

15.

— 11 8 — 6 —

~~3602~~
Medicin. 1394.

3 - 0

56.

Mat. med. ~~64~~

162.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,
MED. DOCTORIS, PROFESSORIS PU-
BLICI, ET MEDICI DUCALIS
SAXONICI,

OPIOLOGIA

ad mentem

Academiae Naturæ Curiosorum.

J E N Æ,

SUMPTIBUS JOHANNIS FRITSCHII,
Bibliopolæ Lipsiensis.

TTPIS SAMUELIS KREBSII.

ANNO M. DC. LXXIV.

GEORGI WOLFFGANGI WEDELLI
MED. DOCTORIS, PROFESSORIS P
BLICI, ET MEDICI DUCALIS
SAXONICIS

OPHIOLOGIA

Academice Naturae Chirurgiae

SUMPTIBUS JOHANNIS ERITSCHEI

ANNO M DC LXXIV

SERENISSIMIS ET CELSISSIMIS
PRINCIPIBUS AC DOMINIS,
DN. FRIDERICO,
Duci Saxoniae, Juliaci, Cliviae &
Montium, Landgravio Thuringiae, Mar-
chioni Misniae, Principali Dignitate Co-
miti Hennebergiae, Comiti in Marcâ &
Ravensburgi, Dynastæ in Raven-
stein &c. &c.

DOMINO, DOMINO MEO
CLEMENTISSIMO,

DN. MAGDALENÆ
SIBYLLÆ,
Duci Saxoniae, Juliaci, Cliviae ac Mon-
tium, Landgraviae Thuringiae, Marchio-
nissæ Misniae & utriusque Lusatiae, Principali Dignitate Comi-
tissæ Hennebergiae, Comitissæ de Marcâ, Ravensburgo
& Barby, Dominae Ravensteinii &c. &c.

DOMINÆ, DOMINÆ MEÆ CLE-
MENTISSIMÆ,

Salutem & felicitatem perpetuam!

SERENISSIMI PRINCIPES,

Edeunt ad Vos, quæ sub vestro auspicio nata sunt. Sive enim memoriâ repetam, quod in urbe vestrâ primariâ benigniora fata per aliquot annos me subsistere iusserint; sive virtutum Vestrarum admirer splendorem, qui æternus esse meretur; sive humillimâ recordatione revolvam, quanta Gratia & Clementia Vestrae erga meam tenuitatem fuerit magnitudo; non potui, quin lucubrationes hæc audeam in sinu vestro reponere, in quo ita foverentur, ut perpetuò posthâc crescerent.

Si qua excelsa animi dona in Domo Saxonica orbi videntur, fuere autem & sunt immensa, in Vobis hæc sunt & omnia & cumulata. Neque tam potestate, quam summam nacti estis, quam sapientiâ, quâ Deum Opt. Max. imitami, & virtutibus splendorem Ducatum Vestrorum temperatis.

Felices, quibus contemplari licuit, quantâ humanitate & gratiâ sublimis Vestrae dignitatis fulgor decoratus sit. Felicissimum Par, quod & gratiâ & amore & dotibus aliis vix aliud simile habet! Sed hæc orbis loquitur, hæc nulla temporis longinquitas, nulla fatorum offensio delebit.

Occasionem adesse vel levissimam gratulor mihi, quâ subjectissimo animo possim publicè pro salute & incolumitate Vestrâ devotam suspendere tabulam. Tantus Clementia Vestrae cumulus est, ut referendæ gratiæ nullum mihi reliquerit locum, quis enim assequatur summum id fastigium? quis dignè eloquatur?

Absim

Abſim licet quam maximè à meritis, adfuit tamen gratia Veſtra & indignum me clementiſſimè fovit. De- prædicare poſſum, gratias agere dignas, vel demereri ne- queo. Si humiliora videbuntur, quæ offero, non dubito ta- men è ſplendore Veſtro nomen eiſdem comparare.

Vivite in exemplum ſeculi, in ornamentum orbis, in incrementum Sereniſſimæ Veſtræ Domûs, in ſalutem Patriæ, in famam virtutum Veſtrarum immortalẽ! Servet Vos Deus cum Sereniſſimâ prole geminâ, & Celiſſimâ familiâ.

Felicitas perpetua irradiet Domum Veſtram Sereniſſi- mam, fortuna cingat thorum incomparabilem, æternus oblectet animos devinctiſſimos amor, ut ſinguli gaudeant, exultent & plauſibus vobis adſint univerſi. Dab. è muſæo Jenæ 1674. Cal. Octobr.

SS. CC. VV.

cliens humillimus

Georg. Wolffg. Vedelius, D.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Cum agere videbar mihi, & iliada, quod ajunt, post Homerum scribere, cum de OPIO tractare sustinerem, adeò rem omnem penitus exhaustisse jam videbantur *Döringius, Sala, Hartmannus, Pelshoferus, VVincle- rus, Freitagius, Tillingius,* & reliqui, qui ex profes- so de eo sua ediderunt.

Dederam nihilominus fidem Societati nostræ, præcipuè cum ante hos quasi octo annos in supe- riori cathedrâ publicâ velitatione primam admo- vissem manum. Restabat dubia actio & virtus un- de dependeret, dubia præparatio, quænam ad praxin magis genuina, dubia methodus eadem ad- hibendi, dubia alia.

Nolebam tamen cuiquam quid detrahere, unde ut sua relinquerem singulis, vix ausus sum ex- tantia de eo scripta curatius vel evolvere, vel ex- cerpere, eo ipso licet non κατὰ πρόδα leges Socie- tatis nostræ sequi potuerim, cum ex tantâ messe spicilegium ferè tantùm relictum sit.

Gravitate membrorum & cruciatu dolorum si quis quem levet, magnam inire gratiam ex *Tullio l. 4. de finib. nôram*, graves verò esse solere offensiones, ex gravibus medicamentis, si quæ culpa

PRÆFATIO AD LECTOREM.

culpa committatur, hinc quæ ex praxi clinicâ innotuerant mihi, videbantur vel saltim hâc in parte operæ pretium, ut innotescerent.

Ut Agesilaus ἔμην ὑπνω γε δεσπότη, ἀλλ' ἀρχομένω ὑπὸ τῶν πράξεων ἐχρῆτο, *somno non ut domino, sed eo qui negotiis ipsius pareret, utebatur*; ita & opium impendendum ratus sum, ut nec imbecillior medicina sit quàm morbus, nec gravior.

En opium, quod ante biennium quidem luci exponendum decreveram, sed & itineribus abreptus, & loci mutationibus impeditus, ut de negotiis concatenatis dicam nihil, nunc demum solvo fidem. Fruere his, si placet, Lector, & promissa à nobis alia, ut *Platonico* utar voto, εἰάν θεός ἐθέλη, in posterum expecta.

Nil arcani venditavimus, nec si naturæ secreta in recessu quodam intueri licet nobis, integumentis atque involucris offundere tenebras ob eorum oculos animus est, qui ista legere dignantur. Publico omnia debentur bono, & artis, præcipuè verò, quò omnia collimare debent, praxeos incremento. Si id impetravero, satis est, vel tantillum accessione nostrâ adpositum; sin minus, voluisse etiam sat erit.

Cumque par sit eos, qui generi humano res utilissimas conquirere, & perpenlas exploratasque
memo-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

memoriæ tradere concupierint, CUNCTA TENTARE, asserere nobis sanctè licebit, quæcunq̃ue protulimus, praxi & experientiæ esse superstructa, & sine fuce vel affectatione singula prolata. Si quæ defunt tentamina, non otio vel inertia adscribendus eorum defectus, sed negotiis. Quæ verò sequi possunt & elici plura, ex primordiis hisce propullulare facile est.

Concludimus verbis *Scaligeri patris l. 1. de plant. pag. 63. & 176.* Nos in omnibus occasionibus, quæ sese offerent, ad officia literaria præstanda, nullum periculum recusamus; laudem nullam quærimus: culpâ volumus vacare. Quin enixè petimus, atque etiam oramus, ut vicissim absq̃ue contentione, sed humanè & liberaliter unusquisque conferat in medium, quod habet ad reipublicæ medicæ incrementum. Quantum enim sapientiâ & eruditione cedere videmur ingeniis felicioribus, tantum pudore certare, animi candore atque modestiâ superare certum est.

Vale Lector, & conatibus
nostris fave.

Dab. è Musæo Cal.

Octobr. 1674.

L. D. B. V.

Q. D. B. V.

PROOEMIUM.

Variæ opiniones in foro medico circa delectum medicamentorum simplicium circumferuntur.

Opiniones de simplicibus variæ

Sunt, qui domesticis contenti remediis, extera ceu sordes barbaras spernunt.

Alii domestica præferunt,

ut mortalibus domestica fordescant, peregrina verò & remota chara sint & desiderata. *Guil. Gilbert. de magnet. l. 3. c. 1. p. 117.*

Eruamur, *inquiunt isti cum Hollerio*, more majorum, naturâ nobis domesticâ & familiari: legatur materia nobiscum edita, quamque ultronea natura promit. Aliis autem remediis veluti externâ manu & auxiliaribus copiis rarò uti conveniret, apud *Liban. contra Guibert.* imò orbi nostro plantas mirandarum virium non denegatas, & juxtâ *Plinium l. 22. H. N. c. 23. & 24. it. l. 24. c. 1.* meliora interdum iis, quæ ab extero petuntur orbe, cœnare olitorem.

Non opus esse contendunt vero medico, huc atque illuc oculos ad diversa circumflectere, sed instar pudicæ virginis in terram habere defixos: in hâc enim sub pedibus longè plus virium opumque hoc in thesauro naturæ, quàm India, Ægyptus, Barbaria, Græciaque ferant, inventurum. *Dorneus de generat. mineral. c. 14. p. 633.*

Hinc illa querela: Ut dissolutis delitiis stomachus non admittebat cotidiana, quæ satù blandirètur nostro, &

passim

passim obvia alimenta, sed ab ultimo portanda erant oceano, quæ saperent fastidienti gulæ: ita Arabia ac India in medio æstimatæ sunt, & parvo ulceri medicina inde usque à rubro mari importata, cum remedia vera cotidie pauperimus quisque cœnaret. Si ex horto petita essent, aut quæsita herba vel frutex domesticus, jam nullâ artium erat futura medicina vilior. Durat isthæc persuasio perniciofa atque perversa, non solum in maximâ vulgi parte, sed unâ cum seculis inveteravit etiam in medicorum animis, prodesse nisi pretiosa non posse; ideò aspernantur vernacula, peregrinis & externi orbis remediis inhiantes. Tam procul descitum est à simplicitate veterum, quæ solis herbis in medicatione contenta fuit. *Salom. Albert. orat. de barbar. cognit.*

4.

Ita scilicet quæ habemus, contemnimus, quæ non habemus, magnificimus. Ita quærimus interdum, quod habemus; quod abest, habere putamus. Raritas enim conciliat rebus admirationem, & externa nescio quo fuce se adornant, & plerumq; notis patriæ rebus beatiora videntur. *Vid. Barcl. satyric. part. 1. pag. 3. & parte 5. pag. 511.*

alii peregrina mirantur,

Contra hæc instantes hi, vim majorem, virtutesque eminentiores in peregrinis mirantur.

Constat, ait *Cardan. de sarsaparill.* Indicas res majori prædita esse virtute, etiam pro qualitatum ratione: Quodque generaliter peregrina medicamenta plus agant: aer autem atque cibi ac potus patrii, ad vitæ usum magis conducunt.

alii mediū tenent.

Nos mediam ingressi viam, nec nostra spernimus, nec, ubi opus est, exotica rejicimus, memores istius apud Poetam: *Nec verò terra ferre omnes omnia possunt.*

Et *Galenum*: alia, dicentem, in aliis regionibus abundant, & meliora his, quæ alibi nascuntur, existunt, *l. 3. de compos. med. κα]. τόπ. c. 4.*

Non

PROOEMIUM.

Non cœco amore nostras exteris, multò minus novitatis pruritu exteris merces nostris præferemus, sed examinabimus istas, quid valeant, quid ferre recusent. Scire annitamur, quæ nobis, si legitimus accedat usus, maximum afferre soleant emolumentum, sin temerarius, majora incommoda.

Distingvenda sunt simplicia. *Alia* ætatem ferunt, *Distinctio;* absque ullâ cariei ferè notâ: *Alia* contrà ea putredini, cariei, situi obnoxia sunt. *Aliis* carere commodè possumus, *aliis* minus. Concedendum hoc modo est, scordium nostras v.g. vel diptamnum nostratem eligendum esse præ Creticis. Quid enim opus est, ut vitiatâ & vetustâ utamur scobe verminosâ, cum in hortis decerpere liceat vegetam plantam? Quid attinet aliunde derivare aquas, si proprio in lare ex fonte ipso bibi dulcius possint? Opium verò, succinum, resinæ & alia, vividiori sulphure prædita, nullo corruptionis metu adservari per plures annos queunt.

Nec sanè in totum commodè carere possumus exoticis. Sic moscho quid cordialius? croco quid thoraci aptius? cinamomo quid magis stomachicum? camphorâ quid penetrantius, & magis alexipharmacum?

Attendendum est τὸ εἶναι, ἢ τὸ εἶναι. Non solum videndum, quid profit, sed, quid melius.

Sistimus in medium *OPIMUM*. Hoc an in nostro climate *Opium exhibituro* produci possit, suo loco videbimus, quia tamen usque in hunc diem asportari à peregrinis oris est solitum, cur hæc attulerimus, quivis videt. Sed ad rem.

LIBRI I. SECT. I.

CAPUT I.

Opium ὀνοματολογίαν describit.

A 2

Opium

Opium unde dictum.

Opium Græcam agnoscit originem, dictum ὀπίον ἀπὸ τῆς ὀπῆς, à succo, unde Latini sibi mutuati sunt nomē, opium vocantes, licet *Bontius animadvers. in Garc. c. 4. p. 42.* credat, Græculos, à vetustissimo populo, Indis & Arabibus vocabulum opii derivasse, cum ab omni memoriâ illi eo usi sint.

quid ὀπὸς seu succus in plantis,

Per ὀπὸν succus non intelligitur quivis, in generalissimâ loquendi consuetudine, sed vegetabilis. Humorem in venis, totâque plantâ contentum simpliciter *Menesstor* appellavit ὀπὸν, succum, alii in quibusdam succum, in aliis verò lacrymam. Vid. *Spigel. Isagog. in rem herbar. l. 1. cap. 3. p. 24.*

quomodo differat

Succus hic cum variet in plantis tum *substantiâ*, cum alius sit *resinosus*, ut in pino arbore, lentisco & aliis, alius *aqueus*, ut in betulâ, vite, &c. alius *lacteus*, ut in papavere, esulâ, scorzonerâ & cæteris similibus;

Tum *accidentibus* & extrahendi seu elicendi modo: Quidam *sponte* extillat, ut resinæ, gummata: quidam *fissurâ*, ut betula, vitis: quidam *exprimitur*, ut in floribus rosarum, violarum &c. herbis, plantagine, rutâ; fructibus, uvis, pomis, pyris, cydoniis;

Hinc varia sortitus est nomina: ὀπὸν, χυλὸν, δάκρυον, quæ, quid significant propriè, dignum videtur disquisitione.

χυλός,

χυλός itaque in nostris hisce terminis denotat humorem seu liquorem, qui ex contusâ herbâ exprimitur aut elicitor, seu succum expressum ex herbâ tritâ & contusâ, adeoque differentia τῆς χυλῆς à reliquis consistit in expressione, unde id, quod ex herbis exprimitur, propriè dicitur χυλός.

δάκρυον,

δάκρυον seu lacryma vocatur succus, qui ab incisione factâ, vel spontè dimanat, & defluit, sub se comprehensens & resinas, & gummata & gummi-resinas.

ὀπὸς

DE ONOMATOLOGIA OPII.

ὄπός denique est quasi vox omnium communis, & ὄπός.
 generalius aliquando vocabulum eorum, quæ ita stillant,
 & appellatur ὄνομα κοινὸν τῆς ὑγρότητος οἰκείας τῶν φυτῶν, no-
 men commune humoris proprii plantarum, teste Theo-
 phrasio l. 9. hist. plant. c. 1. communiter itaq; designat qua-
 lemcunque liquorem, vel humorem, vel succum, qui ali-
 cunde emanat, sive id fiat mediante expressione, incisio-
 ne, vel etiam spontaneâ protrusione, luxuriantis substan-
 tifici succi, ut adeò modò succum, modò lacrumam signi-
 ficet. Vid. *Gorræus defin. med.* & *J. B. Sylvat. l. 1. de ther.*
compos. p. 143. seqq.

Hæc tria diversa, ut sub unum certum genus redi-
 geret *Galenus*, quæcunque ex alio effluunt, sive succi, sive
 liquores, sub humoris appellatione comprehendi debere
 præcepto generali statuit, *comm. 5. in l. 6. epid.* Et hæc qui-
 dem generalis est nominum notio.

Specialiter verò ὄπός designat qualemcunque liquo- *Specialis*
 rem, non sponte, ceu resinæ & gummata nonnulla solent, τὸ ὄπός
 sed μετὰ κατὰχασμῶν, scarificatione, castratione, terebra- *acceptio.*
 tione, vel alio quovis modo facto vulnere effluentem, ceu
 sunt opobalsamum, opopanax, galbanum & alia. Inter
 hæc duobus ὄπός nomen præ reliquis usu & eminentiâ sin-
 gulari obtigit I. succo silphii, seu laserpitii, latinis laserpi-
 tium, & asa foetida dicto, unde *Galenus in Lexico Hippocr.*
 ὄπός ὁ τὸ σιλφίον καὶ ἐξοχὴν, dicit, ὡς αἴρεσι καὶ καυλός. succus silphii
 dicitur ὄπός per excellentiam, quemadmodum & ejusdem cau-
 lis. & l. 8. de med. facult. cap. 24. ὄπόν titulo tenus pro asâ eadē
 ponit, ubi, *quamplures*, scribit, *habentur succi*. Quâvis
 enim radice incisâ aut caule, quod ex vulnere crassum ac
 lentum effluit, succus est: cæterum specialius, & veluti
 per excellentiam quandam Cyrenaicum ita nuncupant &
 Medicum & Syriacum. Opon verò Cyrenaicum hunc
 A 3 asam

asam foetidam expressis verbis inter alios interpretatur *Petr. Picbot. l. de rheumatism. p. 136. Massaria l. de febr. c. 27. & Matth. Sylvat. in Lexic. seu pandect.* licet alii per laser Syriacum eandem denotari malint.

2.

II. Idem nomen καὶ ἐξοχὴν ab antiquis attributum fuit succo papaveris, qui ex ejusdem capitibus vulneratis exudans dictus est ὀπὸς & ὀπιον, utpote ad stupefaciendum doloresque sistendos longè valentissimum.

Itaque, ut rectè scribit *Spigel. l. c.* in quibusdam plantis propria sunt indita herbarū succis seu liquoribus nomina: nam in papavere, qui è capitibus incisis emanat humor, *opium* nuncupatur; qui ex reliquis partibus, præcipue caule & foliis tuis, exprimitur, *meconium*, quo de paulò post.

Quid opiata
est unde
dicta.

Hinc cum opium frequentius apud veteres misceretur antidotis, opiata nomen, ab ingrediente potissimum opio, impropriè tribuitur electuariis. Sic opiata Salomonis describitur à *Renodæo*. Sic tales opiatas sæpè describunt autores Practici alii, quorum exempla videri possunt apud *Horstium, VVeckerum, Hartmannum in praxi chimatr.* & alios.

Nomen opii
Arabicum.

Arabibus opium dici amfiam, vocalibus illis inter se commutatis, quod Aristoteles ἀμφιάτην dixit, prolixè tradit *Scaliger exerc. 175.* Mutata est hæc ipsa pronunciatio opii in amphionem & offium. De quo *Fragosus tract. 4. med. Indor. cap. 12. p. 111:* Quod Lusitani dicunt amfiam, ab Arabibus (quos Indi sequuntur) dicitur ofium, deducto à Græcorum opio nomine. Pleraque enim nomina à linguâ Græcâ acceperunt Arabes, mutando P. in F. quod sint literæ multùm affines, ut pro Pœonia, Faunia, pro opio ofium. Parallela loca videri possunt apud *Garciam l. 1. Hist. arom. cap. 4.* qui modò citata verbotenus etiam tradit,

dit,

dit, & *Olearium in descript. itin. Persic. l. 5. c. 17. p. 597.* Verum nomen Arabicum est *أفيون* Afion (& ita in toto Orien-

te vocatur) i. q. *أخشخاش* Lac seu succus papaveris, & quidem nigri, id est, *ὀπός opium vulgò cognitum.* Gol. in Lex Arab. p. 128. (2.) i. q. *deliquium mentis & torporem afferre, potius Narcoticum: & hinc opium dictum esse volunt.* Sed prior est habenda etymologia Græca *ὀπός*, & posterior significatio Narcotismi. *Castellus in Lexic. Heptaglotto p. 200 & Golius in Lexico Arab. l. c.*

A Paulo nominatur *τὸ μήκων* ὀπός papaveris succus *Synonyma l. 5. c. 42.* quod ipsum cum adjuncto subjecto apud Galenum, & alios frequenter occurrit. *alia. 1.*

Synonymum est *meconium*, autoritate *Pergameni l. 1. de antidotis c. 34.* ubi: papaveris liquorem & meconium & opium vocant, licet recentiores Dioscoridem & Plinium secuti ea distinguant. *2.*

Interdum simpliciter *narcoticum* pro opio ponitur, unde *luminare majus sect. 1. p. 22.* rectè monet: quando simpliciter ponitur narcoticum, forte vel aliud, opium debet intelligi. *Sopio* antiquis dictum fuisse pro opium, annotat *Rhodius in not. ad Scribon. Largum compos. 21. p. 60.* unde *Galeottum Martium de promisc. doctrin. c. 5.* apud *Cazullum carm. 38.* pro *scipionibus* legere *sopionibus* tradit. *4.*
Audit & *lacruma papaveris Thebaici.*

Germanis dicitur *Mohnsafft/ Delmagensafft/ Schlaffsafft.*

Duplex est opium, ratione collectionis. Quod scapo decussatim inciso emanat, καὶ ἐξοχὴν & propriè opium vocatur: quod verò ex capitibus & foliis ejusdem concisis, expressis, vel, ut in succo glycyrrhizæ fieri solet, decoctis *Dua species opii,*

ctis

ctis colligitur, μηκόνιον, *meconium* propriè dicitur, & quidem *passum*, si exsiccatum sit. Differentiam hanc annotavit, uti jam innuimus, ipse *Dioscorides*.

Quid meconium?

1.

Meconium varias obtinet significaciones. *Interdum* enim sumitur 1. pro *succo papaveris*, seu *opio* ipso, ut è *Galenè* modò citato loco patet, & l. 1. de compos. med. per genera c. 6. ubi, *meconium*, ait, ita autem nominatur *papaveris succus*. 2. pro *semine papaveris*, quod observat *Martianus comm. in l. 1. sect. 3. de morb. mulier. p. 255.* unde in officinis extat *sirupus de meconio*, sive *diacodium*, simplex & compositum. Vid. *Pharmac. Londin. p. 109. 110.*

3.

3. pro *excremento atro*, piceove, quod ab infantibus recens natis emittitur, περίτωμα, verba sunt *Aristotelis l. 7. hist. animal. c. 10.* ὁ καλεῖσιν αἰ γυναικες μηκόνιον χρώμα δὲ τέτρα αιματώδες, καὶ σφόδρα μέλαν, ἢ πηλώδες. *Excrementum*, quod *papaverculum* mulieres vocant, colore cruentum, atque admodum nigrum, & piceum.

4.

4. Pro *peplo*, quo utitur *Hippocrates* ad purgandum, l. 4. de vict. acut. c. 69. & alibi, sive intelligatur *papaver spumofum*, sicut *Dioscorides l. 4. c. 172.* & *Galenus l. 8. simplic. c. 40.* scribunt, vid. *Brassavol. comm. in b. l. p. 251.* seu *medicamentum purgans ex tithymalo paralio confectum*. Appellatur enim μήκων quoque *tithymalus paralius*, teste *Dioscoride, Plinio, & Theophrasto l. 9. Hist. plant. cap. 8.* Vid. *Martian. p. 419.* & *Gorræus in defin. med.*

5.

5. Pro *succo papaveris expresso & compacto*, contracto ab *opio* propriè & strictè sic dicto, quæ significatio hujus est loci.

An nostrum opium sit meconium? rationes pro affirmativa, prima,

Qualenam nostrum hodiè sit *opium*, quæritur, an ὁ πὸς κατ' ἐξοχήν λεγόμενον, *succus per excellentiam dictus opium*, an verò *meconium*?

Quod solùm *meconium* ad nos feratur & in usu sit, plurimorum est sententia, 1. ob copiam & a-

piam & abundantiam. Commentator Dioscoridis *Marranta* docet, cum opium ad nos in tantâ feratur copiâ, verisimilius esse, non verum opium, sed potius meconium illud esse.

2. Propter parandi modum. Unde idem sentit *Matthiolus*, idem *Scaliger*, premi in usum familiarem innuens: τὸ premi enim nil aliud notat, quàm expressio-^{secunda.} nem succi tenuioris simul & crassioris. Sic & *Nardius Noct. genial. 8. c. 7. p. 578.* opium vulgare confici ait ex succo expresso à totâ plantâ, soleque indurato.

3. Ob festucas & folia, quæ in ejus massâ confractâ quandoque reperiuntur, (quæ quidem nos externè eidem circumvoluta plerumque, in massâ verò ipsa non facilè invenimus) quæ evincere creduntur, extractum illud esse, & torculari expressum ex capitibus & frondibus papaveris,^{Tertia.}
Ol. Vorm. l. 2. Musæi c. 34. p. 228.

4. Ob additamenta, quæ genuino licet & verè parato addunt mercatores, teste *Bellonio*, qui observat, compingi in Natoliâ seu Asiâ minori opium ad pondus ζiv. mercatores dimidium addere, & quod Venetias apportatur, ℥j. sæpe ponderare. Addunt alii, Turcas non permittere exportari verum opium, imò alii cum *Cratone* planè dubitant, an nostrum opium cum veterum congruat.^{Quarta.}

Sed, licet oculari hæc quàm optimè decidi debeant testimonio, & experientiâ accuratiori, si tamen licet à viribus seu posteriori concludere, videtur opium nostrum constare partim ex opio, partim ex meconio, tum propter signa, quæ opio vero adscribuntur, ardet enim; tum maximè propter vires, quibus pollet maximis. Incidunt procul dubio papaverum capita, & opium eliciunt, sed partem succi expressi fortean miscent. Cum ergò concessum sit, *μηκόνιον ἀδρανεστέρην εἶναι τὸ ὄπιον*, meconium viribus
B longè

longè inferius esse opio, nostrum autem opium viribus istis omnibus, quæ opio attribuuntur, abundè instructum sit, necessum est, ut statuatur, opium nostrum non esse purum putum meconium.

*Differentia
opii & me-
conii.*

Cum ergò quæritur, *an differat opium à meconio?* Resp. utique, quia hoc expressione confit ex totâ plantâ, & *χυλός* est, illud castratione & vulneratione capitum effluit, *χυλόσαγμα, ὀπός* genuinus. Illud fortius, hoc ignavius operatur, unde secundum magis & minus differunt, sunt enim uti in animalibus, sic in plantis, triplicis concoctionis, velut effectus quidam, *χυλός, χυμός, ὀπός*, uti loquitur *Zovingerus apud Craton. l. 3. epist. 28. p. 241.*

Vilissimum verò meconium est, teste *Bontio, animadvers. ad c. 4. Garcia p. 42.* quod Indi Orientales infimæ fortis ex succo foliorum & stolonum papaveris parant & excoquunt, & hinc soli indurandum exponunt.

CAPUT II.

Περγαματολογία tractat.

His de opio quoad *ὀνοματολογία* prælibatis, subjungimus definitionem realem, ut positâ illâ, quæ ad hosce terminos spectant, melius enucleentur.

*Opium de-
finitur,
quod sit*

OPIUM est succus, ex capitum papaveris thyrsis seu scapis vulneratis prolectus & condensatus, sensus ligandi & potentiam movendi animale[m] ob vaporosa effluvia sistendi vim habens.

Definitum est opium, quod describitur quoad genus seu rationem formalem, *succus.*

*Sic enim, id
probat*

Succum esse opium, evincit nominis ipsius derivatio, capite præcedente tradita; Dictum enim est, ut ibi innuimus, opiam peculiari nomine, cum sit papaveris succus, isque

Isque non liquidus, sed in sole inspissatus & quasi coagulatus.

Confirmatur hoc genus autoritate 1. *Galenus l. 9. de comp. med. 2. cap. 4. & l. 8. cap. 1.* ubi opium papaveris succus dicitur. 2. *Avicenna lib. 5. tract. 2. cap. 526.* ubi definitur succus papaveris nigri. 3. *Scribonii Largi l. de comp. med. cap. 48.* qui ibidem planè idem esse cum opio meconium asserit. Et confirmatur.

Alii in eo quidem omnes conveniunt, elici ex papavere opium, quod & concessum & ex omni parte manifestum est, maximè tamen discrepant in definitione. Sic quidam lac appellant: quidam liquorem lacteum, vid. *Marcell. l. de medicam. c. 8.* alii simpliciter per liquorem definiunt. Ita *Mylus, Basil. chim. l. 6. p. 1351.* opium, inquit, est papaveris liquor: non igitur exiguo errore succus papaveris à multis vertitur, cum succus ejus dicatur meconium. Aliis per lac, & liquorem,

Per lacrymam definiunt plures. *Dioscorides l. 4. cap. 65.* per lacrymam, nominat δακρυον opium, succum verò papaveris ejusdem meconium. *Galenus libr. de antid. 2. cap. 7.* opium, ait, esse lacrymam papaveris diversam ab ejus succo, & *l. 1. de temperam. c. 2.* ab eodem lacryma papaveris dicitur. *Pollicem premit,* qui verba Dioscoridis transcripsit, *Oribasius l. 11. collect. medicinal. in voce μήκων,* & *Theophrastus Hist. plant. l. 9. cap. 8.* & alii. Jam verò, diversa esse, succum & lacrymam, ex *Galeno colligitur l. 7. de med. facult. cap. 29.* lacryma est aqueus quidam liquor, succus verò aliquid magis concretum.

Par ratio est eorum, qui per gummi describunt, uti gummi seu lacrymam vocat *Garc. l. 1. c. 4.* Gummi papaveris nigri est opium, ait *Serapio cap. de papav.* gummi opium vocat *Felix Würtz. de curat. vuln. part. 2. cap. 16. p. 294.* per gummi.

Hæc ut concilientur, notandum est, benè distinguendum Conciliatio.

dum esse inter hæc nomina, (quæ descripsimus *capite primo* latius,) latè & strictè, generaliter & specialiter, propriè & impropriè sumta. Interdum enim à medicis *καταχρηστικῶς ὀπὸς αὐτὴ τῆς χυλῆς, ἢ τοὶ χυλίσματα*, & vice versâ voces hæc pro illâ usurpantur, ut annotat *Job. Anton. Saracen. Schol. in l. 4. c. 69. Diosc.* Adde, quæ superius de voce ὀπὸς diximus. Hanc nempe libertatem in nominum observatione sibi sumserunt medici, ut sæpe unum dictorum pro altero usurpent. Sic ipse *Galenus l. 6. meth. med. c. 2. circa med. & l. 3. de temp. c. 7.* Cyrenaicum ὀπὸν lacrymam appellat. Videatur & *M. Varro l. 2. de re rusticâ c. 11.* ubi eandem rem aliis ὀπὸν, aliis *δάκρυον* dictam expressis verbis innuit.

ὀπὸς tri-
buitur la-
ctiferis.

Illud verò maximè notatu dignum videtur, quod ὀπὸς specialiter attributus legitur plantis lactiferis. Ita lactucæ & chondrillæ liquor lacteusque succus ὀπὸς vocatur à *Diosc. l. 2. c. 161. l. 2 c. 166.* & idem apud *Galenum* passim occurrit.

Valeriola
notatur.

Labi videtur *Valeriola libr. 1. enarrat. 4.* opium, dicens, nativus quidam est plantæ succus, nempe meconii vocati, non factitia res, non arte effecta; nisi per meconium τὴν μήκωνα intelligat.

Opium sim-
plex est.

Clarum exinde evadit, non compositum quid esse opium, sed simplex. Utut enim quibusdam dicatur ex papaveris & hyoscyami succo illud componi, id tamen potius de adulterato, quàm legitimo & genuino valet.

CAPUT III.

Opium originem & patriam delineat.

Autores
primi, qui

Hippocrates opium expressè non meminit in scriptis suis, quæ extant. Ingreditur tamen antidotum ejusdem, de-

descriptam à Nicol. Alexandr. 1. de comp. medicam. 378. Et ipse 1.6. epidem. sect. 6. text. 46. meminit *ὄπινον ὑπνῶδες* soporiferi, seu, ut ex contextu patet, narcotici.

Ast Dioscorides & Galenus illius usum noverunt & largè scriptis exposuerunt. Inde Arabes frequentiorem illius usum in forum medicum introduxerunt, varia illo exornantes composita. opii meminerunt.

Dictum est, confieri opium ex papavere. Hoc cum vel *sativum* sit, vel *sylvestre*, & utriusque species plures dantur, in quatuor tamen quasi summa genera distinguitur. Papaveris species quatuor.
Vid. Diosc. 1.4. c. 65.

Primum est *bortense*, quod Græcis *Ἰουλακίτης* fuit dictum, tres alias species sub se comprehendens (α.) oblongum habet capitulum & semen candidum. (β.) Caput habet insidens demissumque, semen verò nigrum, à nonnullis *ἰνφίτις* vocatum, hoc Dioscorides *sylvestre* papaver appellat. Dicitur tamen & *ῥοιάς*, quod ex scapo illius succus emanet lacteus. (γ.) tertia species quasi magis sylvestris, multò his longior & capitulo productiore.

Alterum genus papaveris est *erraticum*, quod *ῥοιάδα* vocant; quod flos ejusdem protinus defluat, seu decidat, inter segetes in arvis plurimum nascens, oblongo capite, semine rufo.

Tertium est *corniculatum* seu *μήκων κερρατίτης*, dictum, semine sub calyculo inflexo pusillo & nigro recondito.

Quartum est *spumosum*, seu Heracleum, *ἄφρωδες*, totum candidum. Quibus jungi potest & *SPINOSUM*, flore flavo, & semine nigro.

Opium prognascitur ex genere primo. Hoc verò cum duplex, ratione seminis ita distinctum, detur: *album* & *nigrum*, quodnam horum fundat de se & præbeat opium, disquisitionem meretur. Opii origo ex primâ,

semine ni-
gro

Plinio l. 20. c. 18. & Avicennâ lib. 2. c. 526. autoribus, non abnuente Dioscoride l. c. olim parabatur ex papavere nigro, quibus adstipulantur Renodeus, Vormius, & alii complures, licet ille ex albo quoque papavere vulnerato optimum haberi opium à recentioribus statui, scribat.

Alii indiscriminatim ex papaveris capitibus, cortice inciso in Thebaide & aliis locis calidioribus opium stillare asserunt.

Ex albo,

Alii ex solo albo fieri contendunt. Retulit illustri Scalligero Nicolaus Brixianus, præfectus stabulis Regis Navarrae, qui in Ponto, Bithyniâ, Ciliciâ diu egit, opium fieri ex albo papavere; feri passim multos agros, longè latèque, premique ad usum familiarem, qui etiam Turcis ipsis sit frequentissimus. Exerc. 175.

Adstipulatur Bellonius l. 3. obs. c. 15. ex albo papavere opium Turcas parare perhibens.

Addi his potest, quod Garcias refert, totâ Indiâ non facilè provenire papaver nigrum.

ex illo ta-
men Valen-
tius.

Nil tamen obstat, quin dicamus, ex utrisque opium parari posse. Sed an valentius ex nigro, quàm albo, si quæras; & ex nigro valentius fieri probabile, quia hoc vaporibus excrementitiis sylvestribus, vel si mavis de magis abundat.

Modus
preparan-
di Diosco-
vidæus.

MODUM præparandi exhibet Dioscorides l. 4. c. 65. ex quo alii autores omnes eum transcripsere. Cum enim meconii faciendi primum docuisset modum, subjungit: Ὅπίζοντας δὲ δεῖ, μετὰ τὸ τὰς δρόσους ἀνικμασθῆναι, περιγυρῶν μαχαιρῶν τὸν ἀσερῖσκον, ὡς μὴ εἰς τὰ ἐντὸς ἀγατῆσαι, καὶ ἐκπλαγίων δὲ τῆς κωδίας ἐπ' Ἰθείας ἐκτέμνειν ἐξ επιπολῆς, καὶ ἀποψᾶν τὸ δάκρυον ἐπερχόμενον δακτύλῳ εἰς μύακα. At opii faciendi ratio hæc est: Cum ros exaruerit, stellulam (quæ in summo papaveris capite visitur) cultello ita scarificare oportet,

ut ne penitus intrò adigatur, & à capitis lateribus per directum summam cutim incidere, & erumpentem lacrymam digito in conbulam abstergere. Addit, redeundum esse non ita multò post, & postero quoque die, repetendamque de nuò condensatam ex vulnere pridem facto lacrumam. Hæc in pilâ teri jubetur, & in pastillos coacta reponi.

Cauto tamen opus esse, concludit, ne liquor vestium affrictu deradatur & pereat, unde retrocedendum esse monet.

Eleganter modum huncce versibus expressit *Macer*, in cap. de tribus papav. generibus, ita canens:

*Exuvius teneris opium faciunt capitellis
incisâ leviter summâ cute, lacque, quod inde
defluit, excipiunt cocleis, siccumque reservant
antidotis multis aptum, variisque medelis.*

De Meconio verò ita pergit:

*Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella,
& quibus expressum siccant in sole liquorem &c.*

Ex dictis efficitur, fieri opium ex incisione capitum papaveris ferè maturefcentium, & TEMPLIS, quo colligitur, ab autoribus nominatur *Majus* & *Junius*, à *Quercetano*, *Veckero* & aliis.

Fit ex incisione tempore aestivo.

LOCUS NATALIS opii est diversus. Olim plurimum & optimum opium mittebat non tam urbs Thebarum sola, quàm regio Thebaica, unde sicuti sena & rhabbarum Alexandrinum, terebinthina Cypria &c. pro optimis habentur; ita opium Thebaicum, ceu genuinum & optimæ notæ censebatur, quod & hodierno die usu receptum est.

Locus natalis varius? Theba.

A regibus Ægypti dicitur *Thebaicus*, teste *Isidoro*, sed à Thebis Cadmi dicitur *Thebanus*.

Thebae fuerunt Ægypti oppida insulæ, urbsque: licet com-

com-

commune nomen sit variarum urbium, non procul à se invicem sitarum, seu conterminarum; recensent quippe Autores Theſſalicas, Bœoticas, Ægyptias, Troadas, Phthioidas, autore Plinio l. 4. c. 3. & 8. l. 5. cap. 19. l. 36. c. 8. Homer. l. 9. Odyſſ. Solin. c. 13. p. 61. & c. 12. p. 58. Strabon. l. 9. & 17. Geograph. ubi Ægypti Thebas prope Alexandriam fitas memorat. Ab hâc verò urbe & hodiè varia tum aliarum mercium, tum præcipuè medicamentorum ad nos feruntur genera, utut nonnulli Theſſalicam & Bœoticam inſulas longo ab Ægypto diſtare intervallo contendant. Et Thebas ipſas Ægyptias numero portarum fuiſſe nobiles, & ad eas commercia Arabes undique gentium ſubvexiſſe, autor eſt Solinus polybiſtor c. 45. p. 151. addit: hinc regio Thebaica.

Cilicia,

Bellonius l. 3. obſ. c. 15. in Paphlagoniâ, Cappadociâ, Ciliaciâ, aliisque locis orientalibus opium parari largo proven-
tu docet, integris jugeribus inter incolas diviſis, ex quibus quilibet majorem vel minorem copiam colligit. Nominat idem in ſpecie Acharan, Caracharan, Spartadam, Emetelindam. Alii in genere è Turciæ confini Aſiâ &

Natolia.

Natoliâ, Indiâque in Europam opium adferri ſcribunt.

Proventus
largi ratio
duplex,

Hinc cum mirari quis poſſit, quomodo in tantâ copiâ paretur opium, huic dubio ſatiſfit, dicto Bellonii loco. Cum enim integri agri, ut apud nos quibusdam locis cum cnico, glycyrrhizâ, & glaſto contingit, ſerantur papavere, quid obſtat, largâ meſſe provenire opium?

1.
larga meſ-
ſis.

Accedit ejusdem teſtimonio, quod non ſolum tanta papaverum ibi extet copia; ſed & quòd ſingulari diligentia magnoque legentium numero tantus conſurgat proven-
tus, ut quinquaginta cameli opio onerati inde in Perſiam, Indiam, Europam, imò varias Turciæ regiones ipſas edu-
cantur, qui locus fanè meretur legi integer.

Alte-

Alterum verò, quod huc facit, perquam notabile est, ^{2. Capite papaverinè capacitati.} quod *Garcias lib. 1. c. 4.* prægrandi capite papaver in India crescere perhibet, quod Caxcax, (aliis Caschas) vocant, adeò ut binos ferè sextarios in se continere possit, id est, uncias XXXV. seu ut alii vertunt, uncias LX. ut hinc *Renodæus* scribat, ejus capita singula ovi struthiocameli magnitudinem æquare *sect. 10. de mat. med. p. 278.* Quanta ex his capitibus cultello læsis opii dimanet ubertas, cuivis dijudicandum relinquimus.

Optimum esse è Cairo allatum, *Garcias l. c.* inquit, ^{Variat pro regionum diversitate.} cuius varia dentur genera: 1. *Albicans*; hoc Thebaicum ipsi est. 2. quod ex Aden advehitur, aliisque locis Erythræo mari vicinis; *nigrum & durum*, cujus pretium pro regionum varietate aut intenditur, aut minuitur. 3. quod in India, Cambajâ, Mandou, Chitor cogitur, *mollius* est, & magis *flavescit*, quo vulgò nos, ipsius sunt verba, utimur.

In Ægypto adhuc hodiè magnâ provenire opium ^{Profert opium Ægyptus etiamnum,} quantitate, confirmat *VVansleb. relatione dell' Egitto p. 3. c. 6. p. 61.* ubi: vi sono parimente in grand' abbondanza le Droghe, comme opio, papaveri &c. & *Bontio teste, hist. nat. l. 2. c. 4. p. 20. & not. ad Garc. c. 4. p. 41.* opium electissimum dicitur *meseri*, contractè *misri*, (misri verò est Ægyptus) & antiquorum est Thebaicum. Conferri meretur *P. Alpinus* qui *l. 4. c. 11. de med. Ægypt.* hunc succum, ait, quo omnes utantur, opium puta, ex locis Sajeth, ubi olim Thebarum urbs erat præclarissima, deferunt; ibi etenim nigra papavera copiosissimè proveniunt, cæterisque omnibus facultate præstant, ex quorum capitibus succum exprimunt, quem sole siccant, atque ad usum servant.

In Javâ majore insulâ orientalis Indiæ copiosè proveni- ^{Javâ,} re officium affirmat *Georg. Andreas, itinerar. Ind. l. 1. cap. 10. p. 13.* item ex civitate Amadabath idem copiosè efferri, ibique dici theriacam officium, scribit idem *l. 1. cap. 19. p. 32.*

Apulia,

Ex Apuliâ Venetias afferri, non exiguâ copiâ, ait *Amatus Lusitanus l. 4. in Dioscor. enarrat. 68. p. 426. J. B. Silvati. libr. i. de comp. ther. c. 6. Et Vecker. antidotar. l. i. f. 16. de liquoribus p. 135.* credit papaver, quod in Apuliâ crescit, regione sicca & arida, in quâ rarò pluviae cadunt, perfectissimum esse ad lacrymam parandam, modò diligenter secundum doctrinam Dioscoridis colligeretur, cum ibi feratur admodum copiosè album, unde lacrymam colligunt, maximè in ducatu Barcensi.

an & nostrum clima?

In nostro climate an præparari possit opium, digna ventilatu est quæstio. Pro affirmativâ stat *Quercetanus*, qui *Pharmac. dogmat. restit. cap. 25. p. 830.* docet, ut ait, juxta eandem normam & rationem ex nostro quoque papavere opium educere, quod suâ præstantiâ ac viribus veterum opio longè lateque sit anteferendum, seu, ut paulò post *p. 832.* loquitur, quod proprietatibus & effectibus suis vulgari isti, quantumvis longissimè advecto respondeat. Descriptionem verò ipsam eodem capite *p. 838.* subjungit.

Ex:

Sed licet negandum non sit, & nostrum papaver gaudere particulis sulphureis & soporiferis, anodynis, narcoticis, unde diacodium vulgare usus suos habet non contemnendos; vim tamen illam tantam esse, quanta in opio hæctenus usuali peregrino, experientia refellit. Accedit calor, qui in Indiis & Asiâ longè major est, præ nostrate frigido Jove, hinc etiâ magis coquitur illud seu gummeum seu sulphureum in papavere, ut de prærogativâ papaveris Asiatici peregrini, quam habet in magnitudine, nil amplius repetamus.

CAPUT IV.

De Notis & Electione Opii.

Opii Electio

Circa opium electio duplex observanda, 1. respectu sui, 2. respectu aliorum. Re.

Respectu sui confideratum opium i. à natali loco maxime commendatur, uti jam delibavimus, Thebaicum. ^{i. respectu sui, à patria,} Εκ τῶν θηβῶν τῶν αἰγυπτίων ὁ πῶς ἰσχυρότατος ἔστιν. *Ab Ægyptiis peritum Thebis opium est potentissimum*, verba sunt Galeni l. 1. de antid. c. 3. unde licet interdum Hispanicum laudet, interdum Libycum; sæpius tamen commendat Thebaicum.

Aëtius interdum Asianum, aliquando & Achaicum nominat; *Avicenna* Ægyptiacum. In hunc usque diem officinæ nostræ & seplasiarii uno ore eligunt & commendant Thebaicum, ubi verò præparatum sit, non semper æquè norunt. Thebaicum ergò hoc si præscribitur, illud semper intelligitur, quod nobilius est aliis.

2. Notæ opii Dioscoridææ attendi merentur. κεράλιος δὲ ἔστιν, inquit, ὁ πῶς ὁ πυκνὸς καὶ βαρὺς, ἐν δὲ τῇ ὀσμῇ καρωλικός, πικρὸς ἐν τῇ γένεσι, ἄχερῶς διειμένθ' ὕδατι, λεῖθ' ἄ, λευκός, ἔτραχυς, ἔτε θρομβοειδής, ἔτε συσσεφόμλος ἐν τῷ διηθεῖσθ' ὡς κηρός, ἐν δὲ τῷ ἡλίῳ τεθεῖς, διαχεόμενθ' ἄ, καὶ πρὸς λύχνον ἔξαπλόμνθ' ἔ ζοφώδει φλογί. φυλάσσων τὸ μὲν τὸ σβεσθῆναι τὴν ἐν τῇ ὀσμῇ δύναμιν. *Præstantissimum est opium densum & grave, odoratu soporiferum, gustu amarum, quodque facile aquâ diluitur, leve, candidum, neque asperum, neque grumosum, quodque inter colandum non uti cera coit, densaturve, sed soli expositum diffunditur, & ad lucernam accensum, minimè atrâ obscurâve lucet flammâ: quod denique postquam extinctum fuerit, suam odoris vim etiamnum conservat.*

Hæc meritò ceu normam proponimus nobis ante oculos, cum reliqui autores, veteres præsertim, pauca præter hæc ipsa Dioscoridæa ponant κερτήρια.

Ex recentioribus audiatur *Bellonius*, qui l. c. optimum pronunciat opium, quod amarum, gustu calido, fauces incendens, flavescens, leoninorum pilorum modo.

colore,

Color in nostro opio hodiè probatur, ad aloen ferè accedens hepaticam, ex nigredine ruffescens, cum frangitur, splendore quodam nitens. Nec obstat, quod *Dioscorides* candidum illud requirat, (quod cum primâ specie *Garciaë*, albicante convenit) cum procul dubio is vel ad lactea respexerit primordia, vel recens adhuc collectum statim, prius, quàm calor & aer ambiens illud alteret, innuat, latius paulò vocem candoris extendens.

odore,

Odor adest vehemens, graveolens, nauseabundus, papaveraceam redolens profapiam, uno verbo, καρωτιός.

sapore,

Sapor inest acris & amaricans, qualis itidem est papaveris, si gustetur, lactei liquoris. Primo gustu non omnem simul de se spargit saporem, sed sensim magis magisque illum in linguâ explicat.

consistentiâ,

Consistentiâ compactum est, & grave, facilè aquâ, accedente simul calore, dissolvitur, non tamen instar ceræ & mucaginis cujusdam lentescit. Non rarum est & friabile, non asperum, nec grumosum, sed ponderosum, densum, solidum.

puritate,

Quoad alia accidentia maximè eligitur *purum*. Licet enim quoad extimam vestem admixta interdum habeat sedimina, si modò interiora integra sint viscera, opium pro puro habetur. Solet ut plurimum foliis propriis quasi tegi, quæ, si ad usum vocetur, facilè removeri possunt.

inflammabilitate,

Flammæ objectum opium *accenditur*, nec atrâ obscurâque nec splendidâ lucidâque exardet flammâ, plus tamen ad obscurum vergente. Extinctum eandem vim odoris non retinet integram eodem gradu, uti prius, sed ex parte, papaveraceam videlicet. Accenditur, teste *Plinio* l. 20. c. 18. difficiliùs, & crebrò extinguitur.

Variat hæc inflammabilitas secundum siccitatem adjunctam, quæ iterum pro aere externo variat.

Ac

Accensum laudanum seu extractum nostrum opii lu-
culentâ candidâque exarsit flammâ, facilimè tamen seu
statim extinguibili, & terreum relinquens pulverem. Con-
tra extractum aloes nostrum purissimum licet, eâ prom-
ptitudine, ut opium, non accenditur, & plures relinquit
feces, ceu cineres, ob fixum Θ , & terrenum magma ma-
gis in eo abundans; minorem verò quantitatem $\tau\delta\phi\lambda\omicron\gamma\iota\varsigma\epsilon\tilde{\iota}$
Aris.

Meconium nec accidentibus modò dictis, nec inflam-
mabilitate cum opio, nisi perquam remoto gradu æquipa-
randum est, sed particulis multis heterogeneis, aqueis
præsertim, terrestribus & similibus, ab opio vero diver-
sis, pollet.

II. *Respectu aliorum* admistorum consideratum opium, ^{2.} *Respectu a-*
veterum testimonio sæpius fuit adulteratum, quò majori *liorum ad-*
lucro cederet mercatoribus, magno cum damno humani *mixtorum*
corporis.

Dioscorides l. c. meminit variorum mangoniorum, v. g. i. ^{variorum,}
glaucii, 2. gummi, 3. succi sylvestris lactucæ, quem, quod
viribus papaveri aliquatenus sit similis, nonnullos olim
meconio permiscuisse confirmat *l. 2. c. 166. 4.* adipis, quibus ^{et horum}
omnibus variè deturpatum dignoscendum benè monet,
vitiari enim colorem à glaucio, quatenus aquâ solutum &
colatum croceum tunc reddit colorem; odorem, confi- ^{dignotio ex}
sistentiam viresque à reliquis, unde fiat invalidum, inodo- ^{priori fon-}
rum, pellucidum, asperius, ut hinc liceat quasi generale a- ^{te.}
xioma formare, illud opium, quod supra recensita non
habet, ratione coloris, odoris, saporis, consistentiæ, &
consequenter, virium, pro genuino neutiquam esse ha-
bendum.

Garcias l. c. scribit, à nonnullis statui adulteratum opi-
um Indicum, quod odorem thymalæ referat, subinfert
tamen,

tamen, nec in Cambaja, nec totâ Indiâ, quoad sibi visum, provenire illam plantam.

Amatus Lusitanus comm. in Diosc. l. c. amaritudinem in opio repertam adscribit glaucio, vel succo agrestis lactucæ, quibus plerumque adulteretur, fatente id Dioscoride. Si enim opio, *addit*, naturalis illa inesset amaritudo, dubio procul calidum esset dicendum, non verò frigidum. Tantum potest præjudiciis occupata mens.

*Opium per
microscopii
lustratio.*

Per microscopii adhibitionem lustratum opium, apparuit nobis, integrum quidem, ut ðium, vel minera ejus, striatum, fuscum cum candore, particulis tamen resinosis refertum. Derasæ verò particule inspectæ resinosum flavescens aliquid præ se ferebant, instar succini, resinæ pini &c.

CAPUT V.

Temperamentum opii, & I. an sit frigidum, indagat.

*De Tempera-
rie opii o-
piniones
varia,*

Licet nequeamus adeò certos assignare gradus temperaturæ rerum, unde *Galenus* alicubi scribit: *si cognoscere gradum temperatura determinatum, crederem me esse Æsculapium*; annitendum tamen, ut eatenus illam eruamus, quatenus intellectui nostro patet aditus. Sed optandum esset, ut de solo gradu caloris vel frigoris dissentirent medici, & non de toto temperamento, & inverso planè intentionis qualitatum ordine.

Videbimus primò, an calidum sit, an frigidum opium, deinde, an caliditate an frigiditate somnum inducat, aliæque exequatur, quæ communi applausu simplici huic attribuantur.

*eorum, qui
frigidum*

Frigidum esse, communiter statuunt veteres, ad unum ferè

ferè omnes, quorum primipili sunt *Dioscorides l. 4. c. 65. Galenus* credunt, ab
autoritate, tum alibi passim tum *l. 8. de simpl. med. facult. cap. 105.*
ex quarto & ultimo refrigerantium ordine esse statuit.
*Avicenna l. 2. Tr. 2. c. 526. Trallian. l. 3. c. 1. Aëginet. l. 7. Aët.
retr. 3. serm. 1. c. 32. Oribas. l. 2. de virt. simpl. p. 255. Scribon. Larg.
l. de compos. med. c. 48. Marcell. Donat. l. 4. Hist. mir. c. 18.
Gattinar. in l. 9. Rhas. Jacbinus comm. in l. 9. Rhas. Cardan.
de subtil. l. 18. Scaliger exerc. 140. Alex. Bened. l. 6. pract. c. 13.
Fallop. de comp. med. c. 8. & de Tumor. c. 14. Fernel. l. 5. m. m.
c. 17. & l. 6. m. m. c. 1. & c. 5. ubi de opio, & in genere de qui-
busvis narcoticis, omnia, inquit, vehementer frigida exi-
stunt.*

Ratio potissima desumpta est ab effectibus, ex ipsorum & ratione,
ab effecti-
bus, hypothese frigidis. Argumentari possunt: Quod effectus e-
dit frigidus, illud est frigidum. Sed opium & opiata
illud præstant. Ergo sunt frigida.

Minorem probant, 1. quia stuporem, 2. quia somnum, 1. stupore,
2. somno, eumque profundum, inducunt, simulque calorem nati-
vum opprimunt, & cerebrum, sensus omnes, & actiones
animales stupefaciunt.

3. Quia corrigitur calidis, ut *Zingibere, pipere, euphor- 3. correctio-
bio,* aliis. ne,

4. Probant assertum à remediis opiatorum. Calidissi- 4. contra-
riis, ma propinantur, si periculum ab opio immineat.

5. Quod palmarium ducunt, in quibusdam opio extin- 5. experi-
mento; ctis ferunt circa eorum inventum sanguinem congelatum &
conglaciatum fuisse, adeoque constare opium frigidis,

terreis, siccis, fixis, incrassantibus & condensantibus par-
tibus. Quam in rem elegans est sive historia, sive fabula

Levini Lemni de occult. natur. mirac. l. 2. cap. 52. p. 163. Medi-
ci, ait, apud Italos homines facinorosos, qui morti addicti
sunt, certo anni tempore à præfectis impetrant in disse-
ctionis

tionis

etionis usum, & quò rei medicæ studiosi in re anatomicâ exerceri possint. Itaque ne ullos humores dissipari contingat, aut crassiores spiritus evanescere, omniaque se apertè proferant, opii, hoc est, succi nigri papaveris binas ternasve drachmas ex vino meracissimo mortem commeritis exhibent, quâ potione haustâ primùm exhilarescere incipiunt, velut risu Sardonio perfusi, mox in somnum soporemque resoluti, morte sopiuntur, tantâ siquidem pernicitate venas ac vitalia corripit, ut dissecto eorum, qui opio potionati sunt, corpore, cordi adhæsisse compertum sit.

Imò & in cerebri ventriculis sanguinem instar glaciei exinde coactum & congelatum fuisse refert, qui idem recenset, *Joach. Curæus l. 2. de sensu c. 17. p. 229.*

ab affectionibus frigidis.

Frigidum esse opium, evinci potest affectionibus frigidis, ab ipso *Galeno l. 1. de simpl. med. facult. c. 22. & l. 4. ejusd. tractat. c. 1. & Aristotele l. 4. meteor. c. 7. & 8. probatis.* Frigidum est densare, cogere, astringere, incrassare: calidi rarefacere, fundere, aperire, attenuare. Opium verò densare, cogere, astringere, incrassare, quis negabit?

Sed frigida & calida sibi relicta effectus hosce edunt, per accidens verò & frigida calefacere, & calida refrigerare possunt. Unde distinguendum venit inter effectum univocum & æquivocum, sicut videmus, aquilonem, frigidum ventum, nubes dissipare, quia ex frigidis locis in calidiora illas devehit, austrum verò calidum nubes colligere, quia ex calidis locis in frigidiora eas deducit.

Referri huc posset *Helmontii* conciliatio, quòd camphora, & opium licet calida, refrigerare dicantur, quatenus Archæum subigunt aut fugant. *Potest. med. §. 4. p. 291.*

Alia pro frigiditate argumenta

primò sententiâ illorum, qui theriacam tamdiu infermentatam

tatam

tatam manere statuunt ob opium. Frigida fermentationem impediunt, calida promovent, cujus causam ajunt opii esse cruditatem. *Deinde* istorum, qui theriacam primis sex mensibus esse frigidam propter opium profitentur. Theriaca recens majori efficaciam dolores sedat, spiritus sopit, sistit fluxiones, quam vetus.

Verum credendum non est, exiguam opii quantitatem, **R.** si respicias ad totum compositum, impedire fermentationem. Justum tempus requiritur ad debitam fermentationem. Non persistit sine fermentatione theriaca, sed sensim & sensim particulae heterogeneae fermentationem moliuntur. Dicit quidem *Quercetanus*, si compositioni spiritus aciduli & excellentis à Oleo educti ℥℥. addatur, fermentationem promoveri posse multum; sed illud non fit ob opium, fermentationem impediens, verum quia spiritus hic salinus fermentationi perquam est aptus. Alterum argumentum non concessam nititur hypothese, opium esse frigidum. Non minus recens theriaca sudorem movet, effectu sane omnium consensu calido, quam vetus.

Probabilius argumentum alii adducunt, quia frigefaciendo enecat, ut *Hoffmannus* facit, *de med. offic. lib. 2. c. 169. §. 13.* vel quia frigiditate sua resolutionem inferat, ut *Averrb. s. can. 27.* cujus tamen vis patet ex dictis, & ex dicendis clarebit magis.

Videtur hæc veterum hypothesis de frigiditate opiato-^{Responsio generalis.}rum, & quod ea immediatè sensum partium tollant, exinde orta, quod viderint, frigidis aliis actu talibus obtundi sensibilitatem, tum si partibus sanis, tum si dolentibus applicarentur, quo de vid. *Illustris Bartholinus Tr. de Nive cap. 24. & 28. & 5. apb. 25.* ubi: *υδρηνη γδ μετείν, οδύνης λυτική.* torpor enim (à frigidâ affusâ) moderatus dolorem solvit. Cum

D

ergò

ergò ab assumpto incauté, vel magnâ dosi propinato urgentibus doloribus opio, non ipsum solùm tolli, sed & sensum ipsum unâ cum homine emori, cernerent, judicârunt, ipsa hæc eò nominata narcotica frigidissima esse oportere, cum tamen ab externis, præsertim actu talibus, ad interna non valeat consequentia, unde rectè apud *Cratonem* dicitur *l. 3. epist. 16. p. 211.* Quî fit, si frigidum est opium, quod non nix & glacies &c. tantum inducant soporem?

*Anodyna
calida cre-
dita,*

Notabile etiam hoc est, quòd anodyna non statuerint frigida, sed calida, quo de videri latius potest *Galenus l. 5. de simpl. med. facult. c. 18.* Cui $\omicron\mu\acute{o}\psi\eta\Phi\Theta$ *Hippocrates* τὸ θερμὸν ἀνῶδυνον, *calida anodyna*, seu *dolorem auferre* pronunciat *s. aph. 22.* & tùm alibi, tùm *l. de loc. in hom. cap. 30.* jubet τὴν ὀδύνην πᾶνεν θερμῶν φαρμάκων, *dolorem sedare calefacientibus medicamentis*, licet ibidem de dolore solùm pleurítico loquatur. Narcotica verò, & hypnotica frigida crediderunt. *Vid. Galen. l. c.*

*Narcotica
frigida.*

CAPUT VI.

2. An calidum sit, disputat.

*Calidum
opium qui
statuant.*

Multi ex Galenicis, Chimici pleriq; calidum adserunt opium. *Felix Platerus, Casp. Baubinus, Gesnerus, Zwingerus, Quercetanus, Liban. l. 2. Batrach. c. 13. Sala opiol. c. 3.* & alii calidum esse contendunt. *Matthiolus l. 4. c. 60.* quamvis, inquit, opium quarto excessu frigidum statuatur, tamen, si ex sapore & effectû rerum temperamenta & qualitates cognoscuntur, opium nostri usus non modò gustu amarum percipitur, sed etiam acre, adeò, ut paululum in ore detentum linguam & palatum exulceret; unde haud dubiè colligi posse putaverim, calidissimas illi inesse qualitates, cujus rei fidem augere potest, ea, quæ ex eo prodit, odoris gravitas.

*Rationes
pro calidâ
temperie
n. à simili.*

Stant hi agmine factò contra frigiditatem l. quod hoc modo

modo ejusdem gradus frigida præstare idem in tam exigua
dosi deberent, ut aqua frigida, nix, glacies.

II. Ab affectionibus idem probatur. 1. *Odor* gravis, te-^{2. ab affe-}
ter, penetrans, caliditatis est argumentum, jam verò o-^{tionibus}
mnia odorata, & vaporosa calida esse, affirmat *Pergamenus*
l. 4. de simpl. med. fac. c. 21. (1. odore,

2. In sapore *amarities* majus momentum adponit. (2. sapore,
τα πικρὰ δὲ πάντα θερμά, omnia verò amara calida pronunciat
idem *l. 4. de simpl. med. fac. c. 6. circa fin.* Quo motus *Spige-*
lius Isagog. l. 2. cap. 9. p. 168. sanè, *inquit*, quartum gradum
frigoris nullâ ratione attingere potest, cum mediocriter
amarum sit: quantum namque habet amaroris, tantum ca-
liditatis. Et idem maximè urget *Helmontius Duumvir. §. 8.*
concludens, aut falsum esse amarorem indicem caloris,
aut opium non esse frigidum. Videantur de amaritie opii
plura apud *Zacut. Lusit. M. P. H. l. 1. bist. 60. dub. 35.* ubi & alia
habentur.

3. *Sudorem* excitat opium, effectu sanè calido. Illa (3. si sudo-
enim, quæ diaphoretica sunt, calida sunt & tenuium par-^{rificæ,}
tium, censente sæpe laudato *Pergameno l. 5. de simpl. med. fa-*
cul. c. 14. In vigilantibus etiam sudorem inde profluere,
quidam addunt.

His adjungi possunt 4. *inflammabilitas*, ea enim medica- (4. inflama-
menta, quæ ubi ignem attigerint, facilè accenduntur, nos^{mabilitate,}
quoque excalescere, disertis verbis affirmat *idem l. 3. de*
temperam. c. 2. utut *l. 1. de simpl. med. fac. c. 16.* id limitare vi-
deatur.

5. *Pruritus* in toto corpore: (5. pruritu,

6. *Sitis* inde excitantur, ut infrà docebitur, quæ acti- (6. siti.
væ qualitatis, calidæ sc. sunt effecta.

III. Etiam in calidis vis soporifera & narcotica similis (3. à vi nar-
apparet, vinum, crocus, & spirituosâ alia somnum indu-^{cotica in}
cunt, ^{calidâ,}

cunt, neque tamen frigida reputantur. Sequeretur, firmâ existente hypothese de frigiditate opii, etiam hæc esse frigida.

4. corre-
ptione,

IV. Corrigitur opium non calidis solùm, sed & frigidis, acidis, attemperantibus.

5. usque ex-
terno,

V. Externè applicatum discutit, & emollit tophos nodosque, jam verò si frigidum esset, densaret potius & constringeret.

6. animosi-
tate.

VI. Addi potest, quòd animositatem conciliet, quo nomine Turcis perquam familiare est, quo de inferius *sect. 3. capite ultimo* plura.

Exceptio-
nes variae

Quidam pro salvandâ sententiâ priori varias adducunt limitationes, præcipuè contra adductum amarorem;

contra ama-
ritiem,

Opium esse amarum, secundum partes quasdam tenuiores, exteriusque magis apparentes, interim tamen esse frigidum in gradu excellenti, & ob id venenum, responsio est *Keckermannii system. Physic. l. 3. c. 6. p. 310.* Sed partium illa diversitas in opio monstrari nunquam poterit. Quin opium homogeneum est maximam partem & totum amarum, adeò ut sapor hic illi sit quasi proprius, cum in quolibet menstruo solutum, amaritiam inseparabiliter servet.

Kecker-
manni,

aliorumq;

Simile huic est illorum responsum, qui frigidis opii multis partibus paucas aliquas calidas, amaritudinem habentes adjunctas statuunt, vid. *Sylvat. l. 1. de compos. sber. c. 6.*

Opium, licet frigidissimum sit, linguæ tamen apparere amarum, quia plures habet sapes, & quia linguæ citius amarus sapor, quàm acerbus aut austerus communicatur, quod non solùm magis est injucundus, sed etiam in calidiori & minus crassâ substantiâ consistit, verba sunt *Non. Acosta l. de art. med. c. 13. p. 45.*

quorum
quidam a-
mara cali-
da esse ne-
gant.

Imò in frigiditate ipsâ essentiam aliquam habere amarum saporem, contendit *Averrhoes l. 5. colliget. cap. 27.* Hinc non-
nul-

nulli τὰ πικρὰ πάντα θερμὰ εἶναι omnia amara esse calida, penitus negant, ceu facit *Francisc. Valeriola*, l. 1. enarrat. 4. per tot. ipsius opii & cicutæ, ut & cichorii & endiviæ exemplo, & *Laurent. Gryllus tract. de sapore dulci & amaro inscripto l. 2. cap. 6. p 87.*, *Galenum*, ait, hoc scribentem prolixâ non opus habere refutatione, cum experientia, sensus & exempla reclamant. Frigida sunt, *subjungit*, & amara quamplurima, intybus, i.e. cichorium, quod ideò πικρὸς dicitur, & endivia, sonchus, lactuca adulta domestica, præfertim tamen sylvestris, quæ ut amarior, ita domesticâ frigidior, & adeò quidem, ut caput stupore tentet. Addit & papaver, cortices juglandium virides, salicem, aliaque exempla plura.

Verùm autores hi partim autumant, ex communi hypothesis, stuporem, aliosque effectus huic similes provenire à causâ frigidâ: partim pro frigidis adducunt, quæ vel talia non sunt, vel solùm superficietenus amaritiam ostendunt, intus tamen talem non habent. Quod si addatur, in multis recensitis, v.g. lactucâ adesse aliqualem amaritiam, ast frigidam nihilominus statui plantam, non tam levis amaroris, qui tamen ut talis calido adscribendus semper est, quàm mixtionis & particularum humidarum, quibus maximè obtunditur, intuitu, res erit clarior, sicq; dilui possunt reliqua, quæ pro discussione objectionum afferrebantur.

Imò hi petitionem principii committunt, dum opium ipsum & cicutam pro exemplo allegant, id quod tamen in quæstione est. Et cichorium & endivia non tam frigiditate suâ propriâ & essentiali affectibus calidis medentur, sed per accidens, quatenus amaritie suâ obstructions referant bilemque abstergunt, & diluunt, refrigerant.

Ὁμοίηφι dictis autoribus est *Francisc. Vallesius l. 9. controvers.*

Responsio
ad easdem.

trovers. cap. 5. qui negat, res amaras plures partes calidas, quàm frigiditas habere, & subtile adducit exemplum bilis & aloes, quæ exiguâ quantitate aquæ admixta illam amarum reddant, v. g. si ℥j. aquæ bilis ʒj. admisceatur. Sed huic respondet *Sennertus* 1. Neg. aquam per se frigidam tantillæ bilis vel aloes partis admixtione frigidior fieri. 2. Crama illud non naturale, sed artificiale esse. 3. Diversam esse opii rationem, hoc enim esse corpus maximâ ex parte homogeneous & totum amarum.

CAPUT VII.

Aliorum sententiæ recensentur.

Aliorum sententiæ, **A**lii, cum videant amarorem soli deberi calori, conciliationem aliam pro salvandâ hypothese suâ excogitarunt.

Capivaccii, *Capo di vaccâ tr. de venen. l. 7. pract. c. 9.* statuit, diversas inesse opio partes, calidum existere in 3. gradu, frigidum in quarto, adeoque juxta consentientem *Renodæum l. 1. de mat. med. sect. 10. p. 279.* caliditatem leviolem ac fugacem, contra verò frigiditatem contumacem & validiorem inesse, à majori verò parte fieri debere denominationem.

Hoffmanni, *Casparus Hoffmannus* idem sentit *l. de med. offic. l. c. & animadvers. in Montan. c. 7. §. 16. p. 81.* concedit esse frigidum in 4. gradu, sed multas habere partes calidas, quæ vehiculum præbent frigidis.

Sanctorii, Gemina his sunt illa *Sanctorii comment. in fen. 1. cap. 2. quest. 20.* ubi, opium refrigerat, *inquit,* magis partes internas, ratione vehiculi calidi, id est amaritiei, deferentis virtutem narcoticam, dum enim separatur amarities ab opio, opium virtute narcoticâ magnâ ex parte destituitur &c. Videatur idem *l. c. quest. 17.* ubi plura elegantia hanc in rem habentur.

Spe-

Spectat huc sententia *Amati Lusitani supra cap. 4.* citati, qui opio amaritudinem omnem abrogat, illamque unicè glaucio vel succo agrestis lactucae adscribit, unde opio fit accidentalis, non essentialis. *Amati Lusitani,*

Aliqui, ut *Scaliger l. c.* distinguunt inter illud opium, quod ex albo papavere, & illud, quod ex nigro paratur. Quod enim, *scribit*, opium in quarto gradu frigidum cognoscitur à medicis, nigro fit ex papavere. *Scaligeri.*

CAPUT VIII.

De occultis opii qualitatibus.

Alii, cum videant à qualitatibus primis elementaribus deduci non posse vim opii narcoticam, illam ad occultas, coecas nec loquentes causas retulere, unde passim legas, narcotica esse, quæ peculiari vi ac ineffabili qualitate spiritus animales sopiunt; quæ qualitate occultâ, calido nativo inimicâ, sistant sanguinem, quæ seminali virtute & specificâ totius substantiæ proprietate operentur &c. *Alii ad occultas qualitates confugiunt,*

Dato enim, cognitum esse exactè temperamentum; dato, temperamenti illius gradus certò innotuisse; dato deniq; graduum latitudines accuratè deprehensas, nihilominus semper iisdem involuti sunt difficultatibus. *cum prima non satisfaciant,*

Quocunque enim rem verterint, sive ad certum caloris gradum, occurrit quæstio, quâ quæritur, si ratione caloris id præstant, cur alia æquè, vel magis calida id non præstarent, cum neque piper, nec sinapi, aloe, aliaque sint narcotica? sive ad frigiditatis stateram illam metiantur vim, quæ fit, ut *Cratonis supra citata non repetamus*, si opii drachma ob frigus occidat, cur glaciei uncia, quæ est frigidior, statim non exterminet vitæ robur? quæ verba sunt *Sanctor. in meth. vitand. error. l. 8. cap. 10. pag. 674.* Et, quod *vel calida,* *vel frigida,*

quod *Fernelii* est exemplum, sempervivum majus, licet alterco frigidius, minimè tamen partem ullam admotum stupefacit, *l. 6. m. m. c. 5.* unde non ab hâc manifestâ, sed peculiari occultâ facultate sensum adimere asserit.

*Rationes
alia.*

Probant occultam hanc qualitatem ab aliis quoque opii affectionibus. Equidem, inquit *Tb. Erastus diss. de narcot. §. 69.* si nihil aliud, abominabilis narcoticorum odor ac sapor satis probat, præter qualitates notas, occultiore vim in eis abditam latere, unde ab occultis qualitatibus eorum vim omnem deducit. Confer *Sennertum l. 6. pract. part. 7. cap. 1. p. 292.* & *Zwelferum Pharmacop. Reg. class 14. p. 625.* & alios ibi citatos.

CAPUT IX.

Chimica elementa recludit.

Opiniones

Elementa opii quænam sint, chimici omnium optimè curiosâ indagant manu.

Paracelsi,

Paracelsus anatomiam opii ex professo non instituit, solummodò papaver esse anodynum vi compositionis, quam obtinuit, perhibet *libr. 7. archidox. p. 813.*

Severini,

Petrus Severinus Danus in ideâ medicina philosophica cap. 7 p. m. 71. ita de opio: Diu multumque de opio dubitatum est, quâ ratione in tantâ amaritudine stupefaciendi virtus excelleret. Nos substantiarum factâ separatione, Δ vel $\circ\circ$ sum quippiam deprehendimus, planè narcoticum: Eiusdem naturæ sulphura ante conspexeramus, eâdem industriâ, in multis naturæ partibus, in Θ lo, Θ , Θ libus ferè omnibus, in Δ e vulgari, in herbis plurimis. Itaque nec calori, nec frigori, nec humiditati, nec siccitati, nec tenuitati, nec crassitiei, hanc opii proprietatem adscripsimus, sed tali corpori, i. e. Δ ri narcotico.

Unum

Unum hoc est elementum opii, detegens ipsi, unde sit narcoticum. *Pergit jam & producit & alterum: Eadem separatione, anatomiâ, analysi, in opio Θ quoddam diaphoreticum deprehendimus, quod subtili resolutione penetrando sudores movet: cujus similitudinem in multis naturæ partibus similiter demonstrare possumus.*

Job. Bapt. Helmont. in Duumvirat. §. 8. p. 212. deprehen- *Helmontii,*
diffe se, scribit, in opio Θ emacrem sudorificum, & amarum oleum, longè ab opii odore recedens, attamen soporiferum. Quod Tr. de litbiasi c. 9. §. 87. p. 63. repetit, ubi Δ amaricans, & Θ acre ac sudoriferum ex opio recenset.

Conformia his sunt illa *Quercetani l. 1. defens. c. 20. quod* *Quercetani,*
in papaveribus, dicentis, atque opio narcoticum est, id nihil aliud est, quàm pars quædam oleosa ac Δ ea, flammam concipiens.

Subjectum à nobis Vulcano ad torturam opium exhibuit, per Θ vitream illud per se ex::: *ordo, 1. Pblegma 2. um volatilem, seu Θ le volatili refertum, urinosum, qui* *ἐγχεσθ-
σις chimi-
ca, unde,*
cum Θ li aliisque acidis commixtus effervesceat, odore restante foetido. 3. oleum nigricans, ex quo patet vis agendi opii, mox pluribus delibanda. Inest Δ copiosum, seu substantia oleaginosa, inflammabilis, inest χ ius, seu Θ volatile vaporosum, seu halituosum, præter aqueas & terreas passivas, & Θ linas fixas in Θ residuas partes. Hæc certo modo invicem mixta sunt elementa opii & somni effectiva, quæ fundamentum nobis præbent, de activitate ejusdem uberius differendi.

CAPUT X.

Ἐπίκρισις generalis dictorum.

Quid ergò in dubitantium horum dissonantiâ dicendum nobis? Quid statuendum, ut animus veritatis

E avi-

avidus satiari & acquiescere possit? Sapienter *Philosophus*, ubi res constat, si opinio adverteretur rei, quærendam rationem jubet, non rem ignorandam.

*In papave-
re partes
heteroge-
neas,*

Statuimus, papaver, ut alia mista, habere in se partes heterogeneas, calidas, siccas, frigidas & humidas. Calidæ particulæ tametsi à frigidis & humidis in virenti plantâ recentique opprimantur, luculentius tamen, pereuntibus istis se produnt, & prædominio potiuntur, quod fit, ubi resolvuntur & separantur artis igne. Ex arte multum accedit adustionis, maximè in succo, unde opium nostrum, ignis ope coctum, depuratum, inspissatum, notas caliditatis sibi impressas intensiores acquisivit.

*calida in
succo con-
spicua.*

*Vis narco-
tica non in
solis primis
qualitati-
bus funda-
tur,*

Ad narcoticam verò vim ejus quod spectat, pro instrumento operantur modò calida, modò frigida quæ sunt. Quamvis enim virtutes peculiare, sub quibus & narcotica est, mixtis elementaribus insint; qualitatibus tamen, quæ sunt in mixto, manifestis iis atque sensibilibus non pro formâ, sed pro instrumento utuntur, sine quibus neque integræ manent in mixto, neque quicquam efficiunt.

*magis ta-
men calore
quam fri-
gore agit
opium;*

Quod si tamen quærat, num per calida fortius operetur, quàm per frigida, opium, per calida omninò respondendum arbitramur. Activitas enim, quæ in calidis est fortior & citior, etiam hîc apparet. Deinde minor dosis idem evincit, & alia modò delibata.

*gradus ca-
loris.*

Vita validum, sensus moderatum calorem requirebat, inde cor à naturâ effectum calidius, cerebrum respectu hujus frigidius, unde non opus est, ut statuamus opium frigidum vel calidum in excedente gradu, quò ligentur sensus, sed sufficit, si strictas quis expectat leges, secundus caliditatis, & siccitatis ferè tertius gradus.

CAPIT

CAPUT XI.

De modo agendi opii specialius
inquiritur.

UT verò vis soporifera opiatorum perspicuè & penitus pateat, paulò altiùs videtur arcessenda somni origo.

Tres diversos somnus habet gradus, prout vel major, Somni tres gradus, vel minor, seu prout profundior, diuturnior, breviorve & placidior contingit. Hinc eleganti divisione, 1. alius est naturalis, absolutè naturalis, 2. alius non absolutè naturalis, & 3. præ- n. n. præter naturam. ter naturam. De quibus tamen non agemus h.l. nisi quantum ad scopum nostrum attinet.

Somnum naturalem, omnes concedunt producere sua- Somni naturalis causa. viores & blandas ἀναθυμιάσεις, seu vapores primum ἀσθητήριον demulcentes, qui cum spiritibus animalibus mixti torpidos quasi illos reddunt. Ascendunt nempe à coctione probè peractâ in caput vapores non ingrati, ut pote primi rores ciborum, ut loquitur *Verulam. Hist. vit. & mort. p. 252.* & sic, ut loquamur cum *Æginetâ l. 1. c. 97.* ὀψιθεσιὴν ὑγρότητα ἀπὸ τῆς γαστρὸς τὸν ἐγκέφαλον succedit somnus.

Præter hanc quotidianam & naturalem somni vicissitudinem, idem variis ex causis producitur & extenditur. In Somnus productio fit genere somnus augetur ab omnibus iis, quæ poros cerebri obstruere, & ut concidant, efficere apta nata sunt, sive id positivè faciant, vaporosis scil. effluviis, seu privativè, absumptis spirituum particulis, quæ dilatabant eosdem. Sic illud fit v.g.

1. A lassitudine, nimia exercitatione, laboribus, quibus cerebrum ipsum fatigatum & siccatum, spiritibus animalibus multum absumptis, & requie simul & refectione eget, unde pro indigentia hac animali diutius protrahitur

tur quies, & hos altior tunc somnus premit. Sic & à morbis exantlatis, præsertim calidioribus, circa declinationem ferè continuò dormiunt ægri, quod sub febrium inprimis continuarum abitum, cum aliis signis bonis, semper salutare observavimus.

2. à V.S.

2. A sanguinis profluviis, venæ sectione, præcipuè largiore, ut quotidiana testatur experientia, vulneribus &c. Videmus hinc admodum pronos in somnum labi ægros.

3. à casu,

3. Ex casu, percussione, contusione capitis, maxime musculorum temporalium.

4. à vigiliis prægressis,

4. Ex præcedentibus vigiliis diuturnis. Sic ipse *Galenus* vidit in ægris quibusdam, qui tres vel quatuor dies vigiles egerant, difficilem excitatu somnum supervenientem, qui prorsus nocte dieque perseverans magnum attulit auxilium. Idem & infantes hoc modo non unum solum, sed duos ex ordine dies absque ullo incommodo dormientes observavit, *in 1. prorrh. comment. 2. aph. 29.*

5. ab humiditate in cerebro,

5. Ab humiditate in cerebro existente copiosa, ut in hydrocephalo, hinc & infantes magis & crebrius dormiunt.

6. ab humectantibus,

6. Ab humidis & humectantibus cum quadam energiâ adsumptis. Ut enim videmus, vigiliis contumacissimas oriri v.g. in statu p. n. in febribus ardentibus, absumpto quasi omni sero, à nimiâ siccitate; in maniâ; in quibus morbis sanguis V.S. eductus vix micam feri sæpe exhibet; in statu etiam naturali ipso, in biliosis & temperaturis siccioribus, in senibus; ita etiam tum ab humiditate abundante in corpore, tum ab humectantibus largius propinatis subsequi somnum, & vigiliis corrigi quotidie observamus. Pertinent huc emulsiones, & aquæ hypnoticæ, quæ sanè parum vel nihil de opio participant, effectum tamen omni non destituuntur, ob id ipsum, quod humectant.

emulsionibus,

Quod veteres somnum & soporosos affectus frigori adscri-

scri-

scripserint, inde reverà ortum primitus videtur, quod ea vidissent somnum movere, quæ humectarent largiùs, & ut sic loquamur, substantialiter. Hæc cum simul crederent frigida, uti quidem nonnulla sunt, activæ magis qualitati, frigori, quàm passivæ, humiditati id acceptum ferre voverunt. Concedunt enim, & passim id scribit *Galenus* & alii, à potu vini, & quidem modicè diluti, non meraci, non ^{vino,} antiqui, somnum fieri, cum tamen optimè nossent, omne vinum calefacere, & calidum esse. Hinc vinum omni quasi aqueo phlegmate orbatum, si in corpus biliosum sic cum recipiatur, tantum abest, ut somnum procreet, ut potius vigiliæ contumacissimæ inde orientur, quo de vide elegantissimum exemplum apud *Galenum l. 2. de loc. aff. c. ult. circà fin.*

7. A vaporosis assumptis liquidis, liberali vini, cerevisiæ, maximè loliacæ, Ψ , tum veri, tum frumentacei potu. ^{7. à vaporosis,} Spectant huc illa *Theophrasti l. de lassit. pag. 271.* $\text{Ὁ δὲ ὑπὸ μᾶλλον γίνεσθαι ἀπὸ τῶν πλείων ὑγρῶν καὶ θερμῶν, καὶ γὰρ περὶ τοῖς μεθύουσιν. Somnus verò multus fit à calidi & humidici copiâ, ut ebriis accidit.}$ Ea enim cum particulis oleosis seu Δ eis, & volatilibus conjunctam habent aquositate.

In specie à Ψ non somnus solùm profundissimus, sed & ^{Ψ .} stupor maximus sequitur. Hos, qui Ψ , aquam vitæ communiter dictam, immoderatè sumpserant, primùm somnoperè accendi, postea attonitos stupere, ac si opium bibissent, & stertere ad mortem usque, multoties observavit *Platerus l. 1. obs. p. 17.* ^{Observatio,} Vidimus hujus exemplum insigne mense Julio anno 1672. in tertianario. Hic morbi & medicamentorum pertæsus, cum, ob corporis cachexiam voto diutiùs affligeret febris, ut illam abigeret, ante paroxysmum bibit Ψ frumentacei ultra $\bar{\zeta}$ ix. Hinc in somnum delatus profundissimum per duodecim horas absque sen-

su & motu, oculis apertis decubuit, nullo modo excitabilis, cum ronchis. Noctu ad illum vocatus iussi testibus applicare lintea, oxycrato imbuta, & cum natura se ab hac farragine (comederat enim multum unà panem) spontaneo vomitu ex parte liberasset, magno labore vix excitato propinavimus elixir cephalicum c. ~ urinoso *ci fortiùs acuatam. In somnum relapsus per 8. vel 10. horas adhuc dormivit. Die sequenti acida & refrigerantia dedimus, calebat enim cum summâ siti, & sic à somno quidem & stupore liberabatur, febris tamen nihilominus statâ horâ rediit, cum per unum & alterum diem solum vi Dei medicamenti vis ejus obtusa esset.

8. à croco. 8. à croco. Unde communiter mulierculæ infantibus pro corrigendis vigiliis solent supponere sacculum, quo crocus fuit adservatus. Referenda huc alia spirituosâ. Sic, doctè id observante *Simone Pauli, quadripart. Botan. p. 71. § 145.* hypnotica sæpe præposterè in senibus ad somnum provocandum præscribuntur, qui speciebus diambræ & diamoschi in formâ electuarii & similibus sæpe molestas abigunt vigilias.

9. A purgantibus. Sæpissimè observavi, vigilias infantum, cum clamoribus, torminibusque conjunctas, absque diarrhœâ tamen, omnium felicissimè sublatas, datâ mechoacannâ, vel galappâ. Mirum est, quàm subito obdormiverint, in quietem dati, non aliter, ac si opiatum sumpsissent. Et, ut hoc obiter addamus, notandum est, infantes facillimè ferre purgantia, & ipsa etiam correctiora emetica. Dedi sæpiùs infantibus duorum vel trium saltem dierum laudatum modò gialapium, ad duo, tria & quatuor grana, felicissimo cum successu, hoc modo & somnum concilians inquietis, & humores leniter educens; quod ipsum à variis symptomatibus eos præservat. Et, quod

9. à purgantibus.
observatio.

quod majus est, certissimum est, infantes hæc ipsa purgantia respectivè & proportionaliter longè commodius & in majori dosi quàm adultos ferre. Neque hæc eatenus solum somnum conciliant, quia vapores & humores, à quibus spiritus laceffuntur, expugnant, quæ ratio est *Thome Erasti Disp. de somno §. 79.* sed & aliis de causis, quæ ex sequentibus colligi facilè possunt, cum jam prolixius de iis agere non sit locus.

10. A capitiluviis, & pediluviis. Hoc modo sæpius cum successu jussimus ad vigilias tum alias, tum melancholicorum, caput lavare cum decocto lactucæ, aliarumque herbarum humectantium. De pediluviis verò videantur longè elegantissima apud *Rolsincium consult. med. l. 2. cons. 1.* quam sub illius ductu elaboratam ventilavimus, & *Lang. l. 2. epist. 45.*

11. Possimus hinc recensere exempla eorum, qui à vapore musti, quale ipsimet novimus, ab exhalatione ardentium prunarum, ab evaporatione calcis tectoria & stupore & morte correpti fuerunt, aliaque plura; nisi jam opinione amplius essemus digressi. Videri interim de his exempla possunt, apud *Plater. l. 1. obs. p. 17. & 19. Solenandr. consil. med. sect. 5. consil. 6. p. 461. Camerar. oper. subciv. cent. 1. c. 27. p. 137. Mæb. Epit. Instit. l. 2. part. 2. c. 6. p. 121. & alii.* De caro ab odoriferis nimis producto *Vid. Strabo l. 16. geograph. p. 535.*

12. Adduci possent & illi, qui in nive & intensissimo gelu lethali sopore obruuntur. Sed hæc & præcedenti paragrapho recensita, magis videntur insidiari vibus vitalibus, ejusque concernere præcedentem, vel simultaneam dissolutionem, unde cerebrum quoque eclipsin patitur, & pori ejusdem lethali torpore subsident.

Agendi opii vis soporifera ad nullam classem aptius re-

applicatio
ferri ad opium

ferri posse videtur, quàm ad effluvia vaporosa, quibus sca-
tere & abundare opium, præter alia, patefacit odor gravis,
teter, penetrans, item exhalatio vaporum sulphureorum,
quibus absumptis, nihil lethiferi, nihil somnolenti in illo
remanet.

confirma-
sur elogio
Philosophi;

Elegans hanc in rem extat locus apud *Philosophum l. de
somnia & vigil. cap. 3.* ubi, ὅσα ἔστιν, inquit, ὁ ὑπνός ἀδυναμία
πάντα τὰ ἀσθητικῆ, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τροφὴν ἀναθυμιάσεως γίνεται τὸ
πίθος τῆτο. διὸ μάλιστα γίνονται ὑπνοι ἀπὸ τῆς τροφῆς, ἀσθρον
γὰ πολὺ ἔτε ὑγρὸν καὶ σωματώδες ἀναφέρεται. σημεῖον ἢ τῶτων καὶ
ΤΑ ὙΠΝΩΤΙΚΑ. Πάντα γὰ καρηβαρίαν ποιεῖ, καὶ τὰ ποτὰ,
καὶ τὰ βρωτὰ, μήκων, μανδραγόρας, ὄινος, αἶρα. *Non est somnus
impotentia qualibet ipsius sensitivi, sed ex evaporatione circa
alimentum passio fit hæc. Et ideò maximè fiunt somni à ci-
bo, nam repente tunc multum bumidi & corpulenti sursum
fertur. Signum autem horum & SOMNIFERA, omnia
enim gravedinem capitis faciunt, & potabilia & esculenta, ut
papaver, mandragora, pinum, lolium.*

& aliorum,

Soporifera cuncta suavi quâdam evaporatione ad cere-
brum ascendente, sive per nares sive per os, sive per caro-
tides venas & arterias, sive per gulam, quam stomachum
vocant, somnum movent, inquit *Spigel. Isag. l. 2. cap. 9.*

experien-
tiâ.

Ab opio sumpto caput aliquandiu aggravatur, manife-
sto indicio, ab insigni fermentandi, seu in halitus verten-
di opii vi plurimum horum se spirituum animalium viis
insinuasse, ac eas aliquâ ex parte oppilasse, ut loquamur
cum *Wepfero Tr. de apopl. p. 252.*

Conclusio
distorum.

Modus itaque hic agendi opii consistit in ἀναθυμιάσει
jussmodi, quæ porulos cerebri à vigiliis nimis apertos & di-
latatos obstruit, spirituum animalium effrenem influxum
impedit, eosdem quasi coagulat, & addensat, adeoque sva-
vissimam corpori conciliat quietem. Confer *Hippocra-
tem l. de flatib. c. 20. t. 8. seqq.*

Neq;

Neque interim negamus, nervos ipsos stomachicos statim in se unà recipere vaporosum illud. Non intelligimus vapores ejusmodi crassos, qui in caput ex ventriculo immediatè ferantur, & tum demum operationem suam exerant, sed blandam spirituum ligationem, quam nervi stomachici & ductus alii, cum chylo, communes statim cum capite & sanguine communicant. Hinc mirum non est, etiam nondum egresso è ventriculo opiato, effectum sentiri. Ipse sic cibus à famelico assumptus statim famem sistit; cum vix in chylum mutandus ab ore assumptus est. Offerret se hoc loco latissimus campus, de hoc ipso modo distributionis chyli è ventriculo, & inde resultantis refectionis pluribus differendi, sed ne extra oleas vagemur, aliò id discutiendum differimus, hìc verò de opiatis solùm dispiciemus.

*Opiato opium
citra acerbitas.*

Neque moramur nonnullos, ut *Helmontium*, *Duumvir.* §. 6. *segg. p. 210.* & *Grembsium l. 1. cap. 7. §. 7.* qui negant, ob effluvia vaporosa agere opiata, quod ☿ ☉ anodynum fixum sit. Concessum itaque est à posteriori, dependere vagationem à ~uum animalium libero itu & reditu agili cessante, sive obstruantur, densentur, constipentur, & quasi coagulentur & figantur: sive quovis modo meatus seu pori cerebri blandè claudantur.

☿ ☉
fixum.

CAPUT XII.

De sulphure opii narcotico.

Sed plus ultra! Nondum satisfactum est curiositati. Quæramus porrò, & insistamus viæ, donec ad exoptatam veritatis metam detur accessus.

Eleganter *Helmonsiius* virtutem somniferam adscribit phantasiis formarum mixti, & proprietates ejusmodi

Virtus somnifera ex pp. chimifor.

42 LIB. I. SECT. I. CAP. XII.
formales manare à phantasiis formarum trium principio-
rum, salis, ♁is, & ☿ii. *de magnet. vuln. curat.* § 153.

Negari nequit, qualitatem seu vim illam anodynā &
stupefactivā τρόπον τῆς μίξεως, *modum mixtionis* sequi, in
quā mixtione elementa non modò æqualiter vel inæqua-
liter miscentur, sed etiam pro materiæ secundæ dispositio-
ne variè patiuntur & agunt.

illustrantur
elementa
opii,
inprimis
♁ & ☿

patefacit
odor,

sapor,

inflamma-
bilitas.

Cui debea-
tur vis nar-
cotica?

argumenta
pro ☿le
volatili

Exposita sunt suprā elementa opii, & per Vulcanum in
apricum collocata; Eminere in eo dictum est inprimis ♁
copiosum, & ☿ volatile seu ☿ium, adeoque hæc quasi à
priori, ita se habere, quàm certissimè demonstratum est.
A posteriori tria potissimum idem evincunt:

Primùm *odor*. Hunc sulphuri unicè deberi, in confes-
so est; partium enim ♁earum effluvia ☿ialium ope volati-
lisata & subtilisata interventu aeris ad nervos olfactorios
delata odorem efficiunt, quorum mixtio ut variat, ita di-
versi generis exurgere odores necesse est.

Deinde *sapor* amarus, qui eosdem agnoscit natales, sa-
lino adscriptus principio, primariò puta, & plerumque in
iis videndus est, ubi cum ♁ & ☿io penitus terra commixta
est.

Tertiò *inflammabilitas*, quam ad ♁ referendam, ex vul-
gatissimo axioma Paracelsico: *quicquid ardet, sulphur est*,
palam est.

Hinc quæstio exoritur, an vis narcotica ♁i primariò, an
☿io seu sali volatili sit adscribenda, præsupposito hoc, &
reliquorum quodvis symbolam suam conferre.

Argui posset pro sale volatili i. activitas, agit enim in mi-
nimâ quantitate, & virtutem suam quàm ocysimè in cor-
pus vibrat, 2. quia figitur acidis, quæ ipsa in genere sopo-
rosis affectibus profunt. 3. quia in ☿tione, non minus
quàm ♁, apparet, & oculotenus se sistit.

Verùm

Verum enimvero plurima sunt, ex quibus sal volatile *diluuntur* copiosum educi potest, & quorum vires ab illo ipso Oleo volatili dependere creduntur, quæ tamen longè diversos ab opio effectus in corpore nostro edunt. Nunquam talis effectus à sale volatili antiscorbuticorum, quæ id eminenter possident, observatus est; nemo id à volatilibus cephalicis unquam evenire notavit. Quin contrarium potius visum est. Observavimus in quamplurimis scorbuticis volatilia ejusmodi varia symptomata potius excitasse, nisi in quibus fixi humores volatilia indicârunt. Et, quod palmarium est, vidimus in soporiferis affectibus longè præsentius se gerere urinosa volatilia, quàm ulla alia medicamenta.

Verius ergò & rectius narcoticum illud omne in Δ re *Et accepta fertur* principaliter quæritur. Plerique chimici sulphur narcoticum pro genuinâ causâ habuerunt hæctenus, neque id sine causâ, modò rectè explicetur res, aliàs enim paulò aliud vocabulum, quàm occulta qualitas obtruditur, res vero nullo modo explicatur. *Ar*

Constant nimirum & abundant non minus Δ re, v.g. castoreum, & camphora, quæ tamen vigilias potius quàm somnum inducunt, unde opii genuina antidota habentur, ut infra patebit; in quo ergò consistat sulphur hoc narcoticum, disquirendum est. *Et quidem*

Nobis, ut, quæ hæreat sententia, explicemus, videtur *resolubili, quod probatur à solutione* opium constare Δ RE FACILE RESOLUBILI, idque potissimum, quod in quolibet menstruo solvitur, absque deperditione saporis, & consequenter virium, hinc acidis, aqueis, & viscosis seu oleosis extrahi potest. ipsisque salinis. Ita pariter in corpore nostro omnibus aut plurimis humoribus lubenter obsecundat, in primis verò serosis, aqueis.

Notum est ex Chemicis, quodlibet mixtum proprium sibi deposcere menstruum, præcipue verò præ omnibus Δ ea. Sulphur commune nunquam solvitur aqueis, nunquam obsecundat & vincitur acidis, nec ipsi cedit aquæ forti, aliisque stygiis, licet salinis fixis intimius remixtum sit particulis. Nullum oleum cum acido, vel aqueo per se combinatur, nullum sulphureum, neque spirituosus Δ ea æquè parent. Ast opium, ut suo loco latius docebitur, omnia æquè amat menstrua.

In quobis
menstruo,

Et in cor-
pore,

Hoc ergò opiatum Δ in corpore resolutum spiritus vaporesos & sulphureos cum sanguine, & cerebro communicat, qui cerebri conceptacula oppilantes, ut loquitur *Kircherus de peste* §. 3. c. 3. p. 103. cerebri ventriculos opplentes, juxta *Quercetanium Pharmac. dogm. c. 24.* seu poros potius, secundum *Cartesium*, soporem inducit.

unde so-
mnum facit

Combinatur hoc cum sulphure vitali nostro, & facillimâ resolutione evaporationes halituosas suas cum ipso jungit. Sal sanguinis volatile cum sero resolutionem hanc sulphuris multum adjuvat, hinc particulis suis viscidis, oleosis, balsamicis poros cerebri & nervorum leniter obstruit, sanguinem verò blandè concentrat, adeoque somnum efficit. Opium, quod *Theophrastus* de odoribus dicit *l. de odor.* Ἀγὸ τὴν κερφότητα, μάλιστα διικνεῖται καὶ συμπληροῖ τὰς πόρους, ὡς ἡ ἀσθησις κατὰ λημυρίην, καὶ πλήρης ἔσται, κερνεῖν ἄδωαται. *Ob levitatem* (sulphuris cum ξ io juncti) *penitus pervadit, porosque obsidet, ut nimirum sensus occupatus & oppletus judicare non possit.*

confirmant
id ipsum a-
lia similia,

Ubi sulphur exuperat Θ volatile, & in se est resolubile, opio effectus consimiles deprehenduntur in aliis. Ita Ψ , vinum ipsum, crocus, carbonum vapor & alia supra delibata, eodem Δ e resolubili pollent, unde effectus edunt quàm simillimos. Contra verò si abundet in mixtis Θ volatile

latile

latile præ sulphure, & sulphur resolubile non fit, sive suâ naturâ, sive ob defectum laticis in sanguine, vigilias potius inducunt, ut exemplo camphoræ & castorei inprimis docuimus. Habent hæc copiosum sulphur, sed non resolubile, unde evaporationes quidem faciunt, sed non halituosas blandas, viscidas, sed subtiles penetrantes, meatus & poros aperiendi potius, quàm occludendi vi præditas.

Imò ipsum opium, si effectus ejus contrarii & velut extraordinarii nonnunquam spectentur, idem evincit. Verissimum enim est, & in praxi totâ die occurrunt casus, ubi exhibitum opium, etiam in magnâ satis quantitate, tantum abest, ut somnum inducat, ut potius vigilias augeat. Siccat enim magis, nisi humor aqueus serosus sufficiens sit in sanguine, qui ipsum possit resolvere, qualia subjecta supra nominavimus, unde necessarium colligimus axioma, opium quidem omnibus facilè solvi liquoribus, ut verò somnum conciliet, opus esse sufficienti humore, qui ipsum & resolvat, & didat. Unde nobis certò ex praxi & creberrimâ observatione innotuit: *Opium non operari, nisi serum sit in sanguine proportionatum.* Ut serum est ὄχημα τῆς τροφῆς, alimenti vehiculum, ita & medicamentum hujus, tum aliorum: quo vectore si destituatur sanguis, difficillimè obtinetur sopor, sin debito modo abundet, facillimè.

Et circumstantia ex effectu desumptæ

Videas hîc mirum quantum sæpe peccari. Dentur in istis casibus humectantia, & quidem substantialiter, vel cum his misceantur opiata, & voto damnabitur æger juxtim ac medicus.

Cautela practica.

Patet hinc, quibus opium magis conveniat, & quibus magis somnum moveat, ut enim id denuò repetamus, qui serosis abundant humoribus, seu in statu s. n. s. p. n. ab opio eminentiores persentiscunt vires, unde datum hoc hisce

Non omnibus æquè est omniferum opium.

gella, sanguinis sulphur adaugeant, ut vinci & subigi tam facile non possit, omnia iterum vegetantur in œconomia animali, & splendent.

Observavimus sæpius, soporosos & apoplecticos magis excitari urinosis, quàm aromaticis, vel sulphureis, tum internè, tum externè applicatis, quo casu vel solùm *cum in quodcunque lixivium infusum & naribus objectum feliciter se gessit.

Objectum quidem sæpius fuit chemicis, quod narcoticæ virtutis in opio causam Δ ri adscripserint, i. quod id nihil sit aliud, quàm dicere, commune esse particulare, & vice versâ, 2. quod in aliis maximam partem Δ eis id non deprehendatur, vid. *Gregor. Martin. Tr. contr. 11. cap. de consens. & dissens. Sennerti, p. 69.* Quis ergò hinc evadat doctior? quis animus solidæ scientiæ cupidus saturetur? quis non sentiat, sibi fucum fieri petitione principii & verba dari? inquit *idem, l. c. p. 151.* Gemina his sunt illa *Thoma Erasti disp. contra Paracels. p. 2. p. 81.* ubi, quid enim, quæso Te, inquit, in causâ est, ut oleosa pars in opio stupefaciat, non item, quæ in aliis rebus inest? Si ad mixtionem partium referant, eodem recident, ut plura, quæ ibi acriter contra assertunt hoc disputat, non allegemus. Sed ex dictis jam facile lis dirimi potest, modò ipsi ad meliorem inclinare velint mentem.

Neque hoc pacto assensum merentur illa, quæ *Glückradius not. ad tyroc. chim. l. 2. c. 6. p. 162.* scribit, narcosin tantum crasso & feculento Δ ri competere, non item illi, quod per anatomiam effatam emergit purum & spirituosum.

Memorandum hoc loco est *VVillisi*, viri celeberrimi, de opiatorum virtute iudicium. Hic libro, *pharmaceutice rationalis inscripto sect. 7. cap. 1. p. 285. seqq.* statuit, opiata constare Δ e foetido, hoc est, è Δ e, cum Oleo fixo & materia terre-

Volatilium
um \square *non-*
forum vis.

Objectiones
contra Δ
narcoti-
cum Mar-
tinii & E-
raſti non
attendun-
tur.

VVillisi de
opiatorum
virtute
mens.

terrestri simul combinatis, & ad efferationem evectis, adeoque vires suas exerere, spiritus animales perimendo, profligando, debellando, consternendo, & extinguendo, idque, si in justâ dosi sumantur, quibusdam solum accidere, quasi in primâ acie collocatis, unde cœteri consternati aut interius compulsi, aut saltem ab effluxu in partes nervosas solito revocati pensa sua derelinquant aut aliquantisper remittant; sin verò in magnâ nimis dosi dentur, eosdem planè, prorsus & omninò pessundare. *Addit*, max mē eadem adversari spiritibus animalibus, eorumque extinctoria seu potius VENENA esse, venenare ergò eosdem & in maximâ copiâ destruere; sanguinem tamen non vitare, nec huic ipsi simul venenosas esse opii particulas, sed potius alexiterias, immiscibiles nihilominus & heterogeneas prorsus, nec assimilari eidem, sed expelli quantocyus & sanguinis confinio.

Finis.
116.

Assentiri his potest, qui volet, nos mentem nostram satis explicuimus, & per totum hoc opus exposuimus, neque jam nostrum est *αὐτῷ θεῶν* in alterius viri docti præjudicium aggredi, sed id omne cordato lectori committimus. Interim certum est, nimîâ opiatorum dosi pericula quidem vitæ imminere, sed id ipsum non tam fieri extinctione spirituum, quam obnubilatione, ut sui juris amplius non sint, adeoque functionibus sibi demandatis præesse nequeant, ceu id ipsum exemplo Ψ , copiosius hausti, aliorumque similium est quàm evidentissimum.

an ob uliginosum humorem agant?

Claudat agmen opinio, quam fovet *Anton. le Grand histor. natur. part. 7. artic. 9. p. 369.* narcoticam vim papaveris aliorumque adscribens *uliginoso* humori, quo hujusmodi plantæ abundant, unde opletis choroidis plexus *pori* spiritus à corde venientes ad cerebrum transmittere nequeant, adeoque somnifera statuit humectando & refrigerando agere.

gere. Sed uti de humectantibus *ενεργητικῶς* id verum est, *ἔτι*
ita vix illud licebit applicare ad opium.

LIBRI I. SECTIONIS II.

CAPUT I.

De correctione opii agit.

Quod Galenus ait *l. ii. meth. medend. c. ii.* difficile esse,
ejusmodi aliquod auxilium invenisse, quod citrà ul-
lam noxam magnificè profit, illud etiam in opio vel
maximè locum habet.

Magnificè prodest, si ritè præparatum sit, & circumstan- *Opium pro-*
tiæ in dosi, indicationibus &c. observentur; Nocet, si te- *dest & no-*
merario & vano ausu, præcipuè crudum &, ut vocant, in- *cet pro u-*
correctum porrigatur, non absque vitæ instantaneo de- *lentis ca-*
trimento. *ptu.*

Ut ut enim vis major quibusdam simplicibus insit, quàm
eorum essentia, approbatore *Helmontio in trib. princip.*
cbim. qui etiam *pharm. ac dispens. nov. p. 458.* ait: Credo
simplicia in suâ simplicitate esse sufficientia pro sanatione
omnium morborum; nihilominus tamen repagula, ex
sententiâ chemicorum, demenda, auferenda noxia, ad-
denda corrigentia, ut omnibus modis ceu potestate
dotali medicamen voto nos damnet.

CORRECTIO opii occurrit duplex: 1. *ut adsumendi,* *Correctione*
2. *ut adsumpti.* *assumen-*
dum eget

De priori si quærat *an corrigendum sit opium?* *Et opium*
quod sic, probatione desumptâ, tum *διὰ τῶν ἔσωθεν,* *authori-*
rate, tum *διὰ τῶν ἔσωθεν,* *ratione ac experienciâ.*

Autoritas adest omnium adeò medicorum, veterum & *consensu*
recentiorum, ut superfluum ducamus, adducere testimo- *omnium,*
nia.

Inprimis
chimico-
rum.

Correctionem inprimis urgent *Chimici*, παύρα γὰρ ἐὶσὶ λὰ
μεμιγμένα, πολλά δὲ λυγρὰ, pauca enim immista esse bona,
multa verò noxia, unde homogenea ab heterogeneis sepa-
randa censent.

Correptionis
ratio.

Ratio subsequitur. Cum redundant in opio halituosa
excrementitia particula, quæ chemicis lentum & foetidum
sulphur audiunt, utique correctionem aliquam exposcere
videtur. *Experientia* idem confirmat, testata, non æquè
proficuum eventum ex incauto & incorrecto usu ejus pro-
manasse. Felix, ait *Helmont. jusduumv. §. 64.* ager, cujus
auxiliator medicus novit lethalia è papavere separare, re-
tento auxilio. Alioqui sanè nocuum cum proficuo simul
assumuntur, unumque impedit alterius profectum.

Modus cor-
rigendi ve-
terum, per
calida,

2. *Quid & quomodo corrigendum?* Aliter corrigunt
Galenici, aliter chimici. Veteres, cum frigidum in quar-
to gradu statuerent, calidis id præstare annitebantur, pipe-
re, zingibere &c. Succo papaveris admiscebant euphor-
bium; mandragoram, aliasque herbas conclamati frigo-
ris pipere temperabant, *Macrob. l. 7. Saturn. c. 5. p. 522.*

ipsi additis,

Hinc in compositionibus illa opiatis perpetuò addebant,
duplici de causâ, i. uti jam innuimus, quò frigiditatem
hanc intensam corrigerent, obtunderent, adeoque ne cor-
pori humano adeò nocere possent, efficerent. 2. ut vires
suas mediantibus calidis penitus in dolentes partes vi-
brarent. Utrumque conjungit & eleganter declarat *Per-
gamenus l. 8. de comp. κατὰ τὸ π. c. 4.* ubi: quò stupefactio non
cum magno detrimento fiat (statuit verò narcotica frigi-
da) & ut per altum dolentium corporum frigiditas pene-
tret, calefacientia miscentur, quæ refrigerantium stupe-
factionem deducere possunt, cum illa ipsa per se tardi-
transitus existant.

in specie ca-
poreo;

In specie verò *idem l. 8. loc. cit. c. 3.* scribit, oppositum
fermè

DE CORRECTIONE OPII.

fermè opio facultate esse castoreum. Sed tum hoc ipso loco, tum *l. 3. precedente c. 8.* manifestis verbis innuit, castoreum opio admixtū esse ab Apollonio & Asclepiade, ut videlicet vehementiam refrigerandi facultatis in eo obtundat. Hæc hypothesis cum hodiè per suprà dicta sit falsa deprehensa, non necessum est, eâ de causâ correctorio hoc uti, nisi forte dicere velimus, castorei vires in affectibus soporosis tollendis esse notissimas, adeoque etiam soporiferis corrigendis non destitui virtute singulari. Sed quantum de eo accedit, tantum virtutibus opii decedit.

Idem castoreum *Abuali l. 4. fen. 6. tr. 1. sum. 3. c. 1.* opii the-
riacam, quod succurrat corruptioni opii, & nocumento
& veneno ejus *l. 3. fen. 13. Tract. 5. c. 13; Guainerius de venen.*
cap. 9. opii bezoar adpellant.

Opii anti-
doto,

Casp. Hoffmannus, animadvers. in Montan. c. 7. §. 16. p. 81.
ejus antidotum dicit esse malvaticum, quod ipsum jam
Pergamenus scripserat *l. 3. de simpl. med. facult. c. 19.* ubi vi-
num calidum ebibitum, sed vetus, generosum, polypho-
rum, præsentissimum opio sumpto remedium esse & do-
cet, & experimento confirmat. Sic etiam *Rondeletius,*
Grevinus, Conrad. Kubnrath, & alii alexipharmacum opii
ajunt esse vinum, & præsertim meracum, generosum, un-
de in compositionibus opiatis dissolvi jubetur eodem, ceu
solutivo & correctivo, itidem ob hypothesein, opium esse
frigidum & siccum. Quo de observationem habet *Chri-*
stoph. à Costal. arom. p. 236. ubi Turcus Adensis in penuriâ
opii vinum sibi & sociis dandum petiit, aliàs ne biduum
quidem supervicturos; id quod tamen ob analogiam po-
tius, calefaciendi & roborandi, quàm opium obtunden-
di, factum esse facilè patet. Et vinum ipsum ex hâc opi-
nionem adsumpto magis, quàm adsumendo opio prodest.

Vino gene-
roso,

Prædicantur & alia opii corrigentia ab autoribus. Ita
G 2 præ-

& aliis

croco, myrrhâ, salibus,
 præter castoreum corrigi id scribit croco *Fernel. l. 4. meth. med. c. 7.* myrrhâ *idem l. 6. meth. med. c. 5.* salibus *Dioscorides l. 5. c. 126. circa fin.* ubi: contra haustum opium & fungos salia cum oxymelite bibuntur; unde & inter recentiores *Helmontius*, sopores tam morbosos, quam artificiales seu opiatorum optimè debellari per lixiviam censet, *jus duumvir. §. 31. p. m. 188.*

Hæc potiora sunt, quibus opii tum malignitatem, tum soporem ab eo incauto usu, & dosi excedente, nimis longum inductum corrigere medici sunt soliti.

Jungi his queunt illa, quæ in affectibus soporosis à Practicis adhibentur, inter quæ non immeritò locum tuetur suum camphora.

campbora, somni que sunt remedia.

Nos in ejusmodi casibus essentiam castorei, elixir nostrum cephalicum cum *sci*, *um* formicarum volatilem, potissimum laudamus, quæ tum externè, tum internè, non omittis quandoque acidis, profuisse novimus. Acida enim sulphura tum salium, tum alia, obtundunt, præcipitant, invertuntque, ac exhalationem & resolutionem remorantur, quod infinitis experimentis chemicis demonstrari posset, si id hujus esset loci. Nec vomitoria pro re natâ omittenda sunt, ut quasi vecte quodam extrudant, quicquid in ventriculo hærens naturam gravat.

Adsumptum incautè opium ut corrigendum: purgante,

Si nimium opii præbium humores adeò incrassaverit, ut alvus officii sui obliviscatur, *Platerus* leniens adsumendum svaadet. *Valeus* contra *meth. medend. p. 154.* optimum judicat, si validum exhibeatur purgans, ut attenuentur humores incrassati; nec est, *inquit*, quod superpurgationem timeas, nunquam enim illa in hoc casu à pharmacis fit. Refert *idem*, binos medicos de causâ mortis accusatos: alterum, quod valido purgante superpurgationem excitaverit, alterum, quod hanc sistere volens exhiberit narcoticum, ægro mox mortuo. Nos,

Nos,

Nos, si ab adhibitis opiatis alvus officii sui obliviscatur, ^{pilulis alo-}
 in praxi nostrâ feliciter solemus interponere pilulas alo- ^{eticis,}
 ricas nostras, quas eodem cum opio menstruo paramus.

Baccius l. 7. de thermis cap. 23. p. 474. usum balnei, aqua ^{balneo}
 rum temperatarum ad eos commendat, qui ex opio ad- ^{temperato}
 sumpto gravi sopore submersi, & quasi commortui jacent,
 ingenti pruritu interdum cruciari soliti. Eadem etiam
 commendat *Grevinus l. 2. de venen. cap. 16. pag. 208.* ob
 maximam frigiditatem medicamenti, quæ cutim densissi-
 mam reddidit, & illarum partium sanguinem in grumum
 ferè redegit, aut certè ob erosionem, quam excitare po-
 tuit. Balnea cum sint calida & humida, cutim extendunt,
 partes refrigeratas & exsiccatas corroborant, & per infen-
 sibilem transpirationem exhalare faciunt id, quod inter
 carnem & cutim relinqui potuit, sanguinemque pristino
 vigori suo restituunt. Locum hæc habent, si ad sanum
 sensum redigantur.

CAPUT II.

De præparatione & correctione
 opii, per evaporationem.

Notissima in scholis chemicorum est correctio opii per ^{Correctio-}
 ignis mediatum contactum, quæ fit leni Δ is foetidi, ^{nis opii leni,}
 $\Phi\lambda\omicron\gamma\iota\varsigma$, immaturi, evaporatione, & creditur hoc modo ^{Δ is evapo-}
 cogi, ut maleficum quod in se habet, exsudet. Hermetici ^{ratione,}
 enim quamplurimi, è quibus nominamus *Quercetanium,*
Hartmannum, Brendelium, Zwelferum, aliique moderni ^{processus,}
 id corrigunt tostione super laminâ ferreâ seu patellâ. Scin-
 ditur in minuta frustula opium, & in laminam, orbemve
 appositè collocantur segmenta, ne se tamen arctius attin-
 gant invicem particula, subdito moderato carbonum igne
 sen.

senſim exhalare ſinitur ſulphur dictum vaporoſum, donec odor papaveraceus teter exſpiret, & in pulverem facile teri poſſit, ad ſiccitatem inſtar aloes redactum. Expectant quidam, donec aromaticum de ſe ſpiret odorem, quem inde ſibi pollicentur.

ab aliis igne leni,

In primis celeberrimus *Zwelferus* *append. ad animadverſ. p. 79.* opium, *inquit*, per exhalationem narcotici ſui ſpiritus ſuper patellam ferream igne leni paratum, laudano cuicumque ferè eſſe æquiparandum. Nonnulli ad præſcriptum *Severini in viperâ Pythiâ part. 3. c. 6. p. 460.* ſimul tantillum ſucci arantiorum acerbiorum inſpergunt, & ferro ſubinde eouſque verſant, dum abſumpto pauxillulo & refrigerato videas, num ita induruerit, ut pulverifari poſſit, cavendo ſedulò, ne amburatur.

ab aliis fortiori peractus,

Alii toſtionem hanc eò uſque procraftinant, ut planè calcinetur opium, cineresque propinant, qui tamen omnes penitus vires amiſerunt, a volantibus narcoticis & ſoporiferis particulis omnibus, & eſſentiâ per ignem deſtructâ.

examinatur & rejicitur

Mirum enim eſt, quod autores nonnulli liberare opium contendunt à ſulphure ſuo narcotico, cum tamen illam ipſam intendunt, quærantque & expectent virtutem ex opio. Non caſtrandum eſt opium virtute narcoticâ, non ſulphur narcoticum ſeparandum, aliàs evanidum fiet & nullarum virtutum. Sed heterogenea ſunt ſemovenda. Nam opium ſi torreatur ſuprà carbones, unde flamma excitetur, quomodo ero certus, quod non vis illa, quæ operationem narcoticam efficere debet, torrefactione pereat, & ſaltem noxa abeat, hæc illæſâ, ut illa *M. Meieri de ſept. mont. Planet. c. 1. p. 69.* huc applicemus, ubi & mirandum eſſe, *ait*, quosdam promittere horum à ſe præparatorum medicamentorum, aliàs fortiffimorum, doſes duplici-

DE EVAPORATIONE OPII.

plures aut triplices, imò ut pro saccharo tutò assumi possint absque noxâ, cum tamen ab innatis virtutibus multum spolietur & destruat. &c.

Excusari tamen posse videntur, si distinguatur inter sulphur hoc anodynum, quod ab effectu est & dicitur narcoticum. Duplex enim est hoc ipsum, ut innuit *Quercetanus tetrad. cap. affect. c. 16. p. 213.* aliud putidum ac narcoticum, aliud mitigativum. Sed si rem penitus inspiciamus, differunt solùm magnitudine, seu gradibus, jam magis & minus non variant speciem. Excessivum illud sylvestre & capiti grave sulphur, ut in terminis loquendi maneamus, separatur, ne nimiam evaporatione noceat cerebro & spiritibus animalibus, & ad eum gradum redigendum, qui temperamento animalis hujus œconomia sit appropriatus, unde cum opium narcotico Δ re nimium tinctum sit & infectum, eatenus correctio quædam & concedi potest & necessaria videtur, de quâ tamen jam plura. Sed cavendum est, ne, dum vitia vitantur, tostione in contrarium fiat transitus, & virtus unâ pereat.

Hinc non solùm ex recentioribus *Poterius*, Chemicus non infimi subfellii, hoc suffumigatum laudanū minus virium obtinere observavit, unde tantum probat *V, pharmacop. Spagy. p. m. 251.* Sed & dudum id culpavit *Galenus* (neque enim præparatio hæc nova est) qui de hac ipsâ *l. 3. de compos. med. nat. τόπ. cap. 8.* prolixè agit. Ibi enim disquirens, quam ob rem non modò Apollonius, sed alii etiam quidam celebres viri opium (loquitur simul etiam de castoreo, quod verò hujus loci non est) torrefacere jufferint, duas potissimum ob causas illud factum scribit, 1. quò vehementia virium ipsius minueretur. 2. ob ejusdem malignitatem. His fusius respondet, & binis vicibus repetit, & inculcat, torrefactum hoc modo opium efficaciam perdere, & id se sæpius esse expertum.

Δ anodynum duplex

tum & recentioribus

tum ipso Galeno

Et hunc sequentibus:

56 Ex hoc loco quoque *Bernhardus Dessen. Cronenburg. l. 1. de compos. medic. p. 48.* torrefactionem opii damnat.

Mentionem hujus præparationis facit & *Abuali. l. 2. r. 2. cap. 526.* quam subtilem videtur affirmare, opium, inquit, affatur super laminam ferream ignitam, & fit rubeum.

Mixtionis auctoritas.

Consultius existimamus, aut omittere hanc præparationem, aut levissimo saltim calore ita tractare medicamentum, ne vires perdamus, quas tam solícite quærimus, idque eò magis, quod ipsimet hujus correctionis patroni fatentur, dicto modo torrefactum opium vix flammam concipere, manifesto indicio, illud sulphure, adeoque viribus narcoticis exutum esse.

Alius processus.

Par ratio est, si quis instar scammonii sulphurati fumo sulphuris id præparare sustineat, ut præter calorem & acor accedens majus pondus addat correctioni. Veremur enim, ne tantum virtutis amittat, quantum aciditatis admittit.

CAPUT III.

Menstrua extrahendi opii, & primò salina.

Correctio opii in depuratione consistit,

SI fateri volumus, quod res est, correctio opii consistit in ejus depuratione, quod habet commune cum aliis, v.g. attende aloen, scammonium, ladanum; Hæc si cruda quis intrò dare velit, uti olim illud toto die factum est, tormina, & quæ ab aloë præsertim & scammonio timeantur incommoda alia, consequi, facilè colliget is, qui hæc præparavit manu suâ, vel saltem præparari vidit. Remanent scil. longè magis, quàm in opio ipso arenosa & aliæ excrementitiæ partes, quæ corpori nocent. Et id certissimum habemus, nunquam ab opio ulla timenda esse incommoda, si benè depuratum sit. Depu-

Depuratio fit solutione & separationem. Solutione, mediante calore & digestionem factâ, pars instar spumæ ad superficiem fertur, pars in fundo subsidet, media purior & desiderata est, prior verò utraque per lacinias, vel filtrum separari potest, & remanet, optima verò perfluit & seorsim colligitur. Hinc de accommodo & appropriato genuino menstruo solliciti sumus, necessum est.

Ut verò sub tribus solventium tota familia continetur generibus, & menstrua sunt vel aquea, vel sulphurea, vel salina; ita & triplex hoc opium extrahendi datur menstruum.

Frequentius hæctenus in usu fuere menstrua spirituosa & acida, disceptantibus tamen inter se autoribus, quamnam harum præparatio sit melior.

Sub acido militant, acetum tum simplex, tum destillatum, succus citri, cydoniorum, limonum & tum ꝑis sulphureum, quo opium extraxit B. D. Ausfeld, teste *Nob. D. D. Vollgnad nostro Diss. de Hemicraniâ*, spiritus \ominus , \oplus li, aliaque, quæ nuper *exercitatione de menstruis* latius exposuimus.

Hinc alii solum \oplus superfundunt aliquoties, exiccant iterum & pulverisant, cujus loco iterum alii \sim um \oplus li summè rectificatum, alii succum citri affundunt, sæpeque irrorant & exiccant.

Apud Indos, teste *Bontio l. 2. de meth. med. Indor. cap. 4. p. 20.* etiam per acetum corrigitur, ubi utilissimum & ipsi laudatissimum extractum croci Indici, per quem intelligit curcumam, seu potius laudanum opiatum describit.

Alii opio pulverisato affundunt acetum, destillant per \times igne forti, donec opium in fundo ad summam siccitatem perveniat, idque cohobant tertiâ vice.

Plerique verò, qui acida eligunt, opium grosso modo

Hic con-

qua fit solutione & separationem.

Menstrua opium extrahendi,

acida, lenia & fortia,

in primis per \oplus

Processus.

conscindunt, affundunt ☩ ad aliquot digitorum eminentiam, digerunt, filtrant, & leniter inspissant in extracti formam. Inter hos primarios nominamus *Quercetanium, Horstium, Sylvium, Langium, &c.* Sunt tamen, qui opium leniter torrefaciunt prius, quàm illud affuso aceto destillato extrahant. *Glauberus furn. Philos. part. 3. c. 24. p. 56.* recludit opii ℥iv. us ☉lis ℥i℔. & ☿ purgati ℥j. hinc extrahit cum ☽.

Compositio Langelotti-ana.

Elegans compositio est chymiatræ excellentissimi *Dn. D. Joelis Langelotti*, quam primò ad *Bartolinum cent. 3. epist. 45. p. 188.* & hinc longè fufius ad *Academiam curiosam*, descripsit, vid. *Ann. III. Ephemerid. German. obs. 59. p. 100.* ubi sub titulo novæ opium præparandi rationis veræque ejus essentiæ describitur. Fit 1. ex opii Thebaici ℥j, succi cydoniorum ℥x. ☉ ☿ri puri & sicciss. ℥j. 2. addendo, cum per diem unum & alterum stetit, sacchari ℥iv. 3. Blando calore promovetur fermentatio. 4. Hinc medius purior liquor, à superiori spumosa, & inferiori terrestri parte cautè separatus, filtratus ad mellaginem inspissatur. 5. Denique ☽ alcohol. hæc dissolvitur, digeritur, & ad justam consistentiam abstrahendo servanda vera opii essentia.

Menstruum lixivum.

Ad salinum menstruum pertinet & lixivum. Cum enim ex suprâ dictâ *Helmontianâ* hypothesi sopores nimii per lixiva optimè debellantur, & ☉lia *Dioscorides* contra opium commendat, hinc multi credunt, opium optimè corrigi & extrahi posse cum lixiviosis v.g. ☿eis. Sic *Glauberus* per alkahest mitescere ait, *oper. mineral. p. 1. p. 61.* *D. D. Ettmüllerus* in *chirurgiâ infusoriâ c. 3. conclus. 2. §. 7.* Ole alkali fixo inprimis ☿ri cum terebinthinâ debitam opii fieri per digestionem correctionem, scribit, & fieri sic opium tutum & mirabile in magnis quoque morbis remedium. Sic cum tincturâ ☿rietiam id ipsum non infeliciter quidam moluntur, unde confiunt essentiæ elegantes & splendide.

Ratio

Rationes, quibus acidorum extrahentium patroni u-
 tuntur, potissima sunt 1. quod acetum venenis adverse-
 tur, & in hyoscyami opiique adsumptorum correctione o-
 ptimè se gerat, quin & contra serpentum etiam venena-
 tissimorum ictus faciat, teste *Celso*, l. 6. cap. 27. 2. acrimo-
 niam & caliditatem opii corrigit. Ut mitescunt Θ lia vo-
 latilia ab acidis & quasi fixantur, ut radix ari c. \ddagger to præ-
 parata non amplius linguam ita mordicat, sinapi, rapha-
 nus rusticanus, nasturtium & alia cum \ddagger to apposita mite-
 scunt, ita & Θ lis volatilis opii fixationem quàm optimè
 præstat, in quo correctionem ejus genuinam consistere
 credunt. Contra ea ∇ tantùm Δ extrahere, Θ verò inta-
 ctum relinquere (quod pro extrahendis Θ libus particu-
 las non aptas obtineat) acetum verò utrumque, & maligni-
 tatem insimul edomare, perhibent.

Eadem ratio est succorum aliorum è vegetabili regno
 acidorum. Accedit 3. quod succus cydoniorum acidusq;
 recensita, stomachum, cui opiata non æquè profunt, con-
 fortent. Præparatio hæc cum succo cydoniorum Hel-
 montiana quoque est, quam *Helmontius* filius easdem ob-
 tinere virtutes, cum eâ, quæ fieret per Alcahest, & medi-
 cum felicem, qui opium ita præparet, asseruit apud *Ta-
 chenium* epist. de liq. alcabest p. 27.

Nos, ut breviter *Πηξεων* nostram exponamus, in ge-
 nere quidem libenter concedimus, ab acidis obtundi o-
 piata, figi eorum sal volatile, & hinc tutius ea adsumi pos-
 se, sed an id fiat virtutibus & qualitatibus, quas tamen
 exin elicere est animus, illæsis, de eò mirum quantum du-
 bitamus. Hinc, ut illa ex *Glasero* vertamus *traicte de la chy-
 mie* l. 2. c. 11. p. 322. qui considerant in opio partem Δ eam vo-
 latilem, & salinam internam, quibus primariò suam debet
 virtutem, ea verò cum acidis habent contrarietatem, tan-
 tum abest, ut correctionem illis perfici credant, ut potius

H 2 mul-

Rationi
 pro acidis
 menstruis.
 1. \ddagger opii vi-
 rulentiam
 obtundit,
 2. acrimo-
 niam corri-
 git & figit

3. roborat
 stomachum
 inprimis
 succus cy-
 doniorum.

Πηξεων
 σις.

multum, si non totum, destruat, & castretur. Deinde, qui præparavit opium, seu ejus extractum confecit cum \ddagger to, negare non poterit, remanere multum de salinis acidis \ddagger ti particulis, quæ nares odore constanti abundè & mordicant & feriunt, ut adeò imminui ex parte saltem, si non maximè, viam leniter demulcendi ob acres, acidove humores dolentes partes, & poros cerebri occludendi, certo sit certius. Quemvis tamen sensu suo abundare libenter patimur.

\ddagger to simplici non extrahendum opium

In specie consultius videtur, \ddagger tum simplex ob partes crassiores, \ddagger eas admittas, quas in \ddagger tione videre est, planè ommittere, ne subtiliori parte ejus per evaporationem ablatâ, excrementitiâ, liceat has ita nominare, cum opio jungantur, & feces cumulentur fecibus.

De succis expressis judicium.

Quoad succos expressos alios acidos vel his confines, egregias inde consurgere compositiones, fatendum est, sed id tamen monere videtur operæ pretium, salvâ manente cujusvis agendi libertate, & ineminis in præjudicium, quod necessariò, si cum eis extrahatur opium, horum extractum proprium, forte paris, si non majoris, cum extracto opii ponderis, simul emergat, quod ipsum tamen vires non auget, sed imminuit, diditis inter ea opiatas particulis, & fit v.g. rob cydoniorum opiatum, extractum cydoniorum opiatum.

Olia pilulas non benè ingrediuntur.

Sin addantur Θ lia, v.g. ol. \ddagger ri per deliquium, vel crystallinum, siccum, verenda est & fermentationis annihilatio, quæ intenditur tamen, & ne extracti forma, ob humidi attractionem, salibus familiarem, ad pilularem consistentiam aliasque compositiones opiatas sibi relictas fiat aliquo modo inconveniens, ut alia, quæ in contrarium dici posse norunt naturæ periti, silentio involvamus. Judicium *Tacbenii* sincerum est, *loc. cit.* non aliam minorem virtutem ab ejus exhibitione deprehendi, quàm ex solitâ & simplici correctione. H

CAPUT

CAPUT IV.

Alterum extrahendi opii menstruum, ♁eum.

Cum oleosis aromaticis extrahendi modus hactenus usitatus non fuit, cum spirituosus verò non infrequens.

Quidam illum opii corrigendi modum amplectuntur: *Extrahio opii per vinum Hispanicum,* Decoquunt illud in vino Hispanico dulci, & benè maturo, idq; tamdiu lenissimo igne continuant ad evaporationem vini Hispanici, iterando etiam affusionem, & coctionem priori modo, donec acquirat consistentiam mellis, addendo tunc pro lubitu alia mollia vel solida, quæ descriptio est *Lindenii in not. mss. ad praxin Hartmanni Tit. de Anodynis.*

Illustri etiam *Boyleo* opii ea videtur optima præparatio, *vinum ut in vino cum aquâ parte purissimi salis ♁ri digeratur, teste Hamelio l. 2. de corp. affection. c. 5. t. 8. p. 448.* *♀ri,*

Thomsonus epilogism. chim. 130. p. 76. ~um ☉is vinosum, ~ ☉i- quem *pag. seq.* describit, pro menstruo commendat, cui hinc ☉ ♁ri jungit, & ♁♂tis, hinc cum ♁ alcalisato extrahit. *nosum,*

Sennertus, Poterius, Billicbius, Zovelferus, & alii opium per ♁ corrigunt, essentiam eliciunt, extractoque ad justam consistentiam redactò, tincturas spec. diambra, diamoschi d. cum magisteriis & oleis cordialibus, vel extractum croci, corallinum pulverem & guttulas aliquot ~us ☉li &c. jungunt. *♀,*

Mediâ viâ incedunt, qui primum ☉to, hinc ♁ extrahunt, ut *Londinenses, vid. Pharm. Londin. p. 230.* & qui *Beguinum* secuti opium extrahunt ♁, cum ~ibus acidis, ☉li, ♁is, acuato. *per ☉ & hinc per ♁.*

*Pro Vm-
tiones.*

Rationes pro V, quò pertinet & frumentaceus, item
us sambuci, citri, theriacalis, alique, sunt, non quod o-
pium reputetur frigidum, cum omnis iterum V per eva-
porationem, vel Ω tionem avolet, adeoque à calore hujus
correctionem realem expectare non possit, sed 1. quia o-
pium abundat Δe , seu resinofitate, jam verò V his est ho-
mogeneus, cum iis symbolizat, & genuinum resinoforum
est menstruum. 2. quia vapidas & halituosas opii particu-
las naturæ amicas reddit, neque vires obtundit.

*V Θ o-
pii non
relinquit
intactum,*

Nec timendum est, quod superius modò tactum fuit,
V Θ intactum relinquere, neque extrahere, cum ex-
perientiâ chemicâ constet, illum ipsum non solùm non
respuere conjugium volatilium salium, (qualia in opio
eminent) sed ex parte ipsorum etiam vulgò dictorum fi-
xorum, quo de vid. *Specim. experim. nostri de Θ vol. plant.
c. 5. p. 36. & exerc. de mensuris cap 3.*

*nec Δe as
secum au-
fert par-
tes,*

Nec sufficiens est altera objectio, Vum se unire inti-
mius cum partibus narcoticis, sulphuræ ejusdem naturæ
symbolicis, illas elevare secum in evaporatione vel abstra-
ctione, quod verò in fundo restat, tantùm esse substanti-
am terrestrem, dotibus suis principalibus orbatam. Si e-
nim praxin & experientiam sequamur, tantum abest, ut
Vi opiatus, seu ab opio abstractus sit narcoticus, anody-
nusve, præter propriam ipsius agendi spheram, ut potius
 $\tau\eta\varsigma \mu\acute{\iota}\xi\epsilon\omega\varsigma \tau\rho\acute{o}\pi\omicron\varsigma$ non dimittat hancce opii virtutem, sed
eandem sartam tectam relinquunt ~uosa hæc menstrua.

*neque au-
get vim
narcoti-
cans,*

Quod verò quidam dicunt, intendi à corrigentibus his-
ce spirituosus vim narcoticam, & exaltari deleterias quali-
tates, non videtur admittendum, cum, ut dictum jam fuit,
omnis V iterum avolet.

*nec mi-
nuit,*

Notanda est curiosa observatio, quâ constat, extractum
opiatum, cum V paratū majores exerere narcoticas vires,
quàm

quàm quod cum aceto destillato factum fuit. Hoc ergò *Processus*
 modo & *opii Thebaici, puri, succosi, pulverisati q.v. partem*
 verbi gratiâ j. & *probè rectificati partes vj.* Digerantur
 leni calore, extracta tinctura decantetur, vel filtretur, &
 abstracto & , si in majori copiâ præparetur extractum, vel
 evaporato, si in minori, pro lubitu tamen, ad consisten-
 tiam desideratam redigatur.

Dictum est notanter, requiri & *probè rectificatum* & *Cautela*
 dephlegmatum, aliàs enim feces, quas secum vehit, cum o-
 pio relinquit, ventriculo & toti corpori nauseabundas,
 inutiles, quod ex chemicâ praxi etiam de vino Hispanico
 notum est. Neque incommodum est, sed longè optimum,
 si quis & *risatum* loco communis recipiat.

CAPUT V.

Tertium pro extrahendo opio
menstruum, aqueum.

Restat, ut & de aqueis dicamus solventibus, ut sunt aqua *Solventia*
 simplex vel distilla, ros majalis distilla, & alia. *opium a-*
quea,

Sic *Martinus Rulandus junior in excuss. apolog. Oberndor-*
fer. p. 89. refert, Muscagliam Cæsareæ majestatis medicum
 opium contusum lavasse, & affusâ aquâ coxisse, restibili
 succo mellito addendo spec. diambrae. Cujus nepentheos, *simpliciora*
addit, & opiati simplici filo parati usum tutum nos pleri-
 que experti sumus, admirantes simplici cocturâ opio ma-
 lignitatem illam narcoticam demi, & adeò benignum fie-
 ri & innoxium.

Ita & *Glaferus l.c. p. 320 seq.* opii extractum præparat cum *Processus*
 & *roris majalis*, & ut eum in latinum traducamus sermo-
 nem, ceu omninò meretur, processum ponit sequentem:
 & jubet opium conscindere in partes minutas, & hinc illud
 expli-

explicatum in patinâ terreâ vernificatâ, aliquo modo tor-
rere, donec fiat friabile digitis, vitando interim effumati-
ones nocentes, à ☿e narcotico provenientes. 3. superfun-
dere huic sic præparato rorem majalem ☿tum, q. s. digere-
re per 4. ☿. in MB. liquorem tinctum decantare, reafunde-
re menstruum dictum, donec sufficienter fuerit extractum.
4. filtrare totum id, & evaporare in MB. ad consistentiam
extracti. Ita habebis, *concludit*, opium benè præparatum,
& liberatum à ☿e suo narcotico, & omni terrestreitate.

*Laus men-
struorum
aqueorum,*

Menstruum hoc ob hanc rationem commendat *p. 323.*
quod neque privet opium virtute salinâ, ut acida, nec il-
lam secum auferat, ut ψ , sed cum leve & subtile sit, facile
evaporetur, sine ullâ virtutis privatione.

Sunt, quæ moneri pauca circa processum possint, sed
cum supra jam discussa videantur dubia, eo supersede-
mus. *Hamelius l. 2. de corpor. affectionib. c. 2. t. 9 p. 344* hanc
præparationem viris doctissimis maximè probari scribit.

*cujus ratio-
nes addu-
cuntur,*

Certum verò est, aqueum hoc menstruum pro extractio-
ne opii non superficialium, sed maximè esse tum accom-
modatum, tum elegans, tum utile & proficuum.

*1. à corre-
ptione,*

Hoc pacto 1. odor nauseabundus opii perit, sine virium
deperditione, nec alius eidem imprimitur, ut fit cum ☿.
2. opium est quasi medium quoddam, inter gummata &
resinas, hinc aquæ facile paret, & facillimè dissolvitur,
quod requisitum est Dioscorideum, ex quo ipso loco pro-
babile emergit, jam olim hanc ipsam extractionem per
aqueum menstruum fuisse usitatam, cui enim bono aliàs
id aquâ dissolverunt, nisi ut depurarent? quod ex eo etiam
probari ulterius posset, quod idem *Dioscorides*, diluitio-
nis in sequentibus verbis, loco supra citato, meminit. Sed
hæc obiter.

*2. ab opii
naturâ,*

*Gummosa
commode*

Observatu dignum est, gummosa ejusmodi, cum aque-
is

is extracta vires suas cum corpore nostro melius commu-^{solbuntur}
nicare, quàm cum spirituosis. Id e.g. de aloe est quàm ve-^{aqueis.}
rissimum, quam qui cum \forall extrahit leniendi alvum sco-
po, nã ille egregiè fallitur. Quin vel ex *avrovia* apparet,
statim totam quasi substantiam aloes immutari, cum \forall
affunditur. Opium agit potissimum ob Δ suum resolubi-
le, ut supra ostendimus, quicquid igitur resolutionem e-
jusdem impedit, id cum naturâ ejus non adeò convenit,
quàm quod eandem promovet. Faciunt verò hoc aquea.

3. Sumptibus hoc modo multum parcitur. Facilior <sup>3. à sumpti-
bus.</sup>
jactura est aqueorum, quàm vel acidorum, vel ω -uoso-
rum, licet ad alios usus per \times cum possint recipi.

4. Quàm elegans verò emergat opium præ reliquis ex- <sup>4. elegantia
medica-
menti.</sup>
tractis, hocce menstruo paratum, tum experientiaè cujus-
vis relinquimus, tum pluribus in sequentibus tangemus.

Ut de nostrâ præparandi ratione mentionem faciamus,
elegantissimum opium extrahendi modum invenimus,
cum phlegmate \ddagger ti à præparatione arcani \ddagger ri resultan-
tis. Infunditur *opii Thebaici* pulverisati pars j. cum par-
tibus vj. vel viij. *aqua ab arcano* \ddagger ri *residua*, mediæ, hinc vi-
trum calenti imponitur arenæ, agitatione cum spatulâ fa-
ctâ solvitur, ubi pars impurior spumosa summa lambit,
pars terrestrior ima petit. Colatura per linteum facta e-
vaporatur ad mellaginem, vel in extracti formam reda-
ctum adservatur, laudano quovis etiam pretiosiori virtu-
tibus par, si non major.

Quæ verò circa menstrua hæc dici forsitan latius debuis-
sent, ea possunt huc peti ex *Dissertatione nostrâ, de menstruis*,
nuper editâ.

CAPUT VI.

Medicamenta ex opio interna
in formâ mediâ & solidâ.

*Opiata of-
ficinarum.*

INGreditur opium ceu basis, plures compositiones in officinis usitatas, theriacam, mithridatium, Philonium Romanum & Persicum, Requiem Nicolai, Auream Alexandrinam, trypheram magnam, pilulas de cynoglossâ & multa alia, in quibus omnibus ferè peccatum pluralitatis esse, cum *Helmontio* statuere nemo ambigit, qui vel tenuiter in chemicis instructus est.

Quorsum, verba sunt *Helmontii*, in aureâ Alexandrinâ 65. ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragorâ, columnis confectionis? *pharm. ac disp. modern. §. 42. & 44.*

Laudani opiati notatio.

Celeberrimum in foro Hermetico est **LAUDANUM OPIATUM**, ceu laudatum ex opio medicamentum, quasi laudatum, & ferè laudabile remedium dixeris, *Holzem. de ess. belleb. c. 6. p. 42.*

Laudanum, quasi lauda non, misochemicis audit, ut *Saguyerio schol. in pharmacop. Fernel.* unde *Libavio*, licet chemicis, vocabulum est barbaricum & Paracelsicæ dementiæ conveniens *l. 8. syntagm. arcan. chim. c. 44.* *Billichio* barbarum & ineptum, *l. 2. obs. & parad. chim. c. 2. p. 110.* sine ullâ causâ & ratione in vacuum nomen detonantibus.

Laudanum, & non ladanum, est medicina Paracelsi, ex auro, coralliis, unionibus &c. composita; Est etiam materia perlata, ut tradit elucidator ejusdem in *dictionar. Paracels. Gerbardus Dornæus p. m. 133.*

Nonnulli laudanum dictum esse putant ab articulo barbaro & anodyna, quasi dicas L' anodyna; alii quod ladanum Cyprium æmuletur. Vid. *Rivin. de agrypn. §. antepenult.*

Est nepenthes verum,

Dicitur & Nepenthes opiatum, ita primitus à *Zwvinger* nominatum, quod imitetur nepenthes Homericum, quo Helena omnem animi morbum, omnes animi languo-

gros & dolores abegit, hilaritatemque conciliavit. Est verò nihil aliud, quàm extractum opii, cum aliis confortantibus remixtum.

Laudani hujus descriptiones tot ferè reperias, quot auctores illius meminerunt. Aliam descriptionem habet ^{cujus descriptiones extant plurimae,} *Theophrastus, Crollius, Quercetanus*. Pluresque collegit tales *Grülingius, Schröderus,* & plures alii. Aliam *Vürtz part. 3. de vulner. cap. 3. p. 663.* imò penes ipsos pharmacopœos modernos in officinis mirum quantum variant. Quatuor descriptiones videre licet apud *J. P. Lotichium, dissert. de febb. §. 59. p. 103. seq.* Ex quibus & aliis formulis ^{unde cautum esse debet medicum,} vel abundè satis clarum est, *inquit,* quàm providum & perspicacem esse oporteat medicum in præscriptione **LAUDANI**, cum diversam descriptionem præparationemque alius pharmacopœus ab alio exhibeat facilè, & contingere possit, ut in eadem civitate laudani usum in plures officinas præscribens medicus, pro diversitate operationis medicinæ hujus opiatae, aut desideratâ efficaciam frustretur, aut respectivè pharmaco expeditius operante, culpam erroremque penes ægros incurrat, nisi ipsi uniuscujusque officinæ descriptiones apprimè cognitæ fuerint. Præstaret igitur, regia isthæc & exquisita remedia, uno eodemque modulò, in officinis prostare, ne error damnumque committatur inde, dum unum pro alio præscribenti, neque semper adstanti medico obtruditur.

Non opus est, Lectores prolixâ descriptionum congerie onerare, quas ausim dicere ultra trecentas hinc inde prostare, si quis omnes curiosè vellet colligere. ^{nec opus est eas hic conscribere,}

Notari verò circa hoc laudatum medicamentum potest, ^{notandum tamen,} *primùm,* saniores chymiatros ab ipsius confectione excludere ^{quædam secludi ex eo debere,} essentiam radicis hyoscyami, succumve, quæ admiscet, ex descriptione tamen aliorum, *Theophrastus Paracelsus,*

sus, Crollius, & alii. Neque enim vel vires adauget hyoscyamus, quas intendimus, intendimus verò blandas naturæ, non inimicas, quibus opium jam per se maximè pollet & instructum est; neque id ipsum corrigit, sed potius non dicam deleteriam vim, sed dementationem, quam corrigere animus est, ipsi imprimit. Novimus doctissimum medicum, qui essentiâ hyoscyami probè correctâ & despumatâ feliciter utitur, sed cui bono huc illam trahimus, & multiplicamus entia præter necessitatem? *Deinde,* cum divina hæc *ιδιότης*, quò simpliciora, eò perfectiora facilius finem suum adsequantur, si naturam, quæ simplicibus contenta est, multum verò compositis non rarò gravatur, æmulantur, & compendiosiori commeatu vires suas exferunt, quid attinet tot magisteriis pretiosis, tot pulveribus cordialibus, tot oleis calidioribus aliisque vel obtundere medicamenti vim, vel pretium & dosin augere?

*quædam
posse,*

*Examen o-
pio admi-
nistrorum.*

Quæ junguntur opio pro laudani confectione, diversis de causis junguntur, i. ut vim narcoticam adaugeant, ut succus hyoscyami, essentia vel extractum croci, (quod alii loco corrigentis, & odoris gravitatem ac pravitatem obtudentis, addunt) &c. *Jac. Zuvinger. exam. princip. chim. c.ii. p.174.* in consortium opii admissos flores Δ is præclarum, *scribit*, condere miræ virtutis remedium, τὸ ὑπὲρ θεῶν, quovis Homericò præstantius. 2. ut corrigant & remorentur vim narcoticam, ut castoreum, camphora, 3. ut consistentiam legitimam concilient, & simul confortent, ut perlæ, corallia, eorumque magisteria, ambra, moschus &c. quæ juxta nonnullos 4. & grati odoris conciliandi gratiâ addi scribuntur.

*Non eget
Laudanum
opiatum
juvante,*

Horum *primo* jam reposuimus, non indigere opium juvante, sed ipsummet omnibus indicationibus, quibus debetur, sufficere. Ad *alterum* dicimus, si strictè velimus

loqui, & ut in rei veritate se habet, opium considerare, ^{nec corrigente,} correctione nullâ indiget, nisi depuratione, quâ ipsâ solâ etiam ingrator odor infringitur. *Tertium* finem, seu consistentiam pro massâ pilularum, seu laudani ex solo obtinere possumus opio. Neq; *odoris gratiam* tantum venerantur ægri, quàm auxilii promptitudinem. *Laudanum nostrum simplicissimum* ita comparatum est, ut ex ^{sed præstat simplicissimum,} templò & in pulverem redigi, & in pilulas formari, & si id quoque expetatur, facilè in liquorem solvi possit.

Non deficit hoc in necessario auxilio, neque excedit ullâ violentiâ, neque aliorum luxuriat accessione. Si morbus vel symptoma indicet adjuvans vel dirigens, promptissimè & statim misceri quævis possunt. Sic pro electuario misceri potest, si placeat, *confectio alkermes*, vel alia, *extractum croci* & alia.

℞. *confect. alk. incomplet.* ℥j. *extr. croc.* ℥℞.

laudan. opiat. liquidior. g. viij.

cum *scr. pap. rhœad.* M. F. l. a. elect.

Dosis magnit nucis avellanæ minoris.

Sic si ad caput roborandum velimus præscribere opium:

℞. *opil. de ladano* ℥j. *extr. croc.* g. v.

laudan. op. g. iij. *pulv. cephal.* ℥℞. vel plus,

M. F. l. a. pilulæ. S. Stärkende Hauptpillen. Et sic in reliquis.

Dignum memoratu est hoc loco, quod instar omnium ^{Specificâ anodynâ Paracelsi} potest esse, *SPECIFICUM ANODYNUM Paracelsi* ex ^{Paracelsi} l. 7. *archidox. p. 815.* quod somnum non tam homini, quàm morbo conciliat; sæpe, ait *Hermes hic*, in morbis nonnullis se desertum fuisse ab omnibus arcanis, solum specificum hoc anodynum miracula præstitisse, extinguens morbos, sicut ignem aqua.

Description.

℞ Opii Thebaici ℥j.

succiarantium, cydoniorum a. ℥vj.

cinamom. caryophyll. a. ℥β.

M. Contusa, indita vitro, apposito coopertorio cœco, digerantur in sole, vel furno per mensem. Post ℞ digestum, exprime, iterum impone, & digere cum sequentibus.

℞ moschi ℥β. ambra ℥iv. croci ℥β.

succicorall. magist. Perlar. a. ℥jβ.

M. Digestione per mensem denuò factâ adde quint. essent. ℥l. ℥iβ. M. Tollit omnes dolores internè & externè.

Tueri hoc optimo jure potest nomen laudani opiatii Oris, quod aliàs admixto bezoardico vel magisterio Ori, obtinetur.

Laudanum
cum castoreo.

Ad mentem nonnullorum, sc. Galeni, Abuali, Guainerii aliorumque sequenti modo concinnari potest laudanum:

℞. ℥ simpl. rectificatiss. vel ~ sambuci, citri, croci &c. q. s. partem sextuplam v. g. vel octuplam, opii Thebaici ℥ij. castorei ℥i. vel ℥ij. Extrahatur l. a. decantetur, inspissetur, & ad usum fervetur. Si magis corrigere mens sit, camphora parum in prædicto spirituoso menstruo dissolvi potest, quod dehinc unâ cum ~ iterum avolat omne.

Cryballi
opii,

Notabile est, si Tinctura opii seu essentia liquida cum ℥ facta ad medium circiter evaporetur, & dehinc reponatur, ut frigescat, consurgere in vitri parietibus cryballulos, oblongos, elegantes, quos aliquoties observavimus, manifestissimo indicio, ☉is volatilis. Similes cum D. D. Hagedorn. collegâ honoratissimo observavimus in benzoe ante aliquot annos, vid. Ephem. German. ann. 11. obs. 240. p. 342. ubi sensim exspirante hujus essentia elegantissima cryballorum spicula se nobis obtulerunt, quos unâ viderunt mecum

mecum tunc D. D. *Kisnerus* & D. D. *Witte*. Vidimus idem ^{cydonio-}
 ex cydoniis; quando enim paratur ∇ cinnamomi cydonia- ^{rum succi,}
 ta cum s. q. succi cydoniorum, in fundo cucurbitæ, si rite
 operatus fueris, neque ad empyreuma omne humidum
 evoces, remanet extractum cydoniatum cinnamomifa-
 tum longè elegantissimum, in quo sensim & sensim con-
 crescunt crystalluli pulcerrimi.

Fit hoc quandoque in aliis quoque extractis, v. g. cheli- ^{& aliorum.}
 donii majoris, plantaginis, & aliorum.

CAPUT VII.

Opiata in formâ solidâ alia.

EGregii & multi usus sunt *TROCHISCI* vel *TA-* ^{Trochisco-}
BULÆ NARCOTICÆ Felicis Plateri tract. 2. prax. ^{rum narco-}
^{cap. 13. p. 549.} descriptæ, ubi & pilulari & electuarii formâ ^{ticorum}
 plura habentur ex opio medicamenta. ^{Plateri de-}
^{scriptio;}

\mathcal{R} *opii* \mathfrak{z} ij. infund. in *vino malvat.* vel \mathcal{V} \mathfrak{z} iiij. & post-
 quam dissolutum sæpeque agitatum fuerit, rursusque sub-
 sederit, liquor, clarus à fecibus effundatur & filtretur, cui
 adde

sacchari \mathfrak{z} ij. *cinam.* \mathfrak{z} ij. *moschi* \mathfrak{B} .

infus. gummi tragacanthæ in ∇ *rosar.* fact. q. s.

M. instar pastæ, sicceturque eò usque, donec in tabulas
 formari queat.

Potest omitti moschus, quod etiam de aliis compositio- ^{moschus om-}
 nibus intellectum volumus. Dantur enim sæpe casus, ^{mitti pot-}
 ubi moschata & odorifera ejusmodi alia vel non æquè ^{est.}
 conveniunt, vel planè nocent, etiam in maribus ipsis, præ-
 fertim autem in foeminis hysteriis, quæ vel maximè inde
 læduntur, à volatilitate eorundem agitatis levibus, vitio-
 sis & excrementitiis humoribus. Hinc pro re natâ me-
 lius

lius est admiscere, quàm semel admixta promiscuè propinare.

Ufus tro-
chiscorum.

Locum habent trochisci opiati seu narcotici, asterisco signati, tum in aliis affectibus, ubi opium adsumendum, tum maximè in hæmoptysi, & catarrhorum acrium, & salforum tenuium ad pulmones defluxu. Hos perpetuò secum gestabat *B. Dn. D. Schenkus*, multis annis effectum eorum salutarem in proprio corpore expertus.

Magiste-
rium ano-
dynam, seu

In formâ pulveris opiata confiunt nobilissima. Ita **MAGISTERIUM ANODYNUM** *Rolfincianum* splendore superbit suo, descriptum *cbim. in A.F.R. l.5. f.2. cap.4. p.311.*

℞ laudani opiati de tribus q.v.

sacchari cantbii vel solius, vel cum magisterio matris perlarum misti, vel etiam solius magisterii q.s.

In mortario æneo terantur, misceantur pistillo diligenter & in vitro mundo ad usum serventur. Dosis gr. v. vj.

pulvis ano-
dynus

Geminus huic est **PULVIS ANODYNUS confortativus** *B. D. D. Michaelis.*

℞ magist. cordial. ʒvj.

laudan. op. succ. ʒj. M.F. pulvis, cavendo, ne laudanum aduratur. Dosis adulto ʒβ. ʒj.

fieri cum
variis pul-
veribus
potest,
conchari,

Magisterium hoc anodynum, seu pulvis anodynus, fieri etiam cum aliis accommodè potest. Omnibus enim pulveribus misceri potest laudanum opiatum. Ita nostrum confit ex *laudani opiat. part. j. pulveris febrilis ex conchis part. x.* ita ut v. g. ad ʒβ. pulveris sumatur g j. vel g. β. opii, ut hoc modo gr. j. ejusdem in 10. vel 20. partes dividi possit, ipsis tenellis infantibus sine omni periculo vel metu exhibendum.

C.C. philos.

Ita quidam miscent cum *C. C. philos. ppto.* Cum cinnabari nativâ mixtum laudatissimum fit medicamentum in ar-

in arthritide vagâ scorbuticâ, aliisque gravibus affectibus, à sero acri acidoque dependentibus. Medicus quidam celeberrimus miscuit quoque cum ☉ succini, post Ætionem perfectam olei residuo. *Et aliis,* Toto die id miscemus pro occasione morbi & indicationum, cum pulvere cephalico, cum bezoardicis, cum adstringentibus, v.g. coralliis, hæmatite &c. adeoque cum omnibus pulveribus misceri aptum natum est, ubi id intentio vel primaria vel secundaria requirit.

Notandum verò est in præparatione, ut extractum opii *modò liquidius vel siccius sit extractum,* vel adhuc paulò liquidius sit, vel siccius, ut teri possit. Medio enim modo in mixtione conglobatur, & jungi renuit.

Concinnè datur, tum per se in formâ sc pulveris, tum *datur per se Et cum aliis,* cum emulsionibus factis ex sem. papav. alb. 4. frigid. major. &c. cum aq. endiv. lactuc. hypnot. Dorncrell. addito pulvere hoc anodyno, & saccharo perlato, vel sir. pap. simpl. q. s. ad grat. Confurgit inde medicamentum suavissimum & nectar anodynum, quod in melancholicis, maniacis, febribus quandoque ardentibus, ubi aquæ bezoardicæ temperatæ misceri queunt, ut scorzoner. cordial. Herc. Saxon. frigida &c. præsentaneum edit effectum.

Sumitur hoc loco vox magisterii latius, sicut & quandoque pro ipso laudano opiato scripta legitur. Sin *Opii magisterium.* **MAGISTERIUM OPII** strictè sic dictum quis expetat, fit illud per præcipitationem tincturæ opiatæ menstruo *acido,* si fuerit cum aqueo vel spirituofo extracta; vel *salino* si cum acido parata sit. Præstat tamen ipse pulvis, vel Tinctura per se data.

CAPUT VIII.

Medicamenta opiata in formâ liquidâ.

K

Men-

Mentionem jam supra fecimus Ω tionis opii, unde con-
surgit *SPIRITUS & OLEUM*.

Opii ~,
O O O,

Spiritus opii est volatilis, sudorificus, qui admixtis aci-
dis effervescit, ob Θ volatile, quo copiosè pollet & cum
quo maritatus est. Si rectificetur, longè eminentior con-
surgit, sicut etiam ipsum *oleum* rectificatum splendidum
est.

Ræ
anodyna

Præprimis memoranda venit, *ESSENTIA* seu *TIN-*
CTURA OPII, quæ sub *RÆ ANODYNÆ* titulo nobis
venire solet, vel eo nomine magni æstimanda, quòd hoc
pacto singulæ doses in plures dividi guttulas, guttulæque
dosibus mensurari possint. Imò cum aliis hoc modo li-
quidis commodè libitâ quantitate additur & miscetur, pro
variâ medici intentione.

Processus

Fieri potest ea vel conjunctim, in præparatione laudani
opiati, ut pars evaporetur, ad extracti consistentiam, pars
liquidâ adservetur formâ, idque cum variis jam delibatis
menstruis. Quæ enim apta sunt solvere opium pro extra-
cto, eadem quoque in liquido posse idem exhibere, in con-
fesso est.

cum pbleg-
mate
✠

Ita v.g. cum eodem *pblegmate* ✠ti extrahitur *Ra. ℞.*
opii Thebaici ℥j. vel ij. pulverisetur grosso modo, infunde
℥a ab arc. ♀ resid. medice, aquosa, p. vj. vel viij. Digere in
arenâ calidâ, agitando cum spatulâ, donec solvantur om-
nia. Solutum coletur per linteum, & evaporetur ad
mellaginem, affunde \mathcal{V} , plus minus, prout saturatior vel
dilutior expetitur *Ra*, & in momento acquiritur essentia
anodyna longè pulcerrima.

cum aquâ
temperatâ,

Eadem etiam conficitur commodè cum \mathcal{V} *temperatâ*;
vel *℞. opii electi* q. v. v.g. ℥j, extrahatur cum \mathcal{V} ℥vj. adden-
do ~ Θ l. ℥β. l. ℥vj. stent in leni calore ad sufficientem ex-
tractionem. Elegans tale laudanum liquidum describi-
tur

laudanum
liquidum
Schæderi,

tur à *Scbrödero l. 4. pharmacop. cl. 2. c. 3. 14. p. 207.* licet ipse optimè judicet *ibidem*, essentias aliorum, & cariora omnia, quæ vulgariter laudanis adduntur, pretium potius, quàm virtutes augere.

Essentiam opii cum *succo citri* extractam commendat ^{essentia opii c. succo citri.} *Angelus Sala*, illamque antidoto pestilentiali specificæ jun- git, descriptione *ibidem* quoque positâ, *tr. de peste.*

Dosis harum Rarum vel essentiarum sunt gtt. x. xii. xv. ^{Dosis.} xx. Nos felicissimè utimur iisdem in defluxionibus catarrhalibus, in tussi, raucedine, &c. præter alios usus in variis affectibus infrâ nominandis.

Nonnulli præ concentratori præbio diffusio amant, ad- ^{Præcipita- tio Tinctu- rarum ano- dynarum.} eque extractam essentiam cum lixiviosis præcipitant, v. g. cum Oleo F ri, qualis est *ESSENTIA OPII LIQUIDA ANODYNA Zuvelfferi*, *Pharmacop. Reg. classe 7. p. m. 563. edit. Batav.* quæ ad ʒj. ij. vel ij. in vehiculo convenienti exhibetur.

Alii cum O artemisiæ, absinthii, aliisque eandem rationem præstare satagunt.

Nos simplicio rem amamus viam; si enim hanc rectè calcemus, varia exinde pro lubitu & diffusiori dosi possunt fieri composita.

CAPUT IX.

Præbium Opii.

DOSIS opii est vel *ORDINARIA*, vel *EXTRAOR-* ^{Dosis opii} *DINARIA.*

ORDINARIA opiatorum dosis est triplex; ^{ordinaria triplex,} *infima, media & summa*, quæ pro præparandi opium modo admodum variant. ^{variat i. ratione mixtura,} Dosis enim opii consideranda est duplici modo, vel ut *mixtum* est cum aliis, seu compositum, ut laudanum opiatum horum vel illorum autorum; vel ut *simplex* est extractum.

Si enim solum sibi relinquatur, nec admisceantur multa extracta cordialia, corrigentia, confortantia, utique minori præbio venit adsumendum. Hinc v.g. in adultis infima dosis ordinariè est pars quarta vel dimidia grani, vel gr. j. media gr. ij. vel iij. summa gr. iv. vel v. Sin, uti communiter fieri adsolet, illa opio abundè maritata fuerint, dosin excrescere & adscendere utique oportet.

Sæpe enim in ῥβ. vel gr. v. admixtorum seu totius compositi vix granum opii, plus minus in aliis combinatum est. Hoc modo *Horstius* laudanum suum opiatum cum magisteriis sæpius ad viij. vel x. grana cum felici successu propinavit. *vid. l. 8. obs. 16. p. 417.*

Exhibetur opium ad gr. ij. vel iij. Quatuor vel quinque non facilè exhibemus, nisi præcedentes doses absque effectu jam sint exhibitæ. Correctum verò esse debet, utpote est laudanum opiatum, ait *Walaus m. m. p. 67.* Est enim minimo pondere narcoticum.

Avicenna dosin ejus dicit non extendi supra duos danich id est, ῥj. l. *5. tr. 2. c. 526.* item potionem ipsius esse jubet quantitatem lenticulæ magnæ. Idem tradit *Serapio cap. de papav.* Dosis ejus est, *inquiens*, ab uno danich ad duos, & quantitas occidens ex opio est zij.

2. ratione
intentionis
primariae,
vel secundariae,

Notandum verò est ex praxi medicâ, opium præscribî vel *INTENTIONE PRIMARIA*, prout vel dolorem, vel vigilias, vel excreta, aliaque symptomata urgentia attendit medicus; vel *SECUNDARIA*; quando ob alium finem, v.g. roborandî tonum partium, sanguinem nimis fluxilem concentrandi &c. aliis aperientibus, cephalicis, hystericis, aliisque medicamentis specificis, ipsisque adeò purgantibus, additur, ut & quando prædicta symptomata, quibus primariò debetur, quasi per *ἰννεργον*, ob vires debiles, affectûs ipsius qualitatem, aliasque circumstantias tollere est animus.

Pri-

Primo modo in majori dosi ad gr. j. ij. iij. & ultra præscribitur, in liquidâ, solidâ vel mediâ formâ. Posteriori ita illud moderari fas est, ut pro dosi unâ quarta, tertia vel dimidia pars grani adsumenda veniat, præprimis, cum frequentior ipsorum indicatur usus. Hoc modo recentiores sæpius opiata in formulas ejusmodi recipiunt, exemplo celeberrimi *D. D. Sylvii*, cujus in praxi talia exempla ubivis occurrunt, & eâdem medendi ratione nos feliciter in praxi hæctenus totâ die utimur.

Ut purgantia ipsa sæpe aliis medicamentis adduntur in solito minori quantitate, non ut purgent, sed ut aliorum medicamentorum virtus intendatur, ut tum ad aperendum, tum ad sudorem aut urinam movendam fiant efficaciora, quo de vide locum longè elegantissimum apud *Prosp. Martianum comm. in l. 2. de morb. s. 2. vers. 214. p. 176.* Ita qui opiata cum aliis, pro re natâ, artificiosè miscere noverit, næ ille feliciter rem suam geret. Talia exempla hinc inde, præsertim in sequentibus videre licet.

quod illustratur exemplo purgantium :

EXTRA ORDINEM dosi sæpe extenditur, tum propter consuetudinem, tum ob morbi urgentiam, tum denique ob temperamentorum diversitatem.

Extraordinaria,

Turcas, Persas, aliosque orientalis plagæ incolas ad ʒʒ. & ʒj. assumere opium, notius est, quam ut testibus egeat, quam dosin tamen non facilè transcendere eosdem, scribit *Bellon. l. 3. obs. c. 15.* vulgatissimum nempe esse apud Mauritanos, Africanos, & Asiaticos opii usum, autor est *Christoph. à Costalibr. arom. p. m. 236.* & ejus usui ita adsuetos, ut etiam abstinere eo nequeant sine manifesto vitæ discrimine, & gravissimis symptomatibus, *Garc. ab Horto l. 1. hist. arom. c. 4.* Idem de Ægyptiis testatur *Prosper Alpinus, l. 4. de med. Ægypt. c. 1. & 2.*

major apud orientales,

minor apud
Europæos,

Apud Europæos non quidem nisi pro medicamento in usu est, & in minori, ut diximus, dosi; unde si paulò liberalius fumatur, damna manifesta inde confurgunt. Ita 22. grana in febris tertianâ nothâ ad dolorem capitis & vigilias præscripta in pilulis, eaque pro lubitu fumenda brevi devorata, brevi morti ægrum dedisse, annotat *Wepferus Tr. de apopl. p. 256.*

Medicaster parochus sæpe in doloribus capitis & dentium propinavit opium ultra ℥j. ignaris plebejis, sed cum detrimento maximo illud expertus pellio, qui eccentricitatem rationis inde passus ad amentiam fuit perductus, apud *Nester. consil. antidysent. c. ii. p. 249.*

nisi morbi
urgentia,

Attamen non rarò legitur sine incommodo propinata & largior solito dosis. Ita *Zacutus Lusitanus l. i. M. P. H. observ. 45. p. 103.* dedit incorrectum opium ad gr. xij. in vehementi dolore circa umbilicum, item *Dioscorides*, unde nonnulli crudum imbecillioris operationis esse, quàm præparatum, volunt.

vel consue-
tudo &
tempera-
mentum a-
liud impor-
tet,

Dn. Charas in histor. nat. ingredient. theriac. semetipsum afferit vel sex sumpsisse opii grana, neque tamen majorem inde somni vim sensisse, quàm consuevisset; Imò tantum abesse docet, ut inde debilitatus fuerit, ut potius mirum in modum se corroboratum senserit. Addit insuper, se novisse delicatioris etiam naturæ hominem, qui vel triginta sex, id est 3^{ss}. gr. vj. de eo sumpserit, nihil tamen inde mali ipsi accidisse, sed ægrotum contrà adhibito illo medicamento tam benè se habuisse, ut in unâ septimanâ eandem fumere dosin bis vel ter continuaverit.

præcipuè si
à minori
dosi fiat i-
nitium. Ex-
empla ta-
lia.

D. D. VVelschius, P. P. Lipsiensis celeberrimus, retulit *D. Geygero* nostro, quòd ante paucos annos noverit ægrotum, summis doloribus in articulis è lue Gallicâ laborantem, cui Noribergæ præscriptæ fuere pilulæ ex mero laudano

dano opiato, quibus usus incipiendo à gr. v. usque ad ʒʒ. cum euphoriâ, licet palliativâ, dolores enim redierunt, & quod mirum, non rarò unâ die duabus vicibus iis fuit usus, & quidem in tantâ dosi.

Testantur autores, quosdam cotidiè supra ʒx. comedisse opium, & doctissimè nihilominus de rebus omnibus disputasse. Tantum potest consuetudo.

Ab Rondeletio accepit *Hollerius*, militem in summo æstu opii ʒʒ. sine noxâ devorasse, *de morb. intern. p. 54.* vid. & *Mæb. Fundam. med. Physiol. p. 160.* & in primis *Epbemer. Collegii nostri Ann. II. obs. 69. p. 127.* seqq. ubi *B. Dn. D. Sachsus*, collega etiam post fata honoratissimus, elegantissimè in rationem inquirat, cur apud orientales largiori sumatur dosi, quibus id solùm addimus, quod cum orientales populi respectu septentrionalium sint biliosiores, hi verò illorum intuitu ferosiores, sulphur opii apud illos non tam benè resolvitur, quàm apud hosce, id quod ex suprâ dictis elici pluribus potest.

cur orientales majorem ferant dosim?

Quis ergò nostrum auderet eo ascendere, quo orientales populi? Mirum est, quod refert *Monconnys Itiner. Angl. Tom. II. p. 61.* Legatum Galliarum Regis ad Angliarum Regem, cum ægrotaret, ut dormire posset, *integras opii uncias* assumere opus habuisse.

Cum verò proportio debeat fieri inter agens & patiens, nec in indicationibus contrarium solùm, sed & gradus attendendi mereantur, hinc si adsit urgens indicatio, nec dosi minor juvet, ascendi potest ad ʒʒ. Memorandum hoc loco est, quod *B. D. D. Job. Theodorus Schenckius* præceptor & promotor noster sapius pro cathedrâ nobis retulit, se satietè testari & religiosè, quod ipse sapius ad ʒj. assumpsit opiatum laudanum ad inhibendum sanguinis motum, laborabat autem hæmoptysi & defluxionibus aliis acribus frequen-

Proportio inter agens & patiens etiam in opiatis attendenda.

frequentius) sine ullo notabili mentis stupore. Idem nos adhibuimus sæpius in diarrhœis contumacioribus, dysenteriiis & urgentissimo dolore, aliisque casibus ad Θ^{is}. Si enim dosis minor non ferat levamen, repetita licet quid obstat, quò minus, urgentibus morbi stimulis, ascendi ulterius possit? omnia tamen fieri debent μετ' ἀσαφείας, & prodigos nos eo casu non esse oportet, sufficit, esse liberales.

LIBRI II.

SECTIONIS I.

CAPUT I.

Ufus opiatorum generalis,
in sistendis doloribus.

Apio est opus, veterum erat parœmia, quoties morbum capitalem innuebant, & vitæ periculum imminere. Nos rectius id de opio affirmamus. *OPIO EST OPUS* in quamplurimis morbis & symptomatibus.

Ufus opi-
atorum ge-
neralis Ga-
lenicus.

Generalem opiatorum usum declarat Galenus l. 12. meth. med. c. 8. Ait enim illa esse *χρησιμα*, 1. ὡς ἀναισθητικὰ ἀναγκαστικὰ ἔργα, ut sensui stuporem inducentia. 2. ὡς συνίστανται καὶ παχύνονται τὴν τῶν ὑγρῶν λεπτότητα. ut humorum tenuitatem cogentia & *INCRASSANTIA*. 3. τὴν θερμότητα ἐμψύχοντα. *Calorem REFRIGERANTIA*. De ultimo usu non recepto jam suprâ egimus. Narcotica vis eminent in doloribus & vigiliis corrigendis. Motus humorum inhibiti locum habet tum aliàs, tum potissimum in excretorum vitiis. Ut peramica naturæ est crassioribus humoribus & spiritibus coagulatis dissolutio. Sic non minus grata est dissolutis resolutisve coagulatio.

Pro

Pro dolore tria medicamentorum genera proponit *Galenus l. 1. de simpl. med. facult. c. 19.* aliisque locis. Primi ordinis communiter audiunt *paregorica*, qualia sunt blandè calorem nativum demulcentia, emollientia, digerentia, & roborantia; secundi *anodyna*, *Scaligeri* iudicio languidâ ac laxâ voce, *exerc. 348.* Tertium *narcotica* constituent, prout sc. vel *causam*, vel *dolorem* ipsum, vel *partem* dolentem respicimus.

Dolori opposita paregorica, anodyna, narcotica.

Inter propriè talia *SISTENTIA DOLORUM* primas tenet *OPIUM*, quod facultatem habet distrahendi & stupefaciendi, intuitu tristis sensationis quoad perceptionem.

Primas tenet opium.

Locum potissimum invenit, cum citrà materiæ affluxum dolor partem occupat, vel ubi sævitiâ suâ medicum, licet invitum, & aliis indicationibus satisfacturum, ad se trahit.

Delenit & sopit dolores opium 1. *somnum procurando.* Hic domitor malorum, requies animæ, omniumque dolorum mirum sopimentum. Hinc dolor inprimis urget, illiusque faces magis accenduntur, quando ægri dormire nequeunt. Hujus blandâ effumatione demulcetur cerebrum, ut clamosi dolores conquiescant, quæ verba sunt *Suvalbii querel. ventric. p. 251.*

quod somnum procurans,

2. *spiritus figendo & demulcendo.* Si quæ pars dolet, sanguis & spiritus impetuosè adfluunt, partem distendendo continuum solvunt, sicque dolorem majorem reddunt, quod *Helmontius* eleganter exemplo spinæ digito infixæ explicat, ubi *Archæus* statim advocat in subsidium copias: opium verò materiam dolorificam separat, spiritus obtundit, condensat; coagulat, unde effrenis motus inhibetur.

spiritus figens,

3. *humorum ichorumque acrimoniam temperando,* quo

& acrimoniam temperans dolores sistit,

rum impetum retardat, mordacitatem contemperat, feritatem mitigat, eosdemque quasi concentrat, *Μαχάρον* prohibet & ad statum naturalem reducit, hinc sensum tristem in his illisque partibus inde exortum obtundit, & molestas tum contracturas & vellicationes, & fibrarū inæquales mordicationes, tensionesque, tum alia principalia vitia sedat. Hoc *Helmontius* consuetâ loquendi formulâ vocat Archæum furentem compescere, unde novo vigore armata natura fortiùs contra hostem infurgit, eumque feliciter depellit & subigit.

A dolore sæpe virtus adeò debilitatur, ut sæpe hinc vitæ periculum ægroto immineat. Nihil tam contrâ naturam est, dictante *Tullio*, quàm dolor.

causamque
in centro
detinet,

In centro detinet causam morbificam opium. Dolorem lethæam infert oblivionem, *εὐρημα πρὸς πόνου ὀδύνας* meritò dictum.

Ubi -- dolentem nec *Phrygius lapis,*
nec *purpurarum sidere clarior*
delenit usus, nec Falerna
vitis, Achameniumque costum;

opiata expromptâ succurrunt operâ.

Ridet vitalis perfusa papavere virtus.

Nec mirum est, subjugari ab opio dolores, *ὕπαινοντα ἐπὶ ὀδύνας τοῖσιν ἑναντίοισιν*, sanantur dolores contrariis, *Hippocr. l. de loc. in hom. c. 51. p. 394.* Cum ergò dolores ab opio fisti sit vel ipsis sensibus & experientiâ notissimum, contrarium id esse dolori, facilè licet concludere. Est verò eidem contrarium opium, cum & sulphure abundet, & ole volatili non careat. Quæ enim Fe pollent, dolores lenire deprehenduntur; sic pyrethrum, lignum sanctum, buxi, caryophylli & horum olea, in dolore dentium, optimè se gerunt. Sic dolores Gallici decocto lignorum quiescunt; sic

Fe est ano-
dynam,

sic

sic oleum caryophyllorum in cardialgiâ est nobilissimum, ut alia plura, circa linimenta, unguenta &c. huc non trahamus. Ut acida corrigunt & obtundunt narcotica, ita narcotica & anodyna, acido & acri sunt contraria, illudque temperant.

Quæ Ole volatilii pollent, dolores itidem leniunt, quod vel solo exemplo spirituum volatilium, cornu cervi, *ci, lumbricorum, formicarum & plantarum patet. Vidimus à spiritu lumbricorum urinoso volatili sæpe in momento dolores arthritidis vagæ conticuisse, ubi alia prius debito modo secundum veram medendi methodum fuere applicata.

Alia volatilia nervis amica.

Hinc igitur ipse hic

sæpe tulit lassis succus amarus opem,

congregat spiritus & in morbos quosvis naturam ar-

Audiunt hoc nomine quibusdam malè opiata, quòd torporem potius & hebetudinem sensibus inducant, quòd minus illi sentire possint, quàm quòd dolorem leniant,

An opium solum partibus sensum tollat,

vid. V. Trincavella l. 12. de rat. curand. affect. partic. c. 4. p. 459. & l. 9. c. 7. p. 315. hinc illam rationem ad veram & propriam curationem non pertinere, quia non dolorem, non causam doloris, non læsionem tollunt; sed sensum, ne læsio percipiatur, auferunt, unde non utendum sit hâc curandi ratione, nisi maximâ cogamur necessitate, neque speremus aliâ viâ prius sedari posse dolores, quàm vires concidant. Modum hunc curandi membra relinquere plurimum labefactata, quantum ferè ad omnes operationes at-

causam vero non attingat?

Sed ut obiter hisce respondeamus, reliqua in caput de

RZ

in *libris* differentes, proscribenda est hypothesis illa, quâ assertum per aliquot secula fuit, opium esse narcoticum eo

sensu, ut partibus externè applicatum illas quasi indolentes reddat, quatenus calorem nativum reprimat, extimamque corporis vestem attonitam & imperceptibilem efficiat, non secus ac frigida actu talia torporem & stuporem ejusmodi conciliant. Et hæc quidem de usu externo, ad dolores. Internè verò causis dolorificis resistere opium, per antecedentia jam asserta negari nequit.

Observatio.

Occurrit verò hoc sæpiùs in praxi, ut urgentibus doloribus, (quod imprimis in dysentericis arthriticisque vel centies observavi) datum opium afferat dolorum lenimen, & secessuum levamen, sed quando jam quasi evanida rediditur & desinit medicamentì operatio, denuò defæviant singula, quia quamdiu particulæ ejusdem roscidæ balsamicæ, & ææ, temperant acres, salinas, acidas, vel lixiviosas humorum, hinc præpollentibus rursus hisce & sui juris factis fieri aliter vix potest, quin denuò occipiant novas creare molestias, donec denuò tum his, tum aliis obtusæ, absorptæ, inversæ genium suum mutant.

CAPUT II.

Ufus opii contra vigilias.

Opium vigilias delenit.

Alter generalis opii usus consistit in *VIGILIARUM* delenitione:

Sunt quoque quæ faciunt altos medicamina somnos, victæque lethæ à lumina nocte premant.

immoderatas.

Cum excessus immoderatus omnium actionum animalium urget: cum hæc diutius, ac par est, exercentur, vel invito ægro, indicatio adest, somnum provocandi. Hoc apprimè expedit opium.

Quando vel vigiliæ superfluæ dolorem excitant, nimis exsiccando: vel dolor vehemens vigilias parit, sensum tristem

stem efficiendo, unâ fideliâ & dolorem & vigilias aufert opium, ut uno ablato cedat & alterum.

Vigiliæ immoderatæ vires corporis labefactant, ac perdunt, cruditates pariunt, cerebri & sensuum functiones debilitant, naturales autem imbecilles reddunt, univ-<sup>que multâ
in corpore
mala cient.</sup>ersum denique corpus resolvunt & siccant. Vid. *Fuchs. instit. med. l. 2. sect. 4. c. 7.* Ita celebrantur tricennales Mæcenatis vigiliæ, & *Livius* testatur, Hannibalem, itemque Philip-
pum perpetuis vigiliis *μονοφθαλμῶς* & coclites, ut *Plinius* loquitur, redditos fuisse. Quin & immoderatæ vigiliæ, ex siccitate imprimis provenientes desipientiam vel convulsionem lethalem minantur *7. apb. 18.* Testatur enim experientia, sæpissimè inde deliria concitari. Prohibet hæc omnia opium.

Hinc noctem papavere coronatam legimus apud *Nasone* ^{Nox papavere coronata.}
Nasone l. 4. pastor.

*Interea placidam redimita papavere frontem
nox venit, & secum somnia nigra trahit.*

Idem *l. 11. metamorph.* somni palatium describens addit,
*ante fores antri sæcunda papavera florent,
innumeræque herbae, quarum de lacte soporem
nox legit, & spargit per opacas humidaterras.*

Et ὕπνῳ θυμιάμα, μετὰ μήκων, somni suffimentum, cum papavere, *Orpheus in hymnis p. m. 520.* proponit, ubi inter alia somnum alloquitur.

Λυσιμέριμνε, κόπων ἠδ' εἰᾶν ἔχων ἀνάπαυσιν,

καὶ πάσης λύπης ἰερόν ὠδύμυθιον ἔρδων.

Curas solvens, laborum suavem habens requiem,

& omnis doloris sacrum solatium ferens.

Non cessandum ergò in curatione, ubi urgent vigiliæ, nec ceu ex equo Trojano varia exsurgant symptomata.

*Ut vigilia
sopiantur,*

Probè verò hîc observandum, quando & quibus in vigiliis opiata convenient, deinde & aliæ circumstantiæ bene sunt attendendæ. Sæpe enim tantum abest, ut opium moveat somnum, ut potius sumpto eo, ægri minus solito dormiant, neque verò idcirco opium desinit esse somniferum.

*requisita
tria.*

Tria requiruntur, ut quis placido somno obdormiat, 1. cerebrum temperatum, 2. vapores benigni, & 3. animus quietus, vid. *Heurn. comm. in l. 2. apb. 1. p. 29. Et l. de morb. cap. c. 16. p. 132.*

*Sæpe ab o-
pio somnus
non succe-
dit,*

Horum alterutrum si peccet, inprimis, si v.g. cerebrum sit vel ob ætatem senilem, vel aliis de causis siccius, & animus curis plurimis & profundis cogitationibus distrahatur, accedente ob stomachum debiliorem, aliaque vitia vaporum & *αια θυμιδόσεων* defectu, opium licet detur, tamen ex sententiâ somnus non succedit.

*inprimis
scorbuticis.*

Ita quosdam novit *D. Willis* scorbuticâ labe tactos, qui licet dolorum aut spasmodorum immunes fuerint, etiam animi affectu quovis immodico liberi, per plures tamen septimanas dies & noctes prorsus vigiles duxerunt, ac sæpe opiatis, licet validioribus adsumptis, ne tantillum somni capessere potuerunt, *de scorbut. c. 5. p. 270.*

*Purgatio-
nis condi-
tiones huc
applicata.*

Ut tria sunt purgationis requisita 1. dispositio humorum. 2. dispositio viarum. 3. facultas expultrix, hætenus usitatè ita dicta, seu natura, unde si purgantia ad votum non operentur, semper impedimentum in hisce tribus quærendum est: ita & suo modo se res habet in opiatis. Hinc & corrigere, quæ se offerunt vitia, debet medicus, & ægrum hortari, ut si somnum videre velit, ne ipse sibi vigiliis, curis, mœrore, aliisque animi affectibus procuret, & promoveat, adeoque obicem medicamento ponat activitati.

Locum

Locum verò hîc habent omnia superiùs recensita opia-
ta, quæ recensere & repetere superfedemus.

In vigiliis senum miscuimus sæpe ~ Oli volatilem cum
Râ anodynâ, felicissimo cum successu. Vir cachecticus,
asthmaticus, cum aliquot noctes insomnes molestissimè
duxisset, ab eodem medicamento suavissimam sentiebat
quietem.

*Vigilie se-
nibus mo-
lestæ.*

Rx ~ Oli. volat. Parac. ʒj. Râ anod. ʒʒ, vel ʒj. Dos. gtt.
xx. xxv. xxx.

Memoranda hoc loco etiam est opii agendi varietas, in-
terdum enim dolorem magis sedat, quàm somnum facit,
ut extemplo ceu ad imperium quoddam & monstrato
Gorgonis capite conquiescant dolores, tormina, crucia-
tusque, ut adeò non somno solo interprete illorum obli-
vio capiat ægros, sed & absq; eo, propriâ opii acrimoniam
temperandi & spiritus demulcendi, ac humorum salino-
rum impetum coercendi virtute; interdum unâ cum do-
lore & quidem ut plurimum vigilias aufert, & somno indu-
cto tristi sensationi intentum animum abducit & sibi resti-
tuit.

*Opii agendæ
varietas.*

Somniferum ergò tam in opio, quàm alibi potestas est,
donumque creatoris specificum. *Helmont. de litbias. §. 87.*
p. 63. & ad omnia longè efficacissimum, *Fernel. l. 6. c. 1. meth.*
medend. p. 377. quod spiritibus quietem conciliat, ut missis
exterioribus, circa quæ abstracti per vigilias occupabantur,
secum habitent, & toti incumbant in id, quod ad salutem
œconomix propriæ pertinet, sive in digerendo, excernen-
dove, sive aliis modis, quibus morbo obviam iri potest.

Quidam distinguunt inter *SOMNIFERA* & *SOPO-*
RIFERA, quæ differant, ut somnus & sopor, seu ut ma-
gis & minus. *Illæ* sunt refrigerantia leniter & humectan-
tia, ut lactuca, nymphaea, emulsiones ex sem. 4. frigidis
major.

*Distinctio
inter so-
mnifera &
soporifera.*

major. papav. &c. externè oxyrrhodyna, & quæ his sunt confinia; hæc stupefacientia, ut opium, neque ante ad hæc veniendum jubent, in vigiliarum excessu, quàm illa non sint satis, & res urgeat. vid. *Valles. l. 2. meth. medend. c. 8. pag. 88.*

Potest & cum illis dari opium, & per se, pro medici intentione & variatione circumstantiarum.

Opium & somniferorum abusus,

Cedit opium intentione somnificâ, interdum in abusum, uti exempla prostant, semine strammonii, opio, aliisque similibus à furibus sopitos hospites, ut prædæ ipsis loco inservirent.

Et eo facta strategemata.

Captivus quidam ob enormia delicta medicus petiit per literas ab amico, ut butyrum ad se mitteret, dimidiâ parte opio medicatum, alterâ impermixtum. Illevit pani, & ipse comedit sincerum, reliquum largè pani illitum propinavit custodibus, qui profundissimo somno sopiti ansam dedere evadendi.

CAPUT III.

Usus opii in sistendis fluxionibus.

Opium fluxiones sistit & moderatur,

Tertius generalis opii usus est in *SYMPTOMATIBUS EXCRETORIUM*. Si ea, quæ retineri debebant, vel si contrà, non *αἰδέως καὶ βιάως subito & confertim*, ratione magnitudinis, violentiæ, copiæ, temporis, excernenda, opium fermentum placabile inducit, verbis utimur *Helmontii*, ut solâ restauratione & alteritatis Archæi restitutione, morbus conculcetur. Hic locum habet & illud *Helmontianum*: Pro remedio restaurativo Archæi non requiritur unciarum & drachmarum quantitas, sed pauca grana h. l. opii illud exequi norunt.

Opium

Opium enim quamvis humorum acrimoniam corrigit, ^{corrigit acrimoniam} Sylvius l. 1. prax. c. 20. p. 285. quamvis eorundem effervescentiam coercet præ omnibus aliis, *ib. l. 1. c. 19. p. 271.* affluxum remoratur, eccentricitatem & *Ἀέχυσιν* disgregationem ^{& impetum refranat} prohibet, impetum coercet, volatilitatem & citatum gradum figit, verbo, ad naturalem statum quam optimè perducit & ad sanguinis laudabilis productionem & motu inprimis peccantis correctionem, legitimè usurpatum valet Elegans est sententia Martiani comm. de loc. in hom. pag. 76. & fontibus genuinis Hippocraticis ^{& disgregationem,} conveniens, opium disgregationem humorum sistere & prohibere. Cum, ait, ad omnes destillationes concurrat humorum disgregatio, seu hæc concurrat sub ratione causæ externæ, seu internæ & proximioris, patet ratio, propter quam opium concoquere dicatur Dioscoridi, & quare medicamenta stupefacientia appellata destillationes miraculo quodam sistant, & ex toto interdum etiam curent; cum enim per hæc humorum & spirituum motus sistatur, non modò fluxiones compescunt, quæ in motu humorum consistunt; sed etiam prohibent disgregationem, quæ est fluxionis causa. Hinc opium τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλύει, morborum vehementes impetus obtundit. Hippocr. l. de arte c. 4. §. 5.

Pertinent huc omnes fluxiones tum sanguinis, in hæmorrhagiis, & seri, in defluxionibus catarrhalibus, aliisque ^{tum sanguinis, tum excrementorum.} excretionibus, tum excrementorum aliorum, vel sponte suâ & à naturâ institutorum, vel ab arte, de quibus paulò post plura.

CAPUT IV.

Opium sudores movet.

AD generalem opii usum referri quoque posse videtur ^{Vis opii sudorifera} VIS SUDORIFERA.

à *Vetribus* Vim hanc ἰδρωλικήν dudum annotavit *Nicander alexiph.*
 t. 15. ita enim canit :

ἀμφοῖ δ' ὀδμήες καμάτω περιλείβεται ἰδρῶς
 ἀδρόσ — — — — —

egre labore illo odoratus sudor destillat, unà collectus.

Et *recen-*
tioribus
asserta.
Theriaca
sudores
moveat ob
opium.

Confirmavit idem *Gesnerus* tum alibi, tum in primis l. 2. *epist. p. 61. & 69. Platerus, in praxi & observationibus. vid. l. 2. obs. p. 491. & l. 3. obs. p. 633. & p. 727.* ubi docet, & *theriacam* & *mithridatium* opio dempto, sudores minimè movere. Idem hoc expertus adserit *Walaus metb. med. p. 65.* ubi, *medicamenta, inquit, pauca vera sunt, & inter hæc excellit opium.* Quod enim *theriaca*, quod *mithridatium* sudorem moveant, hoc omne ab admixto faciunt opio. Et hujus ratione potius fieri, siquid singulariter præstet in peste *theriaca*, existimat *Zuvelferus in animadvers. ad pharmac. Augustan. p. 409.* quàm ratione insignis virtutis *alexipharmacæ.* Hoc enim velut animositatem quandam, cui tempore infectionis summè necessariam, addit, sicque nonnullos immunes reddit.

Proprium esse *laudano* sudorem copiosum movere, annotavit quoque *D. Petrus Crusius* apud *Horstium l. 10. observ. 3. p. 480.* Videatur hanc in rem *Hochstätterus Decad. 3. obs. 3. p. 190. seqq.*

Idem nos sæpissimè observavimus. *Tincturæ* communiter *bezoardicæ* dictæ longè efficacius sudorem pellunt, si cum opio maritata sint, quàm sine eo.

Sudores ei-
us opium,

Quâ ratione opium sudorem moveat, & summum sudoriferum sit, indagatione dignum. Quæ sudorem movent, non habent vim *incrassandi.* Contrarium adest in opio, ideoque videntur hæc secum pugnare. Opium *Ἀεχώρησιν* humorum sistit & impedit, quomodo ergò sudorem eiet?

Causa

OPIUM SUDORIFERUM.

Causa est opii compositio. \ominus ejus volatile, cum Δ re
intimè combinatum, primariò sudores efficit, quod aliàs
in \sim u C. C. viperar. \ominus lis \ast ci videre est. Sulphur ejus re-
solubile humores figit, quod tenuius superest, à sale vola-
tili propulsum per cutim expirat, ut etiam hâc ratione fi-
xationem humorum meditetur opium. Adde, quod na-
tura refocillata, (confortativa enim ipsius naturæ est Lau-
dani sotirella) excretionem per sudores molitur, & quod
somnus ipse omnes fluxiones sistit, excepto sudore. Neq;
tamen solus somn9 ad productionem sudoris sufficit, cum
& vigilantes ex opio sudent, & in somno non semper fiat
sudor, nisi corporis repletione præsentè, 4. aphor. 41.

91
quia pollet
 \ominus volati-
li,

quia roborat
natu-
ram,

etiam in
vigilanti-
bus,

Confirmat propulsionem à centro ad circumferentiam,
quòd, observante Zvvingero, in pueris ab ejus exhibitione
exserat se efflorescentia faciei, seu, quòd facies rubore
suffundatur, apud Cratonem l. 1. epist. p. 334. & 335. ubi & de
vi sudoriferâ statuit, per accidens sudorem subsequi, con-
gelatis spiritibus malignis, sed roboratis nativis.

interdum
cum faciei
rubore,

Quin ita interdum perspirabile redditur corpus ab opio,
ut sudor inde prolectus nonnunquam odorem ejusdem
referat, quod testatur Dioscorides l. 6. c. 17. ὀσμὴ τε, inquit,
τῆς φαρμάκης δι' ὅλης τῆς σώματος ἐπιδίδοται, odor opii toto corpo-
re expanditur, quod iisdem verbis repetit P. Ægineta l. 5.
cap. 43.

Sudor o-
pium redolens.

CAPUT V.

Vis opii κατὰ φαρμακικήν.

IN opio teter & virosus odor cum amaritudine & acrimo-
niâ purgatricis potentia signum existunt, teste Erasmo Tr.
de occult. pharmac. potest. p. 181.

In opio læ-
tet vis pur-
gans,

Confirmat id Quercetanus l. 1. de medicina priscorum phi-
losophorum mat. cap. ult. p. 79. ex Ole opii, scribens, à suo o-

leo seu ☿ narcotico fieri purgans, haud minus sanè, quàm ex omnibus amaris, ut gentianâ, centaurio & similibus, separato nimirum, dextreque præparato eorum sale.

licet non
ordinariè
eam exerat

Quod verò non purget ordinariè, subinnuit eo ipso idem, quod partes ☿æ impediunt salinas, quas præponderant. *Erastus l. c.* duas affert causas 1. vim stupefaciendi, quæ, ut ne sentiatur mordicatio, efficit, 2. modicam ejus, quæ exhibetur, quantitatem. Accedere ait 3. quod plerumque aliis multis vim ejus hebetantibus miscetur.

Purgantem vim in sylvestri papavere annotavit *Plinius libro 20. Hist. nat. cap. 19.*

Alvum tur-
bat quan-
doque, &
vomitum
ciet,

Alvum turbare, & vomitum sæpe manè altero ab exhibitione laudani sequi, testatur experientia, & testantur *Helmont. in jure duumvir. t. 62. p. 192. D.D. Rolfinc. chim. in A.F.R. l. 4. s. 3. c. 6. p. 248.* aliique.

pilulari
præsertim
formâ,

Observavimus sæpius à dato laudano opiato secutum vomitum, rarò diarrhœam, & quidem, si pilulari fuerit exhibitum formâ; à pulvere enim anodyno, reliquisque opiatorum formulis nil ejusmodi unquam observare licuit.

Mirum hoc vidimus in Gallo quodam, qui cum pilulas opiatas vesperi sumsisset, laborabat autem hemicraniâ, vomitum sequenti die expertus est, non manè, sed post meridie horâ quartâ, quod cum per accidens primâ vice factum videri poterat, alterâ & tertiâ vice idem adsumenti contingebat.

sum ob pro-
priam na-
turam,

Causam alii rejiciunt in opii malignitatem, quòd natura id abhorrescens ceu venenum, robore si polleat, exturbet. Relictum ☿ foetidum ventriculum relaxare & ad vomitum stimulare, signo perpeffi per noctem ipsius laboris, scribit *Suvalve querel. ventric. p. 252.*

in præpa-
rationis
culpâ,

Notandum est, in culpâ quandoque esse ipsam præparationem. A laudano opiato cum ☿ correcto solùm ferè obser-

observavimus ortos vomitus, à nostro verò, quod cum phlegmate \ddagger ti fieri diximus, nunquam vomitum vel nau-
seam faltem, contigisse meminimus.

Deinde non parum confert cacochymicorum humo-
rum in ventriculo præsentia, qui *αιαρροπια* suâ *αιω* vel *κατω* <sup>tum ventri-
culi.</sup> viam affectant. Potissimum enim hæc vis emetica ab opio
accidit in naturis biliosis, & quorum ventriculus scatet a-
maris, acribus, vitiosis humoribus, præsertim, si rarior
textura corporis accedat. In phthificis inprimis opiata
sæpe purgantis vicem obeunt.

Denique in principiis chemicis seu mixtione ipsâ causa <sup>Vis hæc ab-
tius dedu-
citur.</sup> quærenda est. Certum enim est per experientiam, quod
illa, quæ Δ e copioso pollent, cum Θ le fixo acri, purgare,
modò *αιω* seu per vomitum, prout Δ longè superat sal;
modò *κατω* per *alvum*, si Θ suo modo excedat, modò per
superiora & inferiora, modò vehementiùs, modò leniùs,
prout mistio horum variat. Ita, ut affinia solùm opii
consulamus, tabacum, non solùm ratione infusi purgans
est, satis vehemens, quod experientiâ teste, vel illinitione
solùm corpori applicatum in scabiosis, ex observatione
nostrâ vomitus fat enormes concitare solet; sed etiam ipsiq;
fumus per os haustus eundem edit effectum, & experimen-
to Anglorum clysteris instar per inferiorem gutturem in-
spiratus purgat. Vid. celeberrimus *Bartolinus, cent. 6. hist.*
66. pag. 311. 312. Simon Pauli quadrupart. botan. p. 461. Sic man-
dragoræ succus duorum duntaxat obolorum pondere hau-
stus atram bilem ac pituitam instar veratri purgat, menses
quoque partusque excludit, teste *Thom. Erast. Diss. de nar-*
cot. Quin si paulò curatius in vires purgantium & emeti- <sup>à purgan-
tium & e-
meticorum
compositio-
ne,</sup> corum inquirendi hîc locus esset, idem pluribus de-
monstrare possemus. Ita antimonium totum ferè in Δ
converti potest, & nisi extravertatur hoc ipsum, ut cum

Ele fortiatum prædominium, vomitum non movet, uti constat, & in substantiâ contra epilepsiam dari, vel per se, vel cum castoreo, asâ foetidâ & gummi *co mixtum, unde confurgit pulvis niger dictus, in epilepsiâ hystericâ magni usus. Par ratio est Oli, asari &c. unde concludere licet, cum abundant humores acres salini in corpore, adsumpto opio, facilè posse accessu Opio, & Olio acris talem missionem oriri, ut vomitus vel alvi turbatio sequatur.

Et acrimoniâ
Olinâ,
Opio remi-
xtâ.

Adscribit hanc virtutem emeticam Capucius sali Olato, quod penitiori Vulcanico igne patefcatur, & enormes vomitus concitare aptum sit, apud Severin. viper. Pyth. in auctar. p. 516 Id verò in opio vix reperibile est, sufficit tamen denuò, vomitoria pleraque ob acrimoniam salinam volatilem stimulantem, vel explicitam vel implicitam, præcipuè accessu Opio, ventriculum subvertere, ceu asarum, sedum minimum, raphanus rusticanus, aliaque, ne transeamus ad alia regna amplius, sunt emetica.

LIBRI II. SECTIO II.

CAPUT I.

Usus opii specialis ἀντιπυρετικός.

In febrium
paroxysmis
usurpata
opiata;

AN in FEBRIBUS intermittentibus convenient Opio, lis est inter autores.

Si veteres consulimus, opiatis & soporem inducentibus ad febrium paroxysmos tollendos, eos usos esse, certum est.

Sic Hippocrates l. 2. de morb. c. 39. ad quartanam semen hyoscyami & mandragoram commendat.

Galenus eodem nomine passim dilaudat theriacam, imprimis l. de theriac. ad Pisonem c. 15. ubi propriâ id ipsum confirmat experienciâ.

Non

Non minus *Trallianus l. 12. c. 8.* varia ad quartanas præscribit antidota, quarum plurima gaudent opio & alterco, cum aliis calidis & attenuantibus.

Cur opiata febrilibus mista sint, si quærat, respondent ^{cur mixta febrifugis eadem.} *alii*, qui veterum sententiæ addicti sunt, ut refrigerando aliorum caliditatem obtunderent; *alii*, ut virtutes simplicium in unum coactæ magis & diutius conserventur. Eleganter *Prosper Martianus in l. 2. de morb. s. 2. p. 174.* statuit, ea peculiari virtute feбри conducere, non solum, quia refrigerant, quod tamen admittendum non est, sed & quia humorum motum compescunt, unde disgregatio eorum prohibetur, quam causam morborum *Hippocrates l. de nat. hum.* exposuit.

Si convenirent autores in causâ februm assignandâ, quo de in *libro 1. praxeos clinicae, seu de febris*, propediem edendo plura dicemus, utique etiam magis constaret, utrum opiata sint concedenda.

Conveniunt hæc in illâ curandi febres methodo, quæ ^{Conveniens magis} extraordinaria quibusdam audit, (cum ordinaria per ablationem causæ statuatur,) & morbificæ causæ fixationem infert, impediendo scilicet, ne materia ex fomite ad cor deferatur, sicque in centro suo detineatur. Quin causam ipsam earundem suo modo respiciunt, quatenus humores peccantes corrigunt, sudoremque movent.

Notandum tamen, quod hæc primariâ intentione non ^{intentione secundariâ} promiscuè usurpanda sint, nisi quid potenter urgeat, & præmissis universalibus materia sit præparata & depleta. Tunc enim si reliquiæ quædam remaneant, rebelles tamen, & sæviores insultus, optimè profunt opiata.

Adde, si minus cacochymici sint ægri, & cum nimîâ sanguinis ebullitione, maximè verò cum virium resolutione, dolore & vomitu conjungitur febris, tunc sæpe nullo alio ^{& minus cacochymicis} pro-

proficiente heroicum hoc medicamentum hostem superat indomitum.

Metuunt quidam, paroxysmorum initio exhibita opiata, cum materia ad cor jam ruit, facile illud prorsus suffocari posse, si per narcotica motus ille inhiberetur. Sed metus est inanis, observatis modò dictis circumstantiis.

Eleganter hanc in rem *Horstius problemat. therapeut. decad. 1. quest. 7.* plurimas, ait, febres intermittentes, præsertim quartanas, post præparaciones & purgationes debitas cum ℞ *℞to, extr. belleb. nigr. & diapb. ℞.* auxilio laudani opiati sublatas fuisse, duabus vel tribus horis ante paroxysmum exhibiti.

tum per se, Si experientiam nostram consuluerimus, non rarò hoc modo curatæ febres. Novimus studiosum ex recidivâ tertianarium, & quidem simplici tertianâ in duplicem commutatâ, qui nullo specifico antifebrili curari poterat, donec tandem tres pilulas ex laudano opiato propinaret illustris etiam post fata *Rolfincius*, quibus sumptis indormiit patiens; forte expergefactus leviculè bis inhorruit, calor emansit penitus, neque ulla amplius sequentibus diebus *ἄνοξα* febrilis sese prodebat, quæ à prandio ut plurimum se manifestabat antea.

tum mixta cum aliis. In usu nobis est, pulveres antifebriles, ante paroxysmum justo tempore adhibendos, ex ℞ *℞to, & diapb. conchis vel nostratibus, vel marinis, matre perlarum, lap. & preparatis, C.C. usto, & abs. cent. min.* & similibus miscere cum anodynâ intentione secundariâ, addito olei antifebrilis nostri, quod ex oleo caryophyllorum, piperis & camphoræ componitur, unâ vel alterâ guttulâ, quâ ratione, interpositis pro ratione circumstantiarum correctioribus emeticis, vel purgantibus, absque V.S. felicissimè & brevissimo tempore febres plerasque curavimus, absq; ullo recidivæ metu.

Hæc

Hæc enim si observentur, non metuendum est fulmen
Billichii observ. & paradox. l. 2. cap. 2. p. 113. ubi flagris dignam
 censet Paracelsitarum audaciam, qui febre periodicâ de-
 tento, horâ ante suspectam accessionem, pilulam exhibent
 opiatam, sic jugulaturi febrim, quando resistunt paroxy-
 smo. Cum symptomatis fallace atque intempestivo fo-
 mento adulantur ægrotis, sæviunt in naturam, hujus mo-
 tum pervertunt, materiam peccantem visceribus altiùs
 impingunt, infarciuntque tenacius; ad mala ipsa febre de-
 teriora, cachexiam, arquatam, aquam inter cutem, absces-
 sus, stabilem faciunt gradum. Vis horum ex dictis jam
 abundè patet. Confer *Plater. l. 3. Prax. Tr. 2. c. 2. p. 148.*

Noxa eorundem in-
 tempestivè
 hoc modo
 usurpato-
 rum.

De FEBRIBUS verò CONTINUIS, inprimis ma-
 lignioribus, major est controversia.

In febris
 continuè
 malignis

Agnovère in opio vim alexipharmacam veteres, cum
 præter jam supra dicta contra morsus animalium venena-
 torum illud commendârint. Ita ex *Erasttrato* morsus à
 basilisco præter castoreum etiam τὸν τῆς μήκωνος ὀπὸν com-
 mendat *Dioscorides l. de venenat. animal. c. 35.* Confirmat
 idem *Avicenna*, qui, licet morsum illius immedicabilem
 afferat, conferre tamen maximè, si quid aliud, castoreum
 & succum papaveris, eo enim loco semen pro succo papa-
 veris perperam legi non abs re credit *J. Ant. Saracen. schol.*
in l. c. Diosc. p. 140.

Antidoti eorundem omnes ferè gaudent opio. Opium
 movet sudorem, ebullitionem & fermentationem p. n. si-
 stit, poros cordis & v. uum contra malignitatis atomos &
 ἀπορροὰς munit.

Sed si in ullo affectu, certè in hisce cautè cum opio mer-
 candum. Latet anguis in herbâ, unde infaustæ exhibitio-
 nis opiatorum in causo, & malignis exempla non rarò ab
 imperitis harum rerum exhibitorum occurrunt, qualia in
 specie adnotavit præter alios *Ballon. libr. 1. consil. 65.*

cautè cum
 opio mer-
 candum,
 nec dan-
 dum facile

Quando ægri de immodicis vigiliis conquesti soporiferum à medico sollicitant, non facilè parendum est, ne malignitatis vis cor penitus petat, sicque subitò hominem jugulet.

nisi cum alexipharmacis, minori dosi,

Si tamen necessitas hujusmodi remedia suadeat, tutius alexipharmaca, bezoardica & cor munientia alia adjunguntur, ita ut minor semper ratio habeatur vigiliarum, quàm malignitatis. Hinc in pauciori opiata danda sunt quantitate, v.g. si laudanum opiatum cum diascordio Fracastor. ad gr. j. præbeatur, ut h. m. sudor, crebrâ corporis investigatione prohibitus, commodè excitetur, naturaque vigiliis debilitata & morbo, robur acquirat valentius, ut taceamus delirium ita præcaveri.

& magis in declinatione.

Alii distinguunt inter tempora febrium. In principio & statu non convenire *ajunt* opiata, quippe illic turbare magis humores, crudiores reddendo & retardando; hic impedire crisin, & $\pi\epsilon\psi\omega$ à naturâ institutam interturbare, utrobique verò malignitatem magis cum corde communicari. In declinatione verò tantum abest, ut noceant, ut potius prudenter adhibita magnum afferant emolumentum, pacata reddendo omnia, vires roborando, & sanguinis tonum restaurando. Opportunè etiam dari posse in morborum incremento *l.c. Ballonius* observat.

Hanc in rem egregiè prodest electuarium mitigativum in febribus ardentibus, à *Zwelffero* descriptum *pharm. reg. class. 14. p. 885.*

juxta alios etiam in principio, vel urgente.

Eleganter de hoc ipso differit *Riverius l. 17. Prax. med. cap. 1. pag. 544.* ubi in febribus malignis, si magna sit vehementia symptomatum, non solùm recentem theriacam commendat, adeoq; opium in eâ adhuc vigens, sed etiam, præcipuè morbi principio vel augmento, laudanum opiatum ad gr. ij. cum alexipharmacis permixtum, cujus ra-
tiones

tiones ponderosæ ibidem videri queunt. Confer *D. D. Job. Dan. Horstium judic. de chir. infus. p. 47.* ubi inter alia, crede mihi, *inquit*, in febribus malignis petechialibus, variolis &c. opiata utramque paginam absolvunt. Exempla etiam alia faustè adhibitorum opiatorum videri possunt ap. *D. D. Herm. Grubium l. de medic. simpl. cognosc. p. 148.*

Nos quotidiano usu observavimus, longè feliciùs operari v.g. Rãm bezoardicam cum Râ nostrâ anodynâ combinatam, quàm solitariam, refractâ tamen semper opiatorum dosi, ne nimis figendo sanguinem ad receptionem veneni cor magis disponant, quatenus ligant ferè tunc ipsius actionem, & contra id insurgendi promptitudinem. Hâc verò ratione salubrem opiatorum opem plus vice simplici experti sumus, & hoc ipso præcavimus alia timenda symptomata. Deinde, ubi nihilominus vigiliæ contumaciores ad se auxilium vocaverunt, cum temperatioribus bezoardicis & fixioribus non rarò miscuimus opium, v.g. cum pulvere bezoardico, qualis est Sennerti vel no-ster, illudque interpositis præcipuè humectantibus & paucitatem acrimoniamque feri corrigentibus, non sine successu adhibuimus, idque tum aliàs sæpius, tum hoc ipso anno ante paucos menses in laborante continuâ malignâ feбри studiose experti sumus proficuum, qui, aliàs tamen ferofior, per aliquot dies delirabat, & jam floccos legere videbatur, cum signis instantium motuum convulsivorum, nihilominus tamen feliciter evasit.

Bezoardica cum opiatis feliciùs operantur, & volatilia.

& fixa cura humectantibus,

Nec temerè in his se gerere oportet medicum, nec timidè. Nos semper loco regulæ in his observavimus & respeximus serum, ut defectu ejusdem restituto humorum sub confœderationis jugum restituatur exorbitantia.

respectus enim habendus ad serum.

Sin solitaria opiata & in majori dosi indicent & cogant quasi circūstantiæ, per se tamen ex speciali medendi methodo

Quandoq; urgentur ab indicantibus

thodo liquet, & ante & post illa bezoardicis vel fixis vel volatilibus, & inter illa v. g. Osis , esse insistendum, opium verò ut colophonem quendam accersendum, qui urgentiora debellet symptomata, motus furibundos compescat, orgasmum humorum sistat, & quæ alia indicantia attendi merentur.

*præsertim
in dolori-
bus & flu-
xionibus,*

Quando verò cum febribus junguntur dolores intensi, vel excretiones humorum quæcunque impetuosiores, in specie catarrhi, tusses, vomitus, diarrhœæ, &c. tutius longè & præsentius ex crebriori nostrâ experientiâ opiata officium præstant, quod infra exemplo pleuritidis & dysentericæ reddemus clarius.

*exceptis
criticis,*

Instante crisi vel die critico non temerè dandum opium, ne natura à conatu suo impediatur.

*in peste
profunt o-
piata,*

Idem ferè dicendum venit de *PESTE*: ubi methodus non ordinaria; sed extraordinaria & coacta quasi locum habet, pariter non tam solitaria, quàm cum alexipharmacis sociata in usum vocanda opiata.

*methodo
coacta,*

Pulchrè hanc in rem *D. D. Gieselerus de peste Brunsvicensi obs. 36.* opiata, ait, cum sudorem soleant movere, etiam initio turgente materiâ quandoque cum fructu administrantur, tunc scilicet, ubi rectâ medendi methodo progredi non licet, ut in deliriis & vigiliis efferis, verùm paucâ quantitate, & admixtis alexipharmacis, uti ipse non semel in peste illâ fuit expertus.

*& cum alexi-
pharma-
cis,*

Huic genuinum est testimonium *Job. Hennemanni Reisingii*, qui in *ideâ loimode p. 38.* se expertum scire, scribit, quid opium possit, si alexipharmacis misceatur, in fervore hoc spiritali extinguendo. *Addit*, quando expulsivis miscetur in rectâ dosi, tunc spiritus illius contagiosi motum sistere, ubi expulsivum medicamentum potest illum unâ cum corrupto humore facilius à corde arcere & ad cutem propellere.

Hinc,

Hinc, uti jam sæpius diximus, opium antidotis & aliis ^{quibus rectè miscetur, exemplum theriacale.} medicamentis contra venena, & maximos quosque morbos rectè miscetur, ut conjunctim cum iisdem pluribus satisfaciat indicationibus. Hinc, quæ verba sunt *Gesneri l. 1. epist. p. 45.* ipsa theriaca plurimum habet opii, non quidem, ut fervorem aut acrimoniam aliorum mitiget, corrigatve, (frigidum enim non est) sed propter vim suam peculiarem, quâ tollit dolores, & subtiles ac penetrantes humores vaporesque venenosos coercet ac sistit, ut aliâ prius viâ evacuentur, quàm ad cor pertingant, tum quia sudorem movet. *Addit idem vir doctissimus his loco epiphonematis:* His antidotis opium aut similia aufer, animam abstuleris, hoc est, basin & vim præcipuam earundem. Confer. *Bont. animadvers. in Garc. c. 4. p. 42.*

Confirmant opiatorum in peste usum *Rondeletius, Platensis, Angelus Sala, Mindererus,* aliiq;. Videtur huic asserto contrarius *Rbases l. de pestil. c. 6. & Diemerbrock l. 3. de pest. c. 8. p. 233.* & lethalis eventus ab adhibitâ potione narcoticâ meminit *l. 4. bist. 49. p. 302.* Sed mitiganda est sententia. Verum est, non principaliter & soliùm somnum provocandum, omisâ malignitate, sed non efficitur eo ipso, nullum planè locum habere in peste opiata.

Par ratio est in *VARIOLIS & MORBILLIS.* Licet ^{licet non sola æque conducant.} enim in his pro negativâ contra opiatorum usum adduci possit, quòd spiritus quasi figat, & torpidos reddat, stuporemque inducat opium, ideoque eo abstinere satius ducatur, ubi expellere animus sit; Nihilominus si convulsio-num advertantur indicia, si vigiliæ vel dolores graviores adsint, optimo consilio pulverem bezoardicum cum *ZZ. nativâ selectissimâ,* vel *õii,* & *õ diaph.* & paucis granis *magisterii anodynii* feliciter eo in casu miscuimus. Accedit, quòd hoc pacto materia subtilis aliquo modo reddatur ad ^{usus opii in variolis & morbillis.} expel-

expellendum aptior, & alvi fluxus, uti aliàs à naturâ benè agente tunc studiosè solet adstringi, præcavetur.

*in phreni-
side,*

In *PHRENITIDE* spiritus effervescentes indomitos demulcet & coagulat laudanum opiatum ad iij. iv. vel plura grana datum. Sic Principi cuidam Germano phrenitide cum febre acutissimâ laboranti laudani gr. v. propinavit *Paracelsus*, quorum usu sex integras horas dormivit, & statim febris abiit, ceu videre est in ejusdem *observatione 106.* & apud *Finck. enchir. dogmat. hermet. c. 3. p. 13.* Exempla alia videri possunt apud *Horstium libr. 2. obs. 25. pag. 92* & alios.

*licet magis
opportune
in declina-
tione,*

Quamvis febre vigente in phrenitide narcotica non omninò profint, neque destinatum à medico scopum feri- ant, tamen opportunè & in declinatione morbi adhibita præclaros effectus edunt. Rationes curiosas adducit *Thom. Sydenham. meth. curand. febr. sect. 2. p. 51.*

*& dictis
jam modis.*

Certissimum *idem ibidem* pronunciat, laudanum vel alia narcotica quævis in principio, augmento vel statu morbi ad symptoma hoc (phrenitidem) levandum vel non prodesse omninò, vel, quod sæpe accidit, etiam obesse. Verum in ejusmodi morbi declinatione eadem mediocri dosi exhibita, v. g. die 12. vel, quod melius, 14. non sine successu usurpari. Si per vires ægri liceat, decem vel duodecim horis ante narcotici usum purgans præmittit. Sed quis nescit, post 14. diem ut plurimum morbos tales acutos extra periculi aleam positos? Afferi omninò potest, etiam h. l. cum bezoardicis & aliis morbo debitis suam manere opiatis laudem, etiam in initio, si inquietudines magnæ molestæ sint, & vigiliæ laboriosæ vires infestent, & febrim augeant, vid. *Hartm. prax. chim. c. 8. p. 60.* ne quid tamen nimis.

CAPUT II. Usus opii in affectibus capitis.

Su-

Supervacaneum est adducere testimonia, adhibitorum ^{Cephalal-}
 feliciter opiatorum in *DOLORE CAPITIS* & ejus- ^{gia & ha-}
 dem speciebus, maximè hemicraniâ. In hac aliquoties ^{micrania}
 post præmissa quæ addecet, sudorifera; inprimis verò non ^{debetur o-}
 omisso vesicatorio, omne tulit punctum laudanum opia- ^{pium,}
 tum suavisu nostro adhibitum, vel in *liquidâ* formâ, cum
 Oli cephalico, vel in *solidâ* cum mineralibus anodynam
 habentibus & cephalicam vim, v.g. cum specifico cephali-
 co remixtum. In cephalalgia urgente *Eustach. Rudius* dat
 gr. ij vel iij. opiï correcti cum croco *l. i. de hum. corp. affect. c.*
1. p. p. maximè à causâ calidâ, à quâ dolores pertinaces fiunt.

Uusus opiatorum non minimus est in *VERTIGINE*, ^{nec vertigi-}
 autore *Tralliano lib. 5. cap. 4.* ubi diacodium commendat il- ^{nos in cas-}
 lis, quibus vertigines ob calidos vapores ex ventre, aut ^{sum datur,}
 corde, aut jecore ascendentes oboriuntur. Laudanum o-
 piatum sacra sæpe est anchora, figendo humores & subtiles
 spiritus, sive in capite ipso proprio vitio extra ordinem in
 circulum motos, sive, quod frequentius contingere vidi-
 mus, ab hypochondriis illuc derivatâ labe.

Hypochondriacus vir magnificus, cum inter alia sym-
 ptomata pateretur vertiginem adeò, ut in sublime trahi
 & hinc rotari videretur, non sine metu lapsus subitanei in
 terram, feliciter curabatur ꝑ libus liquidis, Tinctura v.g.
 ꝑ cum arcano ꝑ per infusionem paratâ, essentiâ ꝑ Otâ an-
 tiscorbuticâ, combinatione Θ l. *ci & terræ Japonicæ ex-
 tractâ elegantissimâ, & pilulis confortantibus cephalicis
 ex ladani extracto, specifico cephalico & laudano opiato
 confectis, quarum usum plus vice simplici experti sumus
 & in aliis salutarem. Profuisse in vertigine opiatum hoc
 laudanum, experientiâ suâ confirmat *B. Rolsincius* noster
Dissert. VI. de affect. capit. p. 34.

unde mania-
sis,

An in *MANIA*, aliisque deliriis, opiata convenient, lis est inter scriptores medicos.

Taxavit eo nomine suo jam tempore *sectæ* suæ contrarios, *Cœlius Aurelianus l. 1. tard. pass. c. 5.* quod cupiant certis medicaminibus maniacis somnos altos efficere, papavere foventes, & pressuram potius atque gravationem capitis, non somnum ingerentes.

Sicet id ne-
gare videa-
tur inter
alios Hel-
montium,

Advertant, *Helmontius* insurgit, qui amentes per soporativa sanare intendunt. Nam narcotica vix somnum conciliant amentibus quadruplâ dosi, sed amentiam insuper augent *l. retenta p. 382.* Confirmat idem *jus duumvir. §. 56. p. 191.* ubi ait, sæpe per immania soporifera mania succurrere frustra est tentatum. In quadruplo sui nempe vix somnum conciliant: ideoque terrore plena est eorundem exhibitio. At non minuitur furor per sopores aut vincula. Narcotica namque dant somnum somniaque molesta.

ob varias
rationes
vocensitas,

Et *libro de lithias. cap. 9. text. 84.* qui maniam opiatis compescere satagunt, insigniter errare docet. 1. cum omne opiatum in se sit amens, quia amentia nil præter somnium vigilans. 2. vix decupla opii dosi somnum amentis conciliet, minori autem dosi efficiatur nihil. Ergò, innuere vult, vel frustra adhiberi, vel cum summo periculo. 3. differre, ait, somnum sponte propria amenti ob venientem, illum enim, ut ex causâ bonâ provenit, ita & sanitatis præcursorem indicem, amentiam solutum iri, spondere, somnum verò ab opiatis excitatum laborem adferre, & consequenter malum esse. 4. addit, quòd in opio sit connexum aliquod virus, unde lethalia papavera somno decantata.

Et quod
preferen-
dum sit
Opio,

Ipse verò extollit in *Opio* delitescens somniferum saccharinum, quod suavem apportet somnum, cum facultatum principum instauratione.

Omnia

Omnia hæc hypothefi innituntur illi, dari verum Δ Oli ^{cujus succ-} Θ li ^{cessus dubi-} Θ li ^{us aliis.} anodynum, cujus præparandi ratio legitima vulgò in Pa-
racelfo, aliisque desideratur. Neque enim processus à
Quercetano, Penoto, Hartmanno &c. propositi expecta-
tioni æquè satisfaciunt. Alii in Θ lo vim talem soporife-
ram & anodynam planè negant. De processu verò Hel-
montiano Δ is hujus pluribus agemus in *Diatr. nostrâ de*
 Θ *co.

Concedimus utique Helmontio, medicamentum à se
sub Δ is hujus Θ li nomine commendatum prodesse posse
maniacis, edocti experienciâ, in Θ lo & Θ le *co vim cepha-
licam insignem, in melancholicis & maniacis sæpissimè
nobis comprobata delitescere. Verùm eo ipso non tol-
litur opiatorum in deliriis usus.

Si Helmontium rectius attendimus, videtur seipsum ^{Conciliatur}
explicare *l.c. jus duumvir. §.57. innuens*, mentem suam suis ^{& ad bo-}
se, non, quòd omninò opiata non danda sint maniacis & ^{num sensum}
melancholicis, sed solùm, non ut medicamentum prima- ^{trahitur}
rium, non solum; sed causam esse attendendam, quæ in ^{Helmont-}
hypochondrio sedeat plerumque. Quin ipse paulò ante ^{tius,}
dixerat §.40. opiata suspendere lienem ab operosâ phanta-
smatum seriorum exercitatione. Jam verò delirantes di-
versimodis phantasmatibus continuò quasi urgentur, ope-
rosè & seriò in absurda labuntur, emotâ ex orbitâ suâ, ut
sic loquamur, ratione.

Observarunt *alii*, dato opiato laudano ægros maniacos
& melancholicòs evigilantes majores infaniæ persensisse
stimulos, quibus urgentibus in proximos furunt.

Sed non sola opiata adhibenda sunt. Præmittenda sunt ^{neque enim}
universalialia, V.S. purgatio, alterantia, humectantia, & re- ^{sola opiata}
frigerantia. Seri enim defectus præcipuè in causâ est, ^{rem absol-}
quòd opiata non possint vires suas exerere, quod Δ e ^{sunt,}
bal-

balsamico opii gravidum eo ipso irrigare poros cerebri, & spiritus demulcere supra evicimus. His non juvantibus, quid obstat, quò minus opiatis sanguinem fervidiorum atque inordinatè motum sistamus, somnum, cujus defectus præ reliquis urget, provocemus, cum à vigiliis non interpolatis delirium augeatur, sicque spirituum effrenem & inordinatum impetum ligantes ægrum liberemus? Volatilitas ergò bilis obtundenda v.g. acidis & figenda opiatis, quibus solummodo sæpe maniacos curatos novimus, non neglectâ seri restitutione proportionatâ.

sed præmissis præmittendis adbibita,

Non agere opiata in his, nisi auctiori dosi, non obstat. Si enim mediocri dosi datum non profit, ascendendum ulterius, ut indicatum indicanti respondeat.

Delirare quosdam magis à dato opio, concedi potest, & verissimum est in iis, quibus serum parcius est, & Δ sanguinis prædominatur, idem tamen non valet in omnibus. Reliqua ulteriori discussione non opus habent. Somnus itaque, elogio *P. Æginetæ l. 1. cap. 97.* divinam illam auræ particulam, mentem scilicet furentem, emendare consuevit.

cum feras ipsas mulceat,

Scribit *Petr. Victor l. 4. var. lect. p. 46.* tigrim, quæ catenis etiam vincita, tutò tractari non potuisset, opio in stuporem conjici necessum fuisse, (quod tamen cum succo mandragoræ omninò videtur confundere,) ne per urbem ad spectaculum deducta læderet. Ferinum furorem maniacorum ligat opium, ne irruant, & lædant obvios.

Et materiari figat,

Eleganter *Paracelsus l. de morb. ament. Tr. 2. c. 2. p. 501.* remedia mania dividit in alterantia, & figentia materiam peccantem. Ultrorumque exempla proponit plura, figentia verò constituit opiata, eademque de meliori commendat.

teste experientia.

Exempla feliciter adhibitorum opiatorum in mania, cum.

cum cordialibus & humectantibus, videri possunt apud *Hildan. cent. 4. obs. 9. p. 293.* in melancholiâ ad maniam vergente *Horst. l. 10. obs. 3.* aliosque.

Nos in iisdem casibus aliquoties utiliter in usum vocavimus opiata, præmittentes vel emetica, vel purgantia, & præter alia appropriata interponentes modò acida, modò urinosa, in furore uterino bezoardicum ꝑle, ZZrin nativam, alia.

In *EPILEPSIA*, sedativa seu narcotica & in specie opium, ritè tamen præparata *Paracelsus l. c. cap. 1. p. 499.* commendat. Hæc, doctissimè ait, mirabilem contra caducum habere efficaciam, si cum volatilibus misceantur. Repetit idem præconium & dicit, si v. g. cum arcano Oli misceantur opiata, prodesse in epilepsiâ, ultra quàm credi possit.

Neque id immeritò, sive id fieri credatur, quia acrimoniam humorum vellicantium sistant, sive eorundem visciditatem incidant, sive ligent in centro, & partem roborant, adeoque vapores & spiritus morbificos congelent, dissipent & confortatis visceribus propellant, & epilepticum spasmus inhibeant. Hinc eadem antepilepticis, Oli volatili, elixirio cephalico cum ~ urinoso, in formâ liquidâ, essentia v. g. anodyna, pulveribusque cephalicis in formâ siccâ cum fructu miscentur, præcipuè, si v. g. in infantibus ipsisque adultis tormina & partium membranosarum vellicationes adsint, quod internam epilepsiam vulgò vocant, quod multis probare possemus experimentis. Hinc, monitore *Sennerto l. 1. prax. part. II. cap. 3. p. 594.* ubi paroxysmi epileptici instantis signa præsentit æger, pilula una laudani opiati, cujus partibus quatuor una olei camphoræ admixta fuerit, assumi potest.

Hinc *Quercetanus tetr. aff. cap. c. 16. p. 214.* nepenthes suum epilepsiæ promptissimum ac singulare afferre subsidium,

*Epilepticis
commen-
datum o-
pium,*

*cum epile-
pticis da-
tum,*

*etiam ad
averten-
dum paro-
xysmum,*

dium, *scribit*. Exemplum hujusrei observatum in puellâ bimulâ trium horarum convulsione laborante, nepenthe opiato curatâ, extat apud *Cratonem l. i. epist. p. 330.*

sed cautè.

Videndum tamen hîc, ne, si natura ad exteriora contendit materiam morbificam depellere, motu hoc inhibito restitans circa cor materia suffocationem excitet, quale exemplum contigisse ante aliquot annos novimus.

*Catarrhis
opium fert
opem te-
nuioribus
& acriori-
bus.*

Si *CATARRHI* deplui à capite, ex sententiâ veterum, seu solutum quasi in cloacam sanguinis excrementum negotium faceffat, & tenuitate suâ acredineque molestet, opium opem fert, tum causæ radicalis respectu, tum producti posterioris intuitu. Si ad unum vel alterum granum detur laudanum opiatum, ad miraculum usque catarrhos sistit, eosque ita ad *πεπαισµόν* deducit, ut sine noxiâ & periculo excerni facilè possint.

Celebris medicus, cum catarrhis tenuibus serosis affligeretur frequenter, trochiscos narcoticos Plateri semper pro comitibus secum habebat. Nos in iisdem casibus feliciter sæpenumerò suavisimus opiata, quæ ob hanc suam *ἐνέργειαν* merentur, ut κατ' ἐξοχήν nominentur anticatarrhalia medicamenta, *Flußpulver/Flußpillen/Flußessenz* // & hoc ipso nomine lubentius ab ægris adsumuntur.

CAPIT III.

In affectibus thoracis opium commendat.

In tussi bene se gerit opium,

IN *TUSSI* optimè se gerunt opiata, præcipuè, ὅταν λεπτόν ᾖ τὸ δριμύ τ' ἐπιρρέον, καὶ ὁ θώραξ ὅπου ἐστὶν ἔχων πλεονί-
ματ' πλεῖστον, quando id quod influit, tenue est & acre, thorax-
que recrementi copiam non habet, & quibus fluxio tenuis à capite in asperam arteriam defluit, quæ propter insequen-
tes

tes tusses dormire non permittit. Πάνυ γάρ ὄπι συμμέτρως
 διδόμενα κάλλιστα, καὶ ὠφελιμώτατα, καὶ παλαιὰς βῆχας ὑπὸ
 λεπτῶν ῥέυματ' ὀνομαζόμενα ἰώμενα. Nam cum moderatè offe-
 runtur, præstantissima sunt utilissimaque, & veteres tusses à
 tenui fluxione concitatas persanant.

Hoc ipso modo in suffocationem molientibus catarrhis *incrassan-*
 insigniter profunt, tussim tollunt, materiam peccantem *do & co-*
 coquant, & ad naturalem statum deducunt, ut & excerni *quendo hu-*
 possit, & sine molestiâ id fiat. *mores te-*
nues,

Sunt verè ὑγεία καὶ μυσήριον. Quin nulla tussis sine o-
 piatis feliciter tam citò, tam jucundè & tutò tollitur.

Licet enim, ubi viscosi, crassi & glutinosi humores in *moderando*
 bronchiis pulmonum continentur, & abundant, minus *crassos,*
 convenient, & suffocationem intentare queant, est tamen
 illis & in hoc casu suus locus, refractâ secundariâ dosi, si
 δέοντως *decenter* cum incidentibus vel maritentur vel in-
 terponantur, cum & ipsa incisionem & attenuationem ho-
 modo juvent, & impetum sistendo, naturam robovent, ut
 felicius excerni possint.

Meritò igitur in tussi hæc commendat præter veteres,
 in primis *Trallianum l. 5. c. 4. Helmontii libro jus duumviratus*
in scripto §. 62. faciunt enim non solùm, ut melius longius-
 que aut quietius dormiant, sed, observante *eodem*, etsi in-
 somnes nihilominus urgent noctes, tussim tamen pacant,
 & copiosa flava compactaque sputa compescunt, ut mate-
 ria vitiosa imminuatur, & *πεπεσµῶ* præcedente in melius
 mutetur. Commendat in specie laudanum opiatum Pa-
 racelsi, ut secundum ejusdem principia, indignatio archæi *archæum*
 sopiatur. *sopit.*

In priori casu etiam sola dari possunt, ut acredo humo-
 rum salforum & ferosorum corrigatur, illorumque ὀπίρρου-
 ms in pulmones cohibeatur, in altero remixta, ut cum e-
 lixirio

lixirio pectorali, &c. Hæc, verbis *Octavii Horatiani*, l. 2. *part. 2. c. 7.* (ubi pro *apium*, rectius videtur legi *opium*) & coagulare valent phlegmata, & somnos invitant; hæc sui naturâ & soluta constringunt, & beneficio præstanti, tussire minus faciunt dormientes.

*Asthmati non incon-
veniens o-
pium,*

An verò in *ASTHMAE* opiata convenire possint, non immeritò disquiritur. Vulgò quidem parum de usu contra hunc affectum constat, quin prohiberi potius solent, ut quæ respirationem potius difficiliorem reddant, quàm facilent.

*præcordia-
li, interpo-
sitis & libus,*

Nos in asthmate præcordiali præmisso emetico, utiliter dedimus tum fomitem in hypochondriis respicientia, & alia, præsertim Θ lata, tum eundem sedantia, opiata, quæ & resolvunt in grumos aptum sanguinem, & prohibent vapores, ne vel ad diaphragma vel ad pulmones ferantur, & hoc modo feliciter invenere auxilium suspiriosi, quibus etiam elixir pectorale nostrum cum \sim *ci volatili, vel gummi etiam *ci commodè interposuimus, cum aliis res solventibus ex spermate ceti, minerâ Θ ri, lacte Δ , δ dia- phor. cum præcipitantibus aliis.

Laborabat asthmate sæpissimè & per intervalla primum, ultimis annis verò prope continuò vir primarius, cum sputo purulento, aliàs arthriticis quoque passionibus frequenter afflictus, hic verò à nullo medicamento majorem sentiebat opem, quàm ab opiatis, quibus circa noctem datis, manè altero coctam aliquantò materiam ex- cernebat & liberius spirabat. Post mortem à nobis aper- tum corpus exhibebat pulmones undique & undique fir- missimè adnatos, & aquâ purulentâ plenos.

*& à fluxili
materiâ
orto.*

Cum itaque certum sit, sæpe asthma fieri etiam à fluxili materiâ, quæ apta nata est pulmonum bronchia obstrue- re, quod hoc loco latius probare instituti nostri non est, cur

cur non utilissimè illi opponantur opiata? Cùm ex hypochondriis tantum nō semper eleventur hi vapores ac halitus ad thoracem, & motum diaphragmatis juxta ac pulmonis interturbent, quidni ligatâ per eadem & fixatâ primigeniâ labe, opiata debeantur asthma? Taceo virtutem, quam habet resolvendi & disjiciendi humores, quo nomine theriaca etiam non rarò commendata fuit etiam apud veteres suspiriosis & anhelosis, modò *Κλαβῶς* omnia fiant, & benè consideratis circumstantiis, sicuti ineptum foret, in asthma hydropticorum, sicubi restagnans ichor, spiritalibus jam intentat periculum, aliisque ejus generis speciebus, opiatis uti.

In PLEURITIDÈ nãrcotica opiata fugienda esse, seculò inculcat *Trallianus* l. 6. c. 1. *Φαίγε δὲ* inquit, τὴν Διὰ κωδωνῶν καὶ τὸ Φιλώνειον, καὶ ἄλλο ἢ τῶν παρεγορεκῶν φαρμάκων κινδύνης γὰρ μεγίστης ἐπιφειῶσι, δυσανάγωγα πάντα τὰ ὑγρὰ ἐργαζόμενα, μετὰ τῆς μεταβάλλειν καὶ νεκρῶν καὶ τὴν δύναμιν. *Fugito autem diacodium, & Philonium, aut aliud quoddam leniens medicamentum, maxima namque pericula inducunt, dum omnes humores educationi contumaces reddunt, præterquam, quod etiam vires prosternant, reddantque emortuas.*

*pleuritidis
specificum
opium,*

Idem tamen ibidem ipse hoc limitat, eademque concedit, ei δὲ ἢ ὀδύνη σφοδρὰ καὶ ἀκαρτέρητος, ἢ καὶ ἀγρυπνία πολλὴ τῆς δυνάμεως ἐρρωμένης, si dolor vebemens, & intolerabilis urgeat, veletiam vigilia multa viribus robustis torqueant.

Nos non dubitamus specificis antipleuriticis accensere opiata. Si enim in principio morbi opponantur bezoardica volatilia, v.g. *Rra* bezoardica, cum essentiâ anodynâ nostrâ remixta, parciùs sc. sub dictum initium, succedente verò tempore, præsertim circa declinationem magis eadem maritentur specificis fixioribus, ut cum *dent. apr. pphilos. ppt. lapid. S. mandib. luc. pisc. & diapb. ZZ. nat. ana*

*observatâ
speciali me-
dendi me-
thodo, ma-
ximè circa
declinatio-
nem,*

Θj.

℞j. *laudani opiatig.* j. vel ij. dici non potest, quàm promptè morbus auscultet medico. Expectoratio hinc melior succedit, vires confortantur, & ipse morbus felicius longè ad finem decurrit, & hoc pacto sæpissimè, etiam absque ullâ V. S. restituimus pleuriticos. Omittimus alias rationes, quæ ex præcedentibus colligi possunt, ne eadem toties repetamus. Adeoque effatum Apollineum *Gabrielis Fontani medic. antibermet. p. 418.* minus tale est, narcoticorum & soporiferorum remedium usum in pleuritidis dolore etiam urgentissimo esse nocentissimum.

Et in epidemia.

In pleuritide epidemiâ & pestilentiali ex sero scorbutico, laudanum opiatum commendat *Dravvitijs Tr. de scorbut. sect. 7. p. 242.* etiam in vulgari seu simplici *ibid. pag. 252.*

Pulveris antipleuristici autoris encomium.

Hoc ipso nostro pulvere dato mirandos sæpius effectus vidimus non solùm in verâ pleuritide, verùm etiam in aliis pectoris apostematibus, adeò, ut & aliquoties præsentaneo cum levamine per alvum purulentam materiam inde evacuatam viderimus. Ethic ipse longè excellentior est, quàm alii etiam secretissimorum nomine hinc inde commendati. Notavi etiam Osa & $\text{\textcircled{A}rata}$ talibus casibus antipleuriticis remixta paulò gravius ægros affecisse, unde hætenus majori cum fructu eadem his exclusimus, non ignari nihilominus, quantoperè & profint aliàs & commendentur.

Quibus phthificis & quomodo propinandum opium

In *PHTHISI* optimum est opium, si proveniat morbus à $\kappa\alpha\tau\epsilon\pi\epsilon\sigma\sigma\pi\eta$ humorum acrium, salforum ad pectus, vel à sputo sanguinis; sublatis enim hisce, ceu causis, tollitur consequens, seu producendum.

In phthificis verò ab ulcere pulmonis, annotante *B. Rolfincio cbim. I. A. F. R. l. 4. s. 3. c. 6.* inhibet & sistit sputum. Inde periculosa ejus exhibitio. Suffocantur inde ægri non rarò, qui unum aut alterum diem supervivere potuissent. Re-

Respicendum est semper ad expectorationem facilem, quamdiu illa benè procedit, prorogatur vita phthi-
corum. Sin supprimatur, opiatis dosi ordinariâ adhibi-
tis, noxa præstò est. Dosi verò minori refractâ, quæ di-
stinctio quàm maximè attendi meretur, commodè in u-
sum vocari & cum aliis misceri potest.

In *CORDIS* affectibus quidem non primariò & solita-
riè prodest opium, unde inter cardiaca propriè & strictè
dicta locum non obtinet, nihilominus, ubi virium exolu-
tione spiritus deficiunt, aliquoties profuit opii grani uni-
us tertiam partem cordialibus reficientibus admiscere, &
maximam præstitit utilitatem. Hoc enim modo non so-
lùm spiritibus materia suppeditatur, sed & eorum dissolu-
tio prohibetur, unde maximus virium lapsus dependet,
ceu optimè alicubi observat *Kyperus*, adeoque suo modo
confortat quoque opium spiritus.

Debetur opium grumescentiæ sanguinis, quam lipothy-
miæ, syncopes & palpitationis cordis causam adduximus
Ephemer. German. ann. II. observ. 197. p. 298. crassiores partes
ejusdem resolvit, tenuiores alterat & dissipat, acriores ve-
rò temperat & corrigit.

Hinc in ejusmodi ægris lipothymiâ sc. syncope & cordis
palpitatione laborantibus, quæ symptomata sanè in hypo-
chondriacis sæpissimè observavimus, cessantibus etiam in
prioribus omnibus operationibus animalibus & vitalibus
ad sensum, nil præsentius invenimus & consultius, quàm re-
solventia & præcipitantia opiata per vices adhibita.
Abegimus affectum & illum præcavimus his solis.

In usu nobis est eum in finem *pulvis absorbens* dictus ex
Oli ♂, cum ♂ diaph. vel in mulierib. bez. 4, conchis, lap.
coralliis & cinnabari compositus, ita, ut singula dosis
constet grano uno solùm vel altero Oli ♂, & tota compositio
recipiat simul opium. v. g.

P

Rx O/.

in affectibus cordis, à resolutione

sanguinis grumescentiæ

in syncope & palpitatione cordis

pulveris absorbentis Wedeliani descriptio

R Oli ♂ g. vj. conch. ppt. lap. S. ppt.
 corallior. ♂ diaph. ZZ. nat. a. ʒß.
 laud. op. g. j. M. F. pulvis. D. in chartâ

S. uff 6. mahl. Potest dari pro circumstantiarum urgen-
 tiâ singulis horis, cum aquis cinamomi, meliss. aliisque
 spirituosis, vel solum cum vehiculis domesticis cerevisiâ
 vel vino. Addere etiam licet pro ditioribus, si cui id li-
 beat, perlas, lap. bezoar, ol. cinam. & alia.

*ejusque u-
 sus in dictis
 & uterinis
 malis.*

Non possum fatis deprædicare effectus, quos ab hoc u-
 no pulvere vidi, quàm citò omnia conquieverint inde
 symptomata, quàm feliciter tono suo restitutus sanguis,
 quàm optimè etiam symptomata hysterica huic ipsi in orê
 gesserint, subsecuto sæpius vomitu cum maximo juvami-
 ne, ceu ab ejusmodi solventibus novum non est in pra-
 xi, & alvum & vomitum quandoque cieri. Præferendus
 eo nomine hic meritò tot sirupis, speciebus & compositio-
 nibus cordialibus.

CAPUT IV.

In morbis infimi ventris, & quidem
 Ventriculi & hypochondriorum,
 quid opium possit, explanat.

*In cholera
 opii usus,*

CHOLERA humida, à phlogosi ventriculi, sedanda
 cest laudano & adstringentibus refrigerantibus, non
 pulveribus stomachicis calidis, ait *Riolan. encbir. anat.*
p. 123.

*eum caute-
 là,*

Cavendum tamen est, ne intempestivâ operâ vomitum
 in illo morbo opiatis cohibere satagentes, eo cohibito,
 non minus periculosam malorum catervam invehamus.
 Permittenda acribus humoribus corruptisque tantisper e-
 vacuatio, donec sufficienter depletis iis, viribus succurri
 possit roborantibus & sistentibus. Sin

Usus OPII STOMACHICO - HYPOCHONDRIACUS. 115

Sin autem urgeat symptoma, absque omni metu corda- ^{si urgeat}
tè iis uti licet statim. Ita *Riverius cent 3. obs 85.* tertianâ ^{symptoma.}
malignâ mediâ æstate laboranti, cum tertiâ accessione tan-
ta conjungeretur humoris biliosi malignitas & ferocia, ut
concitaretur vomitus, ac alvi fluxus frequens cum summo
ægri periculo & maximâ virium jacturâ, cum felici succes-
su propinavit laudani opiatigr. iv.

Nos essentiam theriacalem cum anodynâ conjunctam
feliciter eo casu adhibuimus sæpissimè, dando eandem vel
miscendo cum ∇ cinam. c.v. aq. menthæ, aliisque, unde
statim simul & semel sæpenumerò omnia conquieverunt.

CARDIALGIAM solantur opiata. Urgente dolore ^{Solatur o-}
inflammatorio, cum lenientibus ea admisceri possunt in ^{pium car-}
paucâ quantitate: sic enim neque actionem ventriculi ^{dialgiam,}
pedient, dolori succurrent, & intemperiem imminuent,
verba sunt *Ludov. Septal. l. 7. animadvers. § 3 p. 221.* Hinc *Al-*
bucasis non revelandum remedium in dolore ventriculi
vocat destillatum opii cum capitibus allii apud *Holler. l. 1. de*
morb. intern. c. 32. p. 532 juxta alios cum decocto fl chamæ-
meli datum laudanum statim juvat. Miscuimus eo casu
lubenter opium i. cum *carminativis*. Vietor cardialgiâ
laborans, cum summâ anxietate, adsumptâ dosi essentiæ
carminativæ cum anodynæ paucis guttis, extemplò leva-
batur, magno cum nominis incremento, initio quippe
praxeos id contingebat nostræ. 2. cum *precipitantibus* & *o-*
leosifis. Fœmina, coriarii conjux, 46. ann. dysenteriâ gra-
visimè decumbebat anno 1669. accedebat singultus, &
cardialgia cum tanto ardore oris ventriculi, ut prunam se
ibi sentire quereretur, spe vitæ ferè omni abjectâ; dedimus
pulverem ∇ tem ex conchis & lap \odot . c. pulv. Bezoard. ol.
caryophyll. & opio parum. Dictum factum omnis con-
quievit ardor, omnis dolor, omneque periculum evanuit.

Singultus, In *SINGULTU* quovis curando præ aliis omnibus conducere opiata, verissimè scribit *Sylvius l. 1. prax. c. 23. p. 325. §. 19.*

Uti sumus egregio cum successu opiatis in singultu tum alio, tum in primis convulsivo, aliquoties. Commiscuimus ex castoreo parata in liquidâ vel solidâ formâ, neque unquam nos frustratus est eventus.

Vomitus,

VOMITUS sistunt opiata, sive ab hypercatharsi eveniant, ubi vel sola essentia theriacalis cum aq. cinamomi sufficit, vel præbium opiati alius medicamenti, sive ab aliis causis irritetur ad *ἀνάκαταρσιν* hanc & supinitatem ventriculi natura. Hic illud observavimus singulare, quòd sæpe à propinatâ laudani opiati unâ vel alterâ pilulâ unicus rediit vomitus; quasi confortata natura reliquum omne ejicere molestum satagat, dehinc verò quievit prorsus. Notabile & illud est, solidam pilularem formam aliis omnibus esse in hoc affectu præferendam, nisi quid impediat. Soliti sumus dosin pilularem quandoque theriacæ miscere & confectioni alkermes, sicque formâ boli felicem eundem obtinuimus effectum. Addi etiam possunt ol. menthæ vel cinamomi gtt. j. vel altera.

*præcipue
pilulari
formâ,*

βελίμων,

Rationes horum ex supra dictis de usu generali patent. In *APPETITU NIMIO* aliquot vicibus suppetias nobis tulit opium. Vir nobilis hypochondriacus, delatis ad ventriculum humoribus acidis & acribus, eumque *ὑπαιθρητον* aliàs sollicitantibus, laborabat fame immodicâ, quæ nullis sedari poterat cibis. Dedimus ol. Fri per deliquium & sub noctem paucas doses opiati pulveris absorbentis, & sublatus fuit molestus ille affectus penitus. Hinc in aucto appetitu, si malum sit contumax, ad opiata confugere licet, quod præcipuè in *βελίμω* propriè dicto locum habet.

Huc

Uusus OPII STOMACHICO · HYPOCHONDRIACUS. 117

Huc adeste *HYPOCHONDRIACI, SCORBUTICI*, hypochon-
driacum af-
fectum &
scorbutum,
qui indies novis affligimini symptomatibus, doloribus, vi-
giliis, aliisque, promptum habete remedium, opium.

Lubet hæc illustrare non tam nostrâ frequenti experi-
entiâ, quàm celeberrimi viri, & non solum de Principum
& Electorum aulis, urbibusque primariis, sed potissimum
de medicinâ nostrâ longè meritissimi *Dn. D. Johannis Da-
nielis Horstii*. Ita verò laudatissimus vir in literis ante ali-
quot menses ad me datis: Singularem casum hisce diebus eorumque
varia sym-
ptomata,
notavi hypochondriaci cujusdam, opiatis restituti. Is à
cachexiâ scorbuticâ varia passus symptomata: stupidita-
tem, vigiliis, anorexiam, tremorem & tetras convulsio-
nes epilepticas, præmissis præmittendis, opiatis feliciter
restitutus est, præter omnium spem & expectationem.
Tâm sæva, multiplicia & gravia symptomata & mihi & ad-
stantibus animum ita turbarunt, ad actum putaverimus.
Tandem post reiteratas & sæpius exhibitas opiatas medi-
cinas incidit in somnum x. horarum, ex quo expergefactus
totus mutatus erat, & ab enumeratis symptomatibus pla-
nè liber, non sine adstantium summâ admiratione. Affi-
nis ejus illustr. *Vilhelmus Curtius*, Regis Angliæ Consi-
liarius & Eques Baronettus, nobis jam præsens, licet de
mœrore, vigiliis & servitiis lassus, nescio quâ hilaritate
compulsus ad carmen est, idque paucis horis condidit,
tradiditque filio adhuc scilicet prætextato, qui id mihi
primo mane tanquam suos labores porrigeret:

*Hippocrates quæ sparsa dedit prognostica fati
in Fago erant tremulo conspicienda simul:*

Sex soles Lunaque exsomnes, trux epilepsis

& pulsus nullus, nulla salutis avis.

Præfica jam planctu diras placaverat umbras,

& dederant anceps murmura nostra V A L E.

*Fortior at Parcis certamen ut Horstius intrat,
iam lassâ Lachesis projicit arma manu,
Cardiacis, opio nequiens obsistere Clotbo,
nec purga-cerebro Cerberus belleboro.*

*Rem gratam liceat saltem laudare modestè:
Gratior est nobis Horstius Hippocrate!*

*Præcipue si
convulsiâ
irritatio
accedat,*

*ad mini-
mum miti-
gat.*

Rectè hinc in scorbuticorum quibusdam affectionibus, inquit *VVillisius Tr. de scorbut. c. 10. p. 323* se malle quovis prætereà medicamentorum genere, quàm opiatorum usu destitui, nec enim solummodò contrà dolores & vigilias pertinaces, verùm in paroxysmis asthmaticis in vomitu, diarrhœâ, quin etiam in vertigine & pathematis convulsivis, quoties natura suprâ modum irritata inordinationes immaniores concipit, nullum præstantius remedium sæpius expertus est, quàm ut narcotico tuto adhibito somnus concilietur.

Et licet in doloribus v. g. scorbuticorum non intermissio totalis, infallibiliter tamen insignis mitigatio sequitur, teste *Dravvitio de scorbut. § 8. p. 330.*

CAPUT V.

Opii usus in intestinorum symptomatibus.

An in colicâ opium profit?

Obj.

IN COLICA quibusdam malè audiunt opiata, tum, quod solum errore relevationis fallant, ob præsentis temporis perditum sensum, hebetudine partium suffectâ, quæ verba sunt *Cæli. Aurel. tard. pass. l. 4. c. 7.* tum, etsi mox omnem dolorem tollant, plerumque tamen eorundem usum contractura membrorum sequatur, & hinc vitanda esse præcipit *Muffaz in prax Miss*

Quin ipse *Pergamenus* antidota ex opio, mandragorâ, alterco

USUS OPII IN AFFECT. INTESTINORUM. In
terco & styrace, cautè usurpanda ait in intestini laxioris
doloribus *comm. in 6. epid. § 5. apb. comment. 13.* ista enim
membra circumrefrigerantia, ut iterum ab iisdem causis
offendantur, paratiora efficere.

Neutrum tamen argumentum tanti est, ut usum opia- ^{Resp.}
torum in colicis excludere omninò possit, modò non fœ-
cum in intestinis adsit infarctus, cui prius medendum est.
Opium binis rationibus colicis auxiliatricem præbet ope- ^{affirman-}
ram, 1. *per se*, quando efferato dolores persistunt freno, a- ^{do. Confert}
liisque cedere renuunt medicamentis, quo passu potest ^{per se,}
dari laudanum opiatum, vel magisterium anodynum, cum
oleis carminativis. Nos utiliter solemus uti essentiâ no-
strâ carminativâ cum anodynâ in aq. aneth. cort. aurant.
&c. Est verò hæc:

R. rad. zedoar. ʒj. carlin. galang. a. ʒʒ.
cort. aurant. sem. anis. carv. fl. chamem. Rom. a. ʒij.
caryophyll. aromat. bacc. laur. acor. ver. a. ʒiʒ.
macis ʒj. M. Extrahantur contusa & concisa g. m.
cum *cort. citr.* acidulato fatis ~ u ⊕, qui extractione per
aliquod tempus factâ addi debet. Dosis gtt. xx. xxx. Inde
observavimus sæpius præsentaneo cum effectu sublatum
omnem dolorem.

Præcipuè verò convenit opium in colicâ biliosâ, cali-
diore temperie præditis, & ob tenuem acremque dolorem
dolentibus. His enim non solùm non nocent talia ano-
dyna, sed magis opitulatur, dum tenuem, acrem & bilio-
sum humorem crassum reddunt, ad concoctionem perdu-
cunt, ad bonamque temperiem convertunt, non refrige-
rando, sed acrimoniam corrigendo, & flatus discutiendo.
Vid. *Trallian. l. 10. c. 1.*

2. Opiata colicis conferunt cum *purgantibus* mixta. ^{Et cum pur-}
Hæc enim purgantia ægrè sæpius retinent colici, *αὐαπονοία* ^{gantibus,}
humo-

humorum ad ventriculum factâ, ideoque vel acida addenda, ~ Θ, Θli &c. vel laudanum opiatum refractâ dosi miscendum. Non enim sufflammat tunc operationē purgantis medicamento, sed juvat, & simul dolores sedat. Cum enim natura hoc modo roboretur, fortius exsurgit, ut medicamentum *κατωτερηρόν* in actum deducat, hosticamque exturbet materiam. Vid. *River. passim in obs. Thoner. l. 3. obs. 5.* & alios, in primis *Erastum dissp. contra Paracels. part. 4. p. 248.* ubi in colicâ ʒj. spec. hieræ vel aloes adjicit opii & castorei a. g. j. vel sesquigranum, interdum etiam duo, quod facere se addit, ne diutius quam par est intra corpus maneat, pag. 249.

dosi refractâ etiam cum emeticis.

Quidam tunc purgantia in majori dosi danda esse volunt, si opiata misceantur. Imò etiam cum emeticis, sed quantitate parvâ jungi possunt opiata. Vid. *Sylv. prax. l. 1. cap. 15. § 29. p. 187.*

Ileo convenit opium,

In *I L E O*, ubi implacabilis dolorum sævitia torquet, anchora sacra & extremum sunt solatium opiata; laudani e. g. granum unum vel alterum per se dari potest, vel, ut in colicâ annotatum, unâ cum purgantibus, ut unâ tollatur fidiâ & dolor & materia morbifica, vel quod nos facere consuevimus, primò opiato nepenthe doloribus succurratur, hinc purgante extimulentur alvinæ feces & vitiosi humores.

ante purgantia quoque.

Ut ut verò ratio utiq; consulenda sit, ne fortè agonisanti & desperato jam iliaco propinetur, indeque sinister eventus consequens vel medicamento, quod multos juvat, vel medico imputetur. In his binis tamen, purgantibus scilicet & opiatis, unica versatur iliacorum salus.

Exemplum hujus rei dedimus & consignavimus *ann. II. Ephemer. German. obs. 238. p. 340.* quod ibi videri potest, neque enim huc transcribere animus fuit.

In

USUS OPII IN AFFECTIBUS INTESTINORUM. 121

In *DIARRHOEIS* ἢ ἀπὸ τῶν φαρμάκων, ἢ ἀπὸ τῶν χυμῶν *Diarrhœis salutare est.*
ἐλαφείων καὶ μοχθηρῶν sive à purgantibus fortioribus, sive *salutare est.*
pravis vitiosis humoribus inductis statim sæpe sedant fluxum
opiata, magnâ cum ipsius ægri & adstantium admiratione.

In *DYSENTERIA* malè quibusdam audiunt narcoti- *In dysente-
ria an con-
veniat, qui-
dam ne-
gant;*
ca. Speciosus hanc in rem extat locus apud *Trallianum l.*
8. c. 6. ubi imperitos medicos mox inter initia narcotica
dare asserit, eò quod somno dolorem levare videantur,
falli autem ipsos, dum ægros acceptâ potione totâ nocte
dormire & ventrem retineri conspiciunt. Cum enim, *ad-*
dit, dies illuxerit, inutilis labor deprehenditur: quia hu-
mores in unum collecti sine intermissione dejiciuntur, &
capite gravato, viribusque labefactatis ventrem reddunt
deteriorem, & majus cibi fastidium inducunt, & ideò nun-
quam ea medicamenta dari debent, nisi fortè necessitas ur-
geat.

Minadous Doctor Patavinus observavit, omnes illos
dysentericos, qui de consilio medicorum opiatis usi sunt,
mortuos esse. Additurque ratio, quod ulcera intestino-
rum ab opio putridiora & sordidiora reddantur, citan-
te *Hoffmanno de usu & abusu med. chim. p. 30.*

Ut verum fateamur, pace plerorumque Practicorum *Rectius ve-
rò affirma-
tur.*
scriptorum, negativam statuentium, & opium in dysen-
teriâ vel damnantium, vel timidè admodum exhibentium,
dicere aliter non possumus, quàm sine opio nullam veram
dysenteriam curari commodè posse, oleumque & operam
cum aliis adstringentibus sæpenumerò perdi.

Bone Deus! vidimus in dysenteriâ, statim in principio *Dysenterico-
rum crucia-
tus salutem
ab opio ex-
pectant,*
40. 50. 60. intra 89, (incredibile dictu) ægros fuisse mace-
ratos, dejectosque sedibus. Dato convenienter opio,
statim pacatiori rivo mali sentina effluxit. Nec fluxum
tàm sistit opium, quàm moderatur, quàm corrigit, dolo-
res

Q

res

res minuendo, morbumque, quod sæpius repetimus, in centro detinendo, ut affluxus & effluxus sit moderatior. Sanctè testor, me omnibus dysentericis, quorum ultra quadringentos curandos habui, cum felicissimo successu propinasse opium, & plerosque illos evasisse feliciter notavi, qui non vel morbi vel malignitatis vi, vel aliarum circumstantiarum ratione abrepti, in tempore, quod rerum omnium est primum, auxilium petierunt.

*dato cum
bezoardicis.*

*Dysenteriam
curandi
methodus.*

Dantur in dysentericis optimè opiata cum bezoardicis, tum volatilibus in principio, seu mediis potius, tum fixioribus, in fine. Hæc methodo felicissimè permultas dysenterias expugnavimus. Ut enim non negemus, posse quandoque in dysenteriis benignis, quæ à *ναύσιώσιν* vasorum potius oriuntur, quàm irritatione & erosione, quæ item ab ingestis, turgentibusve vitiosis humoribus negotium faciunt, posse, inquam, initium curationis fieri à rhabarbaro seu tosto, seu sibi relicto, junctis abstergentibus, & dehinc adstringentibus curationem perfici. Sed ubi mali moris est morbus, seu aeris vitio epidemio, ut plures decumbant, seu domestico pravorum humorum, acrimonia, puta, salforum, aut in graviore statu arsenicalium, in corpore putredinosâ fermentatione ortus, uti quidem plerumque observavimus, tutissima & nobis hæctenus frequentata est supra laudata methodus. Dedimus initio Rham nostram bezoardicam cum anodynâ remixtam, ita enim miasmata maligna discutuntur, corrigunturque, febris incrementum prohibetur, (quæ tantum non semper adest, ut sæpissimè petechias ipsas conjunctas viderimus,) putredo arcetur, adeoque acrimonia humorum sopitur. Hoc solo medicamento decenter dato & repetito, morbo huic ferali sæpe in principio frenum injecimus, ut præsentaneum ægri senserint auxilium.

Si

Si dolor & fluxus urgeat, majori dosi opus est, ut proportio sit inter morbum & medicamentum.

Consentit *Hæferus l.3. Herc. med. c.5.* asserens, per laudanum opiatum, præmissis præmittendis, se olim salinarii cujusdam secretarii liberos omnes, & inter hos semestrem puellam, à dysenteriâ feliciter sanasse. *Laus opiatorum in dysenteriis,*

Eleganter idcirco *Jacob. Bontius in not. ad cap. 4. Garc. ab Horto pag. m. 41.* scribit: Certè laudes hujus succi expavere expressi, si vellem referre, viderer chimicis velle suum honorem præripere; hoc saltem dico, si nobis hîc de opio ac opiatis non esset prospectum, frustrâ in calidissimis Indiæ orientalis regionibus medicinam faceremus dysenteriæ, cholerae, febribus ardentibus, ac reliquis biliosis affectibus orgasmo turgentibus. Idem suâ experientiâ probat & laudat *Horst. consil. dysenter. c.3. p.226. illustris Boyleus* rhabarbarum cum grano uno laudani consulit; tum enemata ex lacte bubulo. *& aliis biliosis affectibus.*

Exemplum lethiferi successus habet *Tboner. l.3. obs. 8. p. 167.* sed à medicaastro dato laudano.

Illud tamen notandû, quod in dysenteriis indolentibus cautius sit adhibendum sacrum hoc medicamentum, ibi enim bezoardicorum vis debet esse fortior, licet omnes hoc modo affectos mortuos esse, nec ullis vel generosissimis remediis servari potuisse *anno II. Epbem. German. obs. 43. p. 82.* adnotaverimus. Et hîc valet illud *Tullianum*: carere omni sensu doloris, miserius est, quàm dolere. *Cautio in dysenteriâ indolente.*

In *HÆMORRHOIDIBUS* immodicis, valdeque dolentibus, præsertim si mali vehementia nimis urget, & vis expultrix irritata est, laudantur opiata. *Prodest opium, in hæmorrhoidibus immodicis,*

Maxima tamen in horum adhibitione requiritur circumspectio, ne *Horatianum* illud incurrat medicus:

Stulti dum vitant vitia, in contraria currunt.

h.e. ne alvus constringatur, & vasis occlusis, sicque caloris
Αγπνοῦ ventilatione prohibitâ, accendatur febris, qui me-
 tus est *Sennerti l.4. prax. part. 2. f.2. c.6.*

non omis-
 sis *ϕilibus*,

Consultum verò est, cum hæmorrhoides maximam co-
 gnationem habeant cum affectu hypochondriaco, unde &
 cacochymia & imperfectæ sanitatis indicium præbere so-
 lent, præter opiata *ϕilia* & aperientia alia generosa adhi-
 bere. Observavimus aliquot ægros, qui fluxum hæmor-
 rhoidalem aliquoties experti, cum per aliquod tempus ute-
 rentur *Κα* *ϕ* aperitivâ temperationi, illas non sensere am-
 plius.

Vidimus etiam binos immorigeros, qui dolore cæca-
 rum hæmorrhoidum vexati ab opio & amuleto nostro, *φα-*
bariâ, opem tulere, (cujus sanè effectum præter nostra ex-
 perimenta continuata plurima, præter alios *D.D. Bartbo-*
lini l. de transplant. morbor. pag.18. & *D.D. Schræckiorum*,
Haffniæ & Augustæ Vindelicorum testimonia, exceptione
 majora comprobant,) cum verò non curarent ea, & inter-
 nis visceribus illuc ceu ad sentinam humorum confluxum
 amandantibus non prospicerent, redeunte malo putredi-
 nem ibi passos, & degenerasse morbum in cancrum quasi
 occultum, unde *υακρωσῶς* interaneorum subsequente miser-
 rimè periére.

ϕ purgans-
 sibuo lenio-
 ribus.

Neque inconueniens est sæpenumero, interponere pur-
 gantia, eo potissimum casu, quando bilis copiosius in inte-
 stina lata fluentiũ hæmorrhoidum cursum continuat. Vir
 primarius per aliquot menses fluentibus hæmorrhoidibus
 molestatus, assumpto leni purgante aliàs ipsi familiari,
 plurimis evacuatus est sedibus per biduum, nec post feces
 aliud subsecutum est, quàm liquor planè biliosus, unde il-
 licò hæmorrhoides substitére, nec per plures septimanas
 post vel minimum de illis sensit amplius.

CA-

CAPUT VI.

Effectus opii in affectibus renum,
& articularum.

AN in *CALCULO* convenient opiata, dubium occurrit. Sunt qui omnes eos, quicumque opiata nephriticis exhibent, sinistrè exhibere credunt, siquidem illis facultas expultrix sopiatur & ligetur quasi, cum tamen eadem potius roboranda sit, & ad expellendum instiganda.

Dextrè adhibentur opiata in calculo,

Sed si v. g. dolor urgeat, calculus sit magnus, vigiliæque inde & denique forsan lipothymia orientur, propina, quæso, expellentia, stimulantia, facultatem expultricem roborantia, ipsamque vitam cum gemitu expelle. Non possunt expelli calculi, ut lumbrici. Quin sæpe, cum calculus jam intravit ureteres, insignesque ciet cruciatus, neq; tamen expelli potest, adhibitis aliis externis, quæ eundem retrahunt, cessant dolores.

Contra ea, observatum est à nobis sæpius, datis ejusmodi demulcentibus facultatem longè magis roborari. Neq; sopitur eadem hoc modo in totum, ut nil amplius agat, sed dolores sopiuntur, ut facultas expultrix eò valentius insurgere possit. Ita pulvis ex lapidibus σ . cinnabari minerali, & opio, constans ab *Excell. Dn. Ludovici*, fautore & compatre nostro colendo, *Dissert. 1. Pharmac. modern. pag. 448.* commendatus, crebriori nostrâ experientiâ longè optimus est, cui resolventia alia ex spermate ceti, aliisque quandoque non inutiliter miscuimus.

cum temperatioribus lithontripticis, & nervinis,

Ita *Unzerus* laudanum opiatum, reliquis medicamentis in cassum adhibitis, felicissimo cum successu ad placandos nephriticis dolores non semel in usum duxit, quando scilicet

præcipuè si nondum egressus sit e renibus,

cal-

calculus nondum renibus fuerit egressus, aut saltem leviter inde emotus. Eo autem egresso, atque ipsis ureteribus impacto, tum inefficax hoc remedium deprehendit. *l. 1. de nephrit. c. 7. p. 986.* & quamvis exhibitum tunc nonnihil levaminis initio visum fuerit attulisse, tamen momentaneum tantum illud fuisse observavit, recrudescente nimirum paulò post eodem dolore, sæviusq; quam antea affligente.

Exemplum feliciter in nephriticis cruciatibus usurpati opii, vid. apud *Horst. l. 10. obs. 3.* quæ tota de viribus laudani opiati agit. Confer *Bartholin. cent. 3. epist. 46. p. 192.* ubi in *tenesmo* & calculo proficius opii usus deprædicatur. *Hœchstetterum decad. 6. cas. 1. p. 675.* ubi plura ex Veteribus adducuntur loca, huc non transcribenda.

Asylum podagrae opium,

In *PODAGRA*, præcipuè si dolor causæ vestem induat, & urgendo ad se curationem trahat, ad opiata confugiendum, ceu ad asylum.

Arthritidis vagæ scorbuticæ,

Arthritidem vagam scorbuticam unicè ferè debellare possunt eadem. Consueta nobis hanc curandi methodus, in quam plurimis felicissimo successu probata, maximè in mulieribus, quas in Thuringiâ nostrâ frequentius viris eâ affici videas, est 1. antiscorbuticis & Ælibus. 2. universalibus, tum purgantibus, tum saluberrimâ in his affectibus venæsectione. 3. specificis opiatis in pilulari vel aliâ formâ administratis. Qui enim præmissis hisce noverit metallicum solare cum opio maritare, & prudenter adhibere, næ felicissimè hunc perdomare noverit & alios morbos.

interne

externe.

Exterius in articulari hoc morbo quandoque etiam opium adhiberi solet, cum aliis mixtum. Nos eâ intentione adhibere solemus linimentum nostrum nervinum ex formicarum, lumbricorum volatili & Ælis *ci vel C. C. vel utrisque, addito interdum liquore opiato, vel ipso opii.

Notan-

Notandum tamen, ne opiatis ipsis liberaliore usu hoc pacto insistentes, quàm ut doloris savitiam aliquo modo leniant, magis noceamus, quàm proficiamus, viam parantes humori peccanti ad tophiaceam duritiem. Opiata enim articulis adhibita incautè, nocent.

Obiter hoc loco illorum culpandus venit mos, qui in arthritide externis oleosis, unctuosis, & pinguibus, modò his, modò illis, prout dolor jubet, utuntur, vel solis vel cum opiatis remixtis. Vidimus hæc ut plurimum plus nocenti quàm commodi post se reliquisse, & id ipsum inter causas tophorum & nodorum omninò referendum judicamus.

*De externis
antipoda-
gricis judi-
cium.*

CAPUT VII.

De usu opii hysterico, & aphrodisiaco.

IN AFFECTIBUS HYSTERICIS, suffocatione, hystericalgiâ, mensibus immodicis, fluore albo, aliisque opium divinum est auxilium, sive additis castorinis aliisque laudanum hystericeum inde confiat, seu pro re natâ cum appropriatis misceatur, qualia exempla plura apud autores, in primis *Hartmannum, Paracelsum, Platerum*, aliosque profant. Et nos ipsi frequenti experti sumus experientiâ, quantum utilitatis ad uterum redundet ab opiatis. Ita pulverem absorbentem suprâ citatum invenimus in hystericeis accidentibus utilissimum; elixir uterinum cum anodynâ tincturâ mixtum facit officium; si cum ebore ppt. succino, castoreo & magist. lap. \odot . misceatur opium, in fluore albo confurgit egregium medicamentum, modò rectè quis eo utatur. Extant hujus rei vestigia apud *Coum ipsum*, qui *lib. 2. de morb. mulierum c. 87. p. 610.* in affectibus hyste-

*Uteri mēi
detur opi-
um affecti-
bus.*

hystericis τὸν μήκον ὀπὸν papaveris succum cum aliis præscribit.

Hinc rectè à *Paracelso l. de morb. ament. tr. 2. cap. 4. p. 503.* inter confortantia matricis refertur quinta essentia opii. Exemplum laudano opiato feliciter curati furoris uterini in nobili foeminâ sanguineâ refert illustris *Bartolinus centur. 5. hist. 85. p. 165.* Alia exempla ad symptomata hysterica videre est apud *Decker. meth. medend. p. 118.* & alios.

*An opium
fem cie-
at?
Affirman-
tes id re-
censentur,*

An aphrodisiacum sit opium, & fem excitet, autorum non una mens est.

Cardanus, Scaliger, & Nicol. Monardes Amphionem illum, quo ad venerem ciendam utuntur Indi & Turcæ, nil aliud esse, quàm opium testantur.

Confirmat id ipsum relatio *Job. Jac. Saar. itiner. Ind. orient. p. 11.* qui expressis verbis scribit, parare Indos in Bantam electuarium ex opio, quod Affion vocant, coloris cineritii, saporis dulco-amari, cujus usu feroces fiant; Chineses verò in Bataviâ eo uti ad excitandam venerem, cujus usu adeò veneris œstro incitantur, ut per totam noctem veneri litent, sæpe aufugientibus, nec ulteriolem vim sustinentibus scortis. Vid. de hoc latius *B. D. D. Sachs,* etiam post fata celebratissimus *Tom. II. Ephem. Germ. obs. 69. p. 126.* ubi & alii citantur.

*& negantes
alii.*

Garzias è contrario *l. c.* non solùm aphrodisiacum esse negat opium, sed & usu ipsius steriles factos se observasse memorat. Sic & *Renodæus l. 1. de mat. med. f. 10. c. 2. p. 279.* experientiâ constare scribit, opium libidinis œstrum potius coercere, atque ignavos carnis reddere motus.

*Diversos o-
pium edit
effectus,*

Utut verò varietum aliorum medicamentorum, tum opii nostri effectus, pro diversitate regionum, temperamentorum, individuorum, & utendi modorum, adeoque opium in aliis venerem excitet, in aliis frænare eandem queat,

queat, probabilius tamen videtur prior sententia, non obstante, quod immodico & quotidiano usu sterilitas exinde subsequi possit.

Qui verò venereum opium esse negant, videntur falsà niti hypothese, stimulos nempe ꝑis infringi ab opii frigiditate, & vasorum spermaticorum constrictione.

magis tamen ꝑericiet,

Universale assertum est *Macrobii*, omnia calida ꝑem provocare, & semen excitare, & generationi favere. *l. 7. Saturn. c. 6 p. 525.* quod quidem generaliter huc non applicabimus, neque probabimus in totum, experientiâ tamen sæpius deprehendimus, ab assumpto opio in calidioribus, præcipuè verò dispositis, ortas fuisse Pollutiones nocturnas cum tentigine, cujus rei plura exempla possemus in medium afferre, nisi nomina ægrorum propalare religioni nobis duceremus. Hinc si cum ambratis maritetur, sive in substantiâ, sive in essentiâ, aphrodisiacum confurgit non contemnendum.

Et pollutiones producit.

C A P U T V I I I .

U s u s o p i i i n g a n g r æ n â & s p h a c e l o .

AN in amputatione crurum σφακελοδέων narcotica sint adhibenda? quæri solet. Hæc enim recisio & extirpatio putridæ & corruptæ partis, ubi ἡ συμπεπληρωμένη νέκρωσις τῆς ὅλης ῥοσίας, consummata mortificatio totius substantiæ adest, ut loquitur *Galenus*, 7. *apb. com. 50.* omninò requiritur. Hoc cum sine dolore vehementi ut plurimum peragi nequeat, quidam pro remotione hujus narcotica in usum trahunt, stupefacientia sensus & spiritus animales, adeò ut multum dormiant, nec dolorum faces accendi ad eò sentiant.

An priusquam abscissio sphacelate partis instituat, dandi opiata?

R

Negat

*negantium
rationes,*

Negat quæsitum *Fallopium Tr. de tumor. c. 26.* quoniam, cum dolor sit adeò intensus, oporteret ut esset somnus mortis. Si soporifera sint levia, *inquit*, non juvabunt; si valida, sunt valdè periculosa.

Guilhelm. Fabricius Hildanus l. de gangren. & sphacel. c. 19. itidem negat, quod perquam periculosa sint ista narcotica, propter gravissima, quæ inducunt, symptomata, imò & mortem. Citat pro negativâ etiam *Guid. de Cautiac. tr. 6. de tr. 1. c. 8. Job. de Vigo l. 4. tr. 7. cap. ult. Petr. Pi-gray. l. 1. c. 9.*

*postponun-
tur affir-
mantium,*

Gregor. Horstius l. 10. obs. 3. meminit quorundam chirurgorum, arte suâ celebrium, qui in magnis operationibus v.g. quando membrum aliquod ense rescindendum est, ne pars sincera trahatur, ægris per biduum nullum somnum concedant, donec ex summâ virium debilitate somno corripiantur, ne convulsiones graves per somnum orirentur. Ipse verò consultius suadet, mox primâ nocte laudano somnum provocare, quâ ratione non tantùm vires colliguntur, sed simul etiam sanguinis motus & fervor inhibetur.

Idem ibidem quoque meminit, chirurgum doctum & peritum graviter vulneratis mox exhibuisse dosin laudani, tam quietis conciliandæ causâ, quàm etiam eam ob causam, ut inflammatio partium læsarum minor expectanda sit. Alibi sc. *l. 8. obs. 8. p. 409.* addit & illam rationem, fieri id posse ad hæmorrhagias præcavendas, & affluxum ad læsas partes inhibendum.

*observatis
benè cir-
cumstan-
tiis.*

Semper ad circumstantias alias accuratè *σοχασμὸς* medicus dirigendus. Nil obstat, quò minus præcedente operationem nocte ægro opiatum propinetur moderatâ dosi, ita enim & animo alacriori patietur uri & secari membrum, & varia præcavebuntur symptomata.

Par ratio est in sectione calculi, de quo vid. *Horst. l. 9. obs. 31. consil. 2. p. 457.*

GA-

CAPUT IX.

Vehicula opiatorum.

UT medicamenta opiata in actum deducantur, opus ^{Vehiculum opiatorum} habent vehiculo, quo mediante in corpus adsumantur.

Dividi hoc potest in *GENERALE* & *SPECIALE*. ^{generale, si per se;}
GENERALE constituunt alimentosa, domestica & corpori amica, vinum, cerevisia, juscula, quibuscum ordinariè & optimè quidem propinari solent. Imò lubentius ægri pauxillum hoc medicamenti in solito sibi quotidiano liquore adsumere consueverunt, quàm aliis. Valet hoc præcipuè, si opiata per se adhibeantur, proprio & principali fine.

Sin tamen *SPECIALE* vehiculum eligere sit animus, ^{Speciale, si cum aliis magis den-} appropriata cum opio combinari amant. Facem præbet ^{tur,} hæc in parte *Mynsichtus*, qui *sect. 3. armament. chim. p. 72. seqq.* aliquot foliis varias in omnibus ferè affectibus, (quibus opium confert, formulas congeffit, exceptâ pulverum, & opiatorum liquidorum formâ. Inter tot enim egregias mixturas nil aliud occurrit, quàm mixturæ & boli, maximè tamen commendanda, unde lectorem eò amandamus.

Cum verò consuetudine recentiorum sæpius quoque in ^{seu solidâ, seu liquidâ formâ.} pulvere vel Tincturâ dari soleant opiata, facilè cuivis pulveri, qui communem cum opio habet intentionem, misceri potest laudanum, vel ꝑ anodynus, facilè etiam cum quolibet liquore conjungi possunt eadem anodyna liquida, qui non diverso extractus est menstruo.

LIB. II. SECT. III.

CAPUT I.

Ufus opiatorum externus.

Exterius
dolores le-
nit opium,

illitum na-
ribus,

EXterius variis dolorum generibus auxiliatur opium. Ad leniendos dolores acerbos v.g. capitis, extrinsecus moderatè appositum, omnium efficacissimum opium pronunciat *Fernel. l. 5. m. m. c. 17.* quod vel naribus illitum odore solo conferat, hâc tamen cum cautelâ, ne ejusmodi externa actuali frigiditate excedant, sicque materiam repellant. Alibi, nempe *l. 6. m. m. c. 5. p. 398.* de speratis duntaxat levioribus auxiliis admovendum in ardore summo & intolerabili cruciatu, cum exquisito sensu, concedit.

Sic & in maniâ & phrenitide externè opium in unguentis, narium foraminibus & temporibus inungendis præscribitur, ut & aliis casibus, ubi non tam dolores quàm vigiliæ urgent.

Unguentum expertissimum ad dolorem capitis commendat *Valentinus Polidamus libro de dolorib. capitis p. 78.*

Rz Opii Thebaici, camphoræ a. 3^ß. fortiter tere & dissolve cum oleo rosarum, quo ungantur **PLANTÆ PEDUM.**

plantis pe-
dum,

Ingreditur eo fine, scil. pro sopiendis dolorib. capitis & vigiliis coercendis frequenter unguenta, linimenta, epithemata, balsama, aliaque externa, qualia exempla apud omnes practicos innumera occurrunt, ut iis colligendis studio superfedeamus.

tempori-
bus,

Nos in vigiliis, dolorib. capitis, & dentium sæpe solum extractum opii, vel cum extracto opii combinatū applicavimus temporibus, instar emplastri. Sicuti vel sola theriaca eodem modo emplastrata, vel etiam simul pone aures applicata utiliter ob opium somno proliciendo juvamentum præbet.

Sic etiam opium commodè miscetur cum ol. nuc. mosch. expresso, & ol. nucl. persicor. itidem per expressionem parato, prout id in quotidiano talibus urgentibus casibus nobis est usu.

Ad

Ad podagram opium lacte muliebri dilutum commen-
dat *Scribon. Largus compos. 158. p. 87.*

Pertinet huc monitū è textu *Galenico l. 2. de comp. med. xxi. c. 2.* collectum, ne opiata applicentur futuræ coronali, ^{fronti, non futura coronali vel nucha,} neque parti posteriori propter principium spinalis medullæ, ideò admovenda fronti, ut ipse trochiscos cum opio applicabat. Vid. *Eustach. Rbud. l. 1. de hum. corp. affect. c. 1. p. 9.* Attamen *Langius l. 1. epist. 10. p. 47.* arteriis carotidibus & temporibus rectius medicum peritum medicamenta soporifera, quàm fronti illinere ait. Potest utrumque locum habere, potiora tamen sunt tempora.

Quæritur, quomodo opium externè applicatum dolorem sistat? Hic sanè si quæ externè præscripta à variis auctoribus sunt, attendantur, illa ut plurimum ad eorum opinionem potius, quàm secundum rationem posita esse, res ipsa evincit. Veterum enim hypothesis, opium dolores sistere stupefaciendo partem dolentem præ nimio frigore, ut sensum omnem quasi amittat, hodiè penitus expirat, quam non solùm Experimentum *Plateri* refutat, quod *tract. 1. prax. l. 1. c. 5. p. 156.* recenset, ubi nunquam se deprehendere potuisse refert, quod ab *externo narcotico cuti applicato*, ea *stupida aut indolens* reddi queat, licet, ut certi aliquid cognosceret, massam *opii* emollitam *parti podagrica* dolenti, sed sine fructu applicarit; sed & nos itidem nunquam stuporem partis ab impositione opiatorum observare potuimus. Agunt itaque opiata, quatenus per poros subtilior pars æ æa & ç ialis cum sanguine communicatur, & hinc vires suas ordinarias, licet remissiori longè gradu & refractè exerit, cerebri & nervorum vi simul obtusâ.

Modus applicandi quorundam notari meretur. Ita *Job. Langius l. 3. epist. p. 911.* scribit, ubi somni conciliatione opus est, medicum quendam celebrem aliquando etiam ^{Modus applicandi pene aures,} sangu-

fanguisugas post aures accommodare, & remotis sanguisugis granum unum opii vulneribus imponere felici successu solitum esse.

Notandum tamen, sæpe ab autoribus huic vel illi causæ adscribi effectus, qui tamen nihil minus sunt. Sic eundem medicum scribit item *Langius*, in phthisi arsenico commodè usum. Quis hoc auderet hodiè?

ad angulos
oculorum.

Idem memorat *Job. Mich. Savonarola de febb. cap. 8. rub. 10. p. 177.* eo solum discrimine, ut angulis oculorum applicatio fiat.

Confirmat *Geiger. microcosm. hypochondr. c. 32. pag. 472.* prodesse ad vigilias corrigendas & somnum conciliandum granum opii admotum puncturæ hirudinis, pone aures admotæ.

Credibile est, utut opio suas vires neque hoc pacto denegemus, sæpe hunc effectum adscribendum potius hiru-

Pila somni-
fera;

Idem *Geigerus* ibidem pilam odoriferam componit pro eadem intentione ex Ἐβ. opii cum cort. rad. mandragoræ, sem. hyosc. papavere, styrace, laudano & cerâ, cum carbone salicis.

Tales *PILÆ* soporiferæ etiam ab aliis commendantur pluribus, imò à quibusdam habentur pro secreto.

Applicatio
super um-
bilicum,

Exempla videri possunt apud *Savonarol. l. c.* ubi & talia applicandi $\pi\delta$, umbilico, locus *Octavii Horatiani libro 4. p. 99.* ubi describit unguentum somniferum mirabile, ex opio, myrrhâ, rutâ, thure & cerâ, quod jubet pro chalastico umbilico imponere: Tam *SOMNUM PRÆSTAT*, addit, quàm etiam *VENTREM MOVET.*

balsamum
somnia-
ferum, & em-
plastrum.

Ita & *BALSAMUM* ex eodem confieri potest, uti modo diximus, commiscendo corpus pro balsamis ordinari-

um,

um, & ol. persic. express. vel opii Num quoque. Neque emplastris jungi renuit, ceu ingreditur *emplastrum carminativum Sylvii* & alia; discutit enim & vehementer emollit topfos nodosque, unde & in scirrhis lienis commendatur.

Locum habent externa hæc maximè in tenerioribus, quibus facilè ad hunc vel illum effectum recipiendum aptum est cerebrum.

HÆMORRHAGIAM contumacem ab arteriâ vulneratâ, quæ reliqua remedia penitus eluserat, ad miraculum usque mox restinctam appposito pauxillo magisterii opii ad arteriam vulneratam observavit *Horstius Tom. II. l. 9. obs. 12. p. 446.*

Sistit hæmorrhagiam arteriæ, à vulnere,

Narium hæmorrhagiam desperatam curatam refert *Crollius è gr. xvj. laudani duas pilulas formando, & utramque narem pilulâ unâ occludendo, basil. chim p 235.*

narium

Curaverat sibi dentem evelli vir militaris celebris in maxillâ superiore, inde verò sanguis non poterat sisti, licet varia fuerint adhibita, dato à nobis interius opiato pulvere cum lap. hæmatite parato, & externè alio ex Ol. usneâ , sangu. dracon. & opio, qui cum linteaminibus carptis imponebatur, omnis statim subsistebat sanguis. Idem in juris cand dato observavimus, qui ferè exanimus jacebat mediâ nocte, cum ab eâdem causâ hæmorrhagia copiosior ipsum affligeret.

ab ebulso dente.

An in vulneribus sclopetorum conveniat, disquiritur.

An vulneribus conveniat,

De eo sic *Felix Wûrk part. 2. de curat. vuln. cap. 16. p. 294:* Andere werden gefunden/die das gummi opium in die Brandsalben brauchen; aber soviel als ich mich darauf verstehe/ mit schlechtem Nus. Solches gummi ist in keinen Wunden nützlich: denn es fühlet keine Wunde äußerlich/ sondern brennt in den Wunden und Schäden als solches die Erfahrung selber bezeuget: darumb es denn keinen Brand von Büchsenpulver löschet kan.

Binis

Binis sententia hæc affirmantium nititur hypothefibus falsis: *Prima* est, opium refrigerare. Altera, communior propemodum, ardorem à pulvere fcllopetario in vulneribus excitatum extinguendum esse.

deciditur
negativè.

Optimè ait autor citatus, non convenire ex hypothefi primâ opium, quod non refrigeret, sed potius uredinem inducat.

Ufus in ul-
ceribus ute-
ri,

In ULCERIBUS uteri *Hieron. Mercurialis l. 4. de morb. mul. c. 7. p. 281.* ubi dolor est conjunctus, in extremis necessitatibus addit aliis opium, nec id timendum est, *inquit*, proptereâ quod uteri mala sæpe ad mortem mulierem deducunt, præsertim dolores. Opiata utero infusa possunt quidem sterilitatem facere, mortem nequaquam, si prudenter adhibeantur.

in cauteriis
potentiali-
bus,

Non desunt, qui in CAUTERIIS adhibent opium, non quidem actualibus, sed potentialibus. Inspissatâ materiâ salinâ acri, corrodenste, sive ex calce vivâ, seu aliâ, paratâ, si cauteriis faciendis utamur, & opii addamus modicum, opus suum sine dolore perficere, annotat *D. Francisc. Hildesheim. spicil. 1. de affect. cap. p. 14.* Idem tamen paulò ante dixerat, licet dolori (à cauterio excitato) opiatum permiscendo occurrere possimus, tamen non semper esse tutum uti opio; vidisse enim se, quod talia potentialia cauteria cum opio administrata tandem gangrænam induxerint.

Ita & cauterium potentiale seu ruptorium *Vigonis l. 8. cap. 13.* recipit opii ʒj . *Melchioris Welandi*, opii lixivio soluti ʒijj , quæ videantur apud *Glandorp. gazophylac. polyplus. c. 4. P. 24. seqq.*

ad libidi-
nem refra-
mandam,

Ad extinguendum coitum ungere jubet membra genitalia & renes & pectinem aquâ, in quâ opium Thebaicum sit dissolutum, *Francisc. Hildesheim. spicil. 2. de maniâ p. 151.*

In

In pruritu partium genitalium idem *ibid.* p. 152. com-^{ad pruri-}
 mendat sequens : ℞ cerussæ ʒvj. ⚥ citrin. ʒii. opii ʒj. M.^{tum geni-}
 cum aq. & applica partibus genitalibus. In eundem usum^{talium,}
 cum unguento refriger. Galeni & populeo miscet opium
Hartmann. prax. chim. c. 275.

Nos in molestissimo hoc affectu observavimus pleraque
 externa frustraneam navare operam. Juvenis plethori-
 cus 24. ann. à tribus annis senserat pruritus intolerabilem
 ferè in scroto cum tensione, titillatione & pollutionibus
 nocturnis. Medici ipsi præscripserant emulsiones internè
 & externè, epithemata itè ex acidis, camphorâ & aliis. Pin-
 guibus exasperatus fuerat semper affectus. Consulimus
 præter universalia usitata, V. S. purgationem &c. aquam
 calcis vivæ, sed levi cum fructu, hinc cum omnia ferè ex-
 ternorum genera ab aliis jam ordinata frustra fuissent,
 consului vesicatorium in femore, à quo cum levamen sen-
 tiret manifestum, applicato fonticulo in parte domesticâ
 tibiæ in hunc diem liberrimus ab isto malo vivit.

Opium prohibet pilos nasci, juxta *Savonarol. pract.* ^{ad pilas}
^{prohiben-}
tract. 6. rubric. 29. p. 85. ex hypothesi, quia stupefacit & in-^{dos,}
 frigidat locum, qui tamen usus ob superius dicta vix atten-
 di meretur. Posset hîc latius deduci externus opii usus ^{ad dysente-}
 in dysenteriâ, podagrâ aliisque affectibus, sed cum ille ^{riam,}
 partim ex dictis pateat, partim passim receptus sit, eo su-
 persedere jam lubet. In dysenteriâ commodè adhibui-
 mus theriacam cum oleis stomachicis remixtam & stoma-
 cho impositam, quod & cum ☉lo ♂ & terrâ sigillatâ fieri
 potest.

In *dentium dolore* pilula ex laudano opiato denti dolen-^{ad odon-}
 ti excavato intrudi commodè potest. Sic & *pilula Herlicii* ^{talgiam.}
 in ore detenta omnem dentium dolorem mirificè sedare
 scribitur à *Sculteto armam. chirurg. obs. 28. p. 89.* quæ confi-
 citur

citur ex semine apii, hyoscyami, opio, & sirupo papav. ubi quidam sedato dolore os eluere jubent decocto rosmar. salv. major. spicæ, hyssopi & similibus, ut noxam ab opiat. s. impressam tollant. Locum habet balsamum odontalgicum:

R. laudan. op. ℥j. ol. camphor. caryoph. a. gtt. v.

corp. pro bals. ʒj. M. F. balsamum, cum bombace dolenti denti applicandum. Nos frequentius usi sumus seq.

R. R odontalg. nostr. ʒij. anod. ℥β. Teneatur in ore, & cum humor satis attractus fuerit, exspuatur. Temperat acrimoniam, odontalgiam excitantem. Cum attenuantibus his felicius quàm per se usurpatur, imò benè respicienda est causa, cum sæpe tutius sit & melius interius eadem propinare, sæpe dolorem non tollant, sed magis & violentius insuper provocent, quale exemplum videri potest apud Hippocr. l. 6. epid. sect. 6. t. 46.

CAPUT II.

Usus opii in clysteribus & suppositoriis.

Quidam opii tutiorem usum estimant in clysteribus, **A**N citius & tutius in actum ducantur opiatorum vires clysteribus immistorum, quàm per os exhibitorum, quæri potest.

Savonarola Tr. 6. c. 1. rubr. 9. de vigiliis, securius est multum, ait, opiata per exterius quàm per interius approxima- re, unde eadem in clysteribus & suppositoriis quoq; commendat. Sic & *Erastus* audacius per clysteres infundi iussit opium, cum sapâ in colicâ, quod non diu inhæreat.

part. 4. contr. Parac. p. 249.

additis rationibus. Alii quoque affirmativam tuentur, præcipuè cum in acutis

lis

tis & aliis gravioribus morbis vigiliæ vel ex doloris vehementiâ, vel humorum nimio æstu adeò invalescunt, & vires frangunt, ut opiata amplius tutò ventriculo committi nequeant. Ne itaque natura omni auxilio destituatur, authores suadent immiscere opiata clysteribus. Sic *Sennertus l.1. med. pract. part. 2. p.334. cap.7.* in phrenitide, in summo virium lapsu, ubi opiata non commodè interius assumuntur, clysteribus ea admiscenda monet. Affirmat id ipsum quoque *Mercatus l.1. de recto presidiorum art. med. usu. c.3. p.58. § 63.*

Pro negativâ verò facit. 1. quia remotior locus est à nervorum origine & primo *αιδνημενω.* 2. facilius à principio nervorum ad posteriores propagines mittitur medicamentorum vis, quàm vice versâ, uti in simili exemplum est in clysteribus nutrientibus dictis, & aliis.

Rationes in contrarium.

Utroque modo officium faciunt, melius verò & præsentius *αινω* assumpta, quàm *νατω* inferiori gutturi infusa.

Πηχης σις.

Imò usus internus tutior longè est quandoque externo. Admirandum, quod opium crudum dentibus applicatum, quod nonnulli affirmant, clysteribusque infusum homines necaverit.

Internus usus tutior.

Clysteres tales anodynii benè componuntur ex paregoricis, cum emollientibus mixtis in lacte vaccino, vel jure vervecum coctis. Hinc colaturæ addi potest opium, si extremi urgeant dolores, sed non in magnâ dosi, v. g. philon. Rom. vel theriacæ recentioris ʒj. vel laudani opiati gr. v. vel iix. Vid. *Regner. Graff. Tr. de clyster. p.188.* vel *requies Nicolai ad ʒij. Dravvitz. de scorbut. f.8. p.330.*

Clysteres anodynii opiati

Ut ubique, ita & h. l. cautè agendum; cum enim gummata v. g. *sagapenum, ammoniacum* &c. per clysteres infusa mortem intulerint, quia adhærent, nec repelli possunt, ceu annotat *Schenckius ex Rondelet. tom. 1. l.3. obs. 250.*

cautè adhibendi,

pari modo opium, cum viscedinem quandam instar prædictorum in se contineat, pariter insinuando se plicis intestinorum moram trahere, sui que exterminium impedire potest.

ut noceant,

Ita Monspeffuli pharmacopœi cujusdam uxor, cum atrocissimis coli doloribus laborans opii ʒj. clystere recepit, in coma incidit, ut habet *Salmuth. cent. 2. & obs. 97. p. 109.* quod curatum fuit clystere alio ex vino malvatico injecto.

Hinc solvendum prius est & benè diluendum, si cum clysteribus id applicare sit animus.

ut & suppositoria ;

Par ratio est suppositoriorum. In collyrio, quod Avicennæ interpretibus est suppositorium, adhibitum opium mortem accelerasse testatur *Abuali 16. 3. tract. c. 4.*

Exemplum simile consignavit *Gattinaria in comm. 9. ad Almanf. c. de sodâ cholericâ & lignato sermone* id ipsum refert *Bouffuetus l. 2. de art. medend. p. 32.* Plures autores de utroque casu ex *Galeno, Rhase, Marcello Donato, Alexandro Benedicto*, & aliis collegit *Sennertus l. 6. med. pract. part. 7. c. 1. p. 291.* Videatur & *Sinibald. geneantrop. l. 3. tr. 2. cap. 10. it. Zacut. Lusit. M. P. H. l. 1. hist. 60. p. 426.* Hæc proinde exempla quemvis cautius mercari nec opium temerè per guttur inferius intrudendum doceant.

Tutius erit somnum per enemata procurare corrigendo hypochondriorum & viscerum siccitatem, mitigando humorum æstū, vel sedando dolorem. Eligi queunt mitiora, ut *Philonium Romanum, Persicum*, aliaque jam dicta. Neque tam opium crudum, quàm benè præparatum eligendum, ut *laudanum opiatum, confectio opiata*, ut & *narcotica Mynsichti.* Notandum etiam, quod dosis semper sit minor. Non diu præterea ejusmodi enemata retineantur, nec corrigentia negligantur, qualia sunt *oleum castorei*

sterei, anethi, chamomillæ, de baccis lauri. Tandem, si opus videatur, rejecto clystere opiato malvaticum infundendum.

Sin cautè adhibeatur, in exulcerationibus intestinorum & doloribus convenire suppositum potest opium. Ita *Suppositoria opiata in dysenteria.* *Francisc. Joel. l.4. pract. s.3. p.337.* supposito ex opio facto sæpissimè dysentericum fluxum cohibuit, quod experimentum bis adhuc in operibus suis commendat. *Addit:* crebrò autem glans ex opio ano inseratur, sed ultrà quadrantem horæ in intestinis non est dimittenda, sed rursus appenso filo eximenda, quod ipsum quoque monet *Guainerius.*

Neque novum illud est, sed jam à *Tralliano* dudum commendatum, quem *vid. l.8. c.6. p.357.* ubi varia ejusmodi suppositoria describit.

CAPUT III.

Cautelæ circa opiatorum usum.

Cum cautelâ opium dari debet, inquit *Petr. de Crescent.* *Dandum opium cautè,* *l.6. commod. oper. rural.*

Divinum medicamentum est opium, *δέεται ἢ ἀσφαλείας καὶ μετρίότητος,* *circumspectione verò & moderatione opus habet.* *circumspectè,*

Sacra vitæ anchora est opium, benè & circumspectè agentibus: cymba attamen Charontis in manu imperiti, & ceu gladius in manu furiosi. Cavendum ergò, ne *ναρκωτικὰ* fiant *νεκρωτικὰ.*

Temerarius hypnoticorum usus quantum pariat damni, *non temerariè,* explicat *Ballonius lib.1. consil.65. & lib.2. hist. 4. p.123.*

Quantumvis igitur opiata in infinitis morbis insignem & egregium præstent usum, imprudens tamen & indiscriminatus eorum usus mortem multis intulit, licet exempla

talia rarius annotentur, exitus enim felices diligenter colligimus, ἀποτυχίας autem & mortes nec animadvertimus.

cautela: r.
ratione vi-
rium,

VIRES ut semper primatum obtinent in indicationibus, ita & hoc loco circa usum opii. *Primò*, ne morbo, cui contra ire animus, atterantur, *deinde*, ut pares sint huic medicamini, quod propinandum venit.

non dan-
dum imbe-
cilibus;

Circà illud tenendum, ut maturè succurratur; circa hoc, ne agonisanti & in extremis versanti ægro, viribus penitus ecclipsantibus, præbentes medicamentum, quod multos juvit, illi notam malignitatis inuramus.

Nec solùm præsentēs spectandæ & attendendæ sunt vires, sed & futuræ.

Eleganter *Trallianus* l. 1. c. 13. εἰ δὲ, inquit, καὶ ἀδυνήϊς ἢ δύνάμις ἢ, παραιτῆς τότε μάλιστα διδόναι τῶν ναρκωτικῶν. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀδυνήϊ τὴν δύνάμιν ἔχόντων ἔχ' ἢ τυχεῖσα βλάβη τῇ πόσει τῶν τοιούτων ὡρακολλασθεῖ, ἀλλὰ θάνατος ἔσθ' ὅτε. *Si vires quoque imbecilles fuerint, tunc maximè vitabis, ne quid de narcoticis exhibeas. Nam in his, qui infirmas habent vires, non vulgaris noxatalium potionem comitatur, imò mors inde sequitur.*

Es despera-
tis.

Et l. 6. c. 1. εἰ δὲ ἀδυνεία δυνάμεως εἴη, φεῦγε παντελῶς τὰ ναρκωτικὴν ἔχοντα δύνάμιν. *Si virium imbecillitas adsit, vitato prorsus narcotica.* Consultius est, autore *Lindano*, non expectare tam diu in exhibitione ejusmodi medicamentorum, donec spiritus jam planè consumpti sint, sed in tempore usurpanda, si adhuc vires constant. In rebus desperatis ad opium non est fugiendum, sed antequam ad desperationem perventum sit.

2. ratione
temporis,

Falli potest medicus in exhibitione medicamenti, ob defectum necessariæ talis conditionis, quâ rectè non adsumitur, præcipuè *RATIONE TEMPORIS*. Exemplum lucidissi-

Lucidissimum præbet laudanum opiatum, probatissimum medicamentum.

In tempore cum errat medicus exhibendi, & porrigit ^{respectu morbi,} ægro extremè debilitato, vel in summo senio, vel in agone, vel phthificâ ulcerosâ dispositione, dum sputum suppressitur, viaticum est ad vitam æternam, dictante laudatissimo B. Rolfincio, *commentar. in 1. apb. Hipp. 1. cap. 10. p. 20.*

Medicus quidem Practicus in usu habebat, in agone versantibus, ut minori defungerentur mortis anxietate, sed facilius residuum quod esset lampadis vitalis jam extinguendæ, minori cum nixu extingueretur, propinare laudanum opiatum. De eo in certâ quâdam personâ in agone constitutâ nosmet moniti, maluimus abstinere, quàm famæ subire dispendium.

Hollerius *l. 1. de morb. intern. c. 27. p. 278.* Nunquam ^{opiatorum paratorum,} utendum esse scribit narcoticis recens paratis, sed semestris spatium esse expectandum, aut eo plus. Cautela hæc ab ipso etiam Tralliano jam proposita *l. 3. c. 4. δειλον δὲ, inquit, ὅτι τὸ ὄπιον ἐκλέγεσθαι δεῖ τὸ παλαιόν, διὰ τὸ ψεύγειν ἡμᾶς τὸ πᾶν νεωτερικόν αὐτῶ. Constat autem opium deligendum esse vetus, eò quod nos magnam ipsius in torpore inducendo facultatem vitamus.*

Tanti tamen hic metus non est; recentissimis licet opiatum uti, modò id *μετὰ ἀσφαλείας cum cautione* fiat. Quò recentiora eò efficaciora quidem sunt, neque tamen vetustum inefficax, *καίσιν* quippe obtinuit non ita facilè dissipabilem, utrumque tutum est, & sine ullo periculo datur.

Nonnulli danda censent narcotica calido semper ægro, & cum cœtera frustra sunt, quinque horis à tenui cœnâ.

Post cœnam opiata danda monet *Hercul. Saxon. prælect. partium pract. part. 1. c. 10. §. 6. p. 37.* Saltem quinque horis ab ac- ^{partium diei,} cepto

cepto cibo: & cœna sit parca, ait, ne opium, quod replet caput, impensè concurrente vapore cibi copioso, apoplexiam inferat. Rectius tamen id limitat *Casalpinus* & duabus vel tribus horis à cœnâ dari scribit. *l. 1. art. med. c. 13. pag. 33.*

Distingui & hîc potest. 1. inter dosin ordinariam & extraordinariam, si primariâ intentione dentur, tempus nocturnum optimum est, 3. vel 4. horis à cœnâ. Sin secundariâ, etiam manè & post meridiem. 2. inter tempus electionis & necessitatis, quod quidem per se patet.

humorum
evacuatio-
nis,

Arragosius apud Cratonem l. 4. epist. 6. p. 237. Periculosam scribit exhibitionem laudani opiatum, ubi 1. vires ægri non sunt firmæ, 2. Corpus non est evacuatum, 3. & humores crassi sunt. Testatur etiam ipse *Crato l. 7. epist. 11. p. 595.* Quod impuris atque crudis corporibus nocere re ipsâ compertus sit.

Quæritur ergò non immeritò, an prius, quàm adsumantur opiata, purgandum sit corpus? *Galenus* & alii affirmant. Nos, inquit *Prosp. Martian. comm. in l. de morb. mul. s. 4. pos. 172. p. 274.* vestigia Hippocratis sequentes, in curatione eorum morborum, in quibus aut dolores vigent, aut humorum importunus motus, aut eorum acris qualitas viget, symptomatibus statim succurrimus prius, quàm ad purgationem deveniamus, idque si urgeat dolor, per aliquod medicamentum, quod opium recipiat, v.g. theriacam, aut pilulas de cynoglossâ, aut requiem Nicolai aut Philonium, prout res exigit, & Deum testor, hunc curationis modum mihi successisse feliciter, nec quicquam incommodi semel quidem ægrotanti contigisse novi.

quod Vari-
ati

Si licet, præmissis præmittendis Venæsectione, vel purgatione, si morbus ea indicet, post principia dari possunt opiata;

piata; sin circumstantiæ methodum variant, etiam citra hæc.

Caspar. de Calderà de Herediâ, Tractatu tribunal medi- Vena Se-
cum inscripto ait, post narcoticum assumptum, altero die tionis,
venam non secandam, illud enim esse lethale. Nos, si
valdè adstringentia præbeantur, sanguinis motum im-
pediri novimus, ut venâ sectâ nullus elabatur sanguis, un-
de utique cauti esse debemus, ne inscitia accusetur medi-
cus.

Hæmoptysi laborans, Râ ♂tis adstringenti & opiatis
diu usus, curabat medici sui jussu aperire venam, sanguis
verò stetit instar glaciei, ne guttâ quidem exeunte.

Ne in paroxysmis ipsis, v. g. hemicrania, febrium, epi- paroxys-
lepsiæ dentur opiata, multi quàm maximè cavendum ju- morum fe-
bent, idque non immeritò, ne naturæ hoc modo à pugna brilium &
susceptâ revocetur, & devinctæ quasi arma exturbentur. aliorum,

Strategema morbos hos ligandi & abigendi, latet in tem-
pore, debent enim dari medicamenta ante paroxysmum,
præcipuè si periodum justam observet morbus. Limitari
tamen hoc ipsum quoque potest ab urgentibus circum-
stantiis quandoque, & concedi tunc opiata succisâ dosi.

Tam provida solet esse in paroxysmis quoad illa medi-
camenta, quæ retrahere illam ullo modo queunt, ut illo-
rum actionem differat, pugnae suæ intenta; sic datum
purgans durante paroxysmo sæpe interpolatur, post illum
demum officio suo fungens. Quando itaque opium eâ
dosi in paroxysmis pro re natâ datur, ut naturam non in-
terturbet, non liget sed juvet, eatenus etiam tunc locum
habere potest.

Par ratio est in motibus spontaneis seu à naturâ institu- ut & motu-
tis, per quemcunque locum expellat materiam natura, ut um natura,
in diarrhœis, morbillis, variolis, aliisque motibus criticis,

T

in

in quibus narcoticorum fortiorum usus plerumque funestus fuit observatus. Melius est, debilitari ægrum & infirmum ad aliquot dies persistere, quàm protinus extinguere. Idque adeò in omnibus malignis locum habet, uti supra jam innuimus, ut cautissimè in usum vocentur opiata.

¶ *partus.*

Memoranda hoc loco illorum consuetudo, qui in usu habent instante partus tempore laudanum opiatum exhibere, spe certâ confisi, si justus adest terminus, naturam inde roboratam iri, sin minus, dolores immaturos sisti. Quæsitum in simili & quidem illustri casu, an consultum esset, eo uti, abnuimus, præcipuè cum observationibus nobis constaret, dato hoc modo opio, sæpe dolores, parturientibus necessarios, inhibitos fuisse, & difficiliorem nixum inde ortum.

¶ *Exemplum
improvidè
adhibiti
opii*

Refert *Forestus l. 9. obs. 14.* de cacochymico, cui imperitus medicus in dolore calculi stupefaciens exhibuit opium, quo deglutito nec amplius evigilavit æger, atque ita, quem dormire voluit, excitare postea non potuit, quod *Celsus* cavendum monet *l. 3. c. 14.*

¶ *duplex.*

Ita & novimus viduam, cum menses restitantes per os viam quærerent, sanguineo vomitu subsequente, obstructis viis inferioribus, ab imperito chirurgo sumsisse poculum adstringens, cui admistum erat opium. Sana & salva quæ videbatur, & modò cibum ceperat, defahitò extincta est. O cœcitatem, ô temeritatem tonsoriam!

¶ *3. ratione
semper
menti,*

In frigidis affectibus aut subjectis, minus de opiatis exhibemus, quàm in calidis; humoribus crassis pituitosis & viscidis minus eadem conveniunt. Hydropici unius grani opii exhibitione moriuntur, notante *Waleo Meib. med. p. 153.* Consummati scilicet, ubi liberè vibrari nequit diaphragma, nec flabellum ordinarium ventilationem suam præstare, inde ab opiatis primariâ intentione datis facile

¶ *affectuum
& partium
affecta-
rum,*

facile

facile tota sufflaminatur actio, aliàs enim, pro re natâ eti- *in hydrope,*
 am hydropicis quandoque ex usu esse potest, ceu à *Scribo-*
nio Largo comp. 126. p. 75. opium in hydrope inter alia com-
 mendatur. Ubi roboranda est natura, magis quoque con-
 venit, & quibus ab ejus assumptione alvus movetur. Exem-
 plum hujus rei egregium vid. apud *Barthol. Cent. 3. epist. 46.*
p. 192.

Opium & opiata in omnibus *ventriculi affectibus,* nisi *affectibus*
 urgente dolore inflammatorio, fugienda esse monet *Septal. ventriculi.*
l. 7. § 3. Cavendum est ab ejus usu in iis, quibus debilis est
 appetitus, qui facilem habent alvum, & infirmum ventri-
 culum, in iis enim ut plurimum alvum solvit, & appetitum
 prosternit.

Diagoras & Erasistratus usum opii damnarunt in aurium *aurium, o-*
 doloribus & oculorum lippitudinibus, quod & visus aciem *culorum.*
 hebetaret, & soporiferum esset, teste *Dioscoride l. 4. c. 65.*
 quod ex eodem repetit *Plinius.* Addidit *Andreas,* protinus
 excæcatum iri, qui eo illineretur, nisi adulteraretur.

Confirmat idem *Pergamenus l. 2. de compos. medic. κατὰ in collyris.*
τόπ. cap. 7. ubi: Rarò cogimur pharmacis ex opio uti, cum
 videlicet præ doloris vehementiâ homo de vitâ periclita-
 tur, quanquam & tunc solidæ partes ex ejus usu offendan-
 tur, adeo ut post hæc correctione opus habeant. Sic &
 ex opio collyria multis detrimento fuerunt, adeo ut de-
 bilem oculum reddiderint, & visus hebetudinem, amblyo-
 piam Græcis vocatam induxerint, velut etiam auditus gra- *otenchyis;*
 vitatem inducunt, quæcunque ad vehementem aurium
 dolorem ex opio composita sunt, seu, ut *l. 8. c. 4. ejusdem*
Tractatus loquitur, ea ad immedicabilem frigiditatem
 particulas deducunt.

Idem pluribus, quænam collyriorum ex opio usum
 damna sequantur, exponit *l. 3. m. m. c. 2. & l. 13. cap. ult.* ac

proinde subjungit, si quando illis uti nos cogat necessitas, non ita multò post ad illa transeundum, quæ vim opii maleficam corrigere valent.

doloribus
& ulceri-
bus oculo-
rum,

Avicenna l. 2. Tr. 2. cap. 526. in doloribus oculorum & ulceribus concedit usum opii, cum lacte mulieris, alibi tamen non utendum eo censet, nisi in acerbissimo dolore, ex materiâ subtili & corrodente, ubi syncope & extrema dejectio virium metuitur. Videatur hanc in rem *Christoph. à Vega art. med. l. 3. sect. 2. c. 1.*

ophthal-
miâ,

Hinc in *ophthalmiâ* opii usus neque frequens esse debet, nec multus, animadvertente *Septalio l. 6. §. 93.* quia ob amarorem mordet & dolorem auget. In summo ergò dolore interdum opiata miscenda, sed in minimâ dosi.

otalgiâ,

In *otalgiâ* quoque cautè utendum opiatis. Nihil enim magis auditum reddit difficiliorem, quàm narcotica faciunt. Sæpe & in *odontalgiâ* præstat ea interius assumere, quàm dolentibus partibus applicare, quod jam dictum.

odontal-
giâ.

4. Ratione
ætatis,
in infanti-
bus,

Ratione *ÆTATIS Infantibus & pueris* opiata rarius & parcius danda. Ita solet vulgò iisdem quandoque exhiberi theriaca, quod si in paucâ dosi fiat, adeò incommodum non est. Sin secus, debilitatur facilè ingenium, & memoriam obtundunt opiata, quàm ipsi cerebro nociva creduntur. Vid. *Septal. l. c. l. 3. anim. 46. l. 1. Scharandæus l. de rat. conserv. sav. c. 12. p. 103.* An verò tenellæ ætati, atque angusto pectori juxta perniciosum sit, juxta monitum medicum *Tulpii 39.* absolutè, nemo facilè affirmaverit. Si enim & tenellâ ætate constituti malè habent infantes, ut indicetur opium, dosi ipsis proportionatâ utique tutissimè dari potest, quod felicissimè in praxi experti sumus vel millies successisse ex voto.

Senibus,
quibus cum

Senibus non adeò conveniunt ac aliis ætatibus. Quin præposterè sæpe his ad somnum provocandum præscribuntur,

buntur, qui spec. diambri. & diamoschi. in formâ electi, & aliis calidis sæpe molestas abigunt vigilias, teste *Sim. Pauli* ^{humectan-} ^{tibus dan-} ^{da.} *Quadrip. Botan. p. 71. & 145.* Verum est, vaporosa ejusmodi, calidum nativum roborantia, convenire senibus in molestissimo ipsis pervigilio, usus tamen opiatorum similibus moderatè admixtorum tutissimus est. Causa autem quod interdum perperam adhibeantur in senibus, interdum non tutò frequententur, est partim siccitas, & defectus humorum; partim metus, ne in apoplexiam dispositio præsens augeatur. Nos cum spirituosis & humectantibus ea feliciter eo casu adhibuimus, in primis miscendo *Ram* anodynam cum *Œli* cephalico volatili.

Habent secum hoc vitii narcotica, quod plerumq; exsiccant corpus, unde nunquam sine humectantibus offerenda, aut si hoc non liceat cum ipsis, ante tamen vel post ista danda, præcipuè isto casu, uti diximus, cum sufficienti seri quantitate sanguinea massa destituitur, unde resolubilitas opiatorum impeditur.

Tacemus hîc alia, quibus cum misceri possint opiata, utpote de iis jam suprâ diximus.

Ratione *usus & applicationis* quædam etiam dicenda occurrunt.

Jam olim *Mnesidemus* apud *Dioscor. l. c.* usum duntaxat olfaciendi probavit ad conciliandum somnum: alioquin ceu noxium damnavit. Rectè verò subjungit *Dioscorides* tum huic asserto, tum præcedentibus modò citatis, ἀπερ ἴσθι ψευδῆ, ὑπὸ τῆς πείρας ἐλεγχόμενα, διὰ τὸ ἐπιμαρτυρεῖσθαι τοῖς ἔργοις τὴν ἐνέργειαν τῶν φαρμάκων. *Quæ quidem omnia commentitia esse, experimento deprehenditur, siquidem effectus virium hujusce medicamenti fidem facit.*

Hercules Saxonia l. c. prælect. præct. p. 1. c. 10. p. 36. quem & alii sequuntur, extrinsecus prius adhibenda in-

nuit, ubi si nihil effecerint, intrinsecus quoque præbenda.

externæ;

Inno etiam externè à quibusdam cautelæ adduntur, præcipuè quoad caput. Externis cephalicis urgente rei usu non rarò adduntur opii aliquot grana. Admonet tamen *Francisc. Hildesheim spicil. 1. de dol. cap. p. 16.* dum illo extra uti volumus, ne admoveamus illud commissuræ coronali, sed fronti. Cerebrum enim minimè tolerare potest opium citra noxam, commissura autem, quia est pars capitis rarior, facilè opium recipit, quod non contingit, si fronti applicetur, quo de suprâ jam actum fuit.

7.
ratione
præbii,

Quoad *DOSIN*, quidam à levioribus semper incipiendum suadent. Vid. *Fabrit. Hildan. libr. de gangr. & spba. cel. c. 24. p. 826.* Generalis h. l. repetenda est cautela, semper tutius esse subsistendum infra summam dosin, & præstare, repetitâ potius vice ut voti compos fiat medicus, quàm extrema statim tentando opprobrium sibi accersat. Peccatur hîc magis in excessu, quàm defectu. Sic narcotica si immoderatus assumantur, etiam sola apoplexiam effecisse non rarò observatum fuit, teste *Wepfer. de apopl. p. 25.* Neque valet, quod olim methodici gloriabantur, cum usu narcoticorum sublato dolore, quanquam mors sequeretur, se tamen morbum abegisse, teste *Galeno l. 2. ad Glauc. c. 2.*

8.
ratione
prepara-
tionis.
in somno
longiori
non despe-
randum
statim.

Ex suprâ dictis etiam fluit, ut benè & fideliter ab exercitato artifice sint præparata, quod allegato loco *Hildanus* quoque monet.

Non verò statim desperandum, si legitimâ observatâ methodo, datis opiatis æger per longum tempus dormiat, præsertim si vigiliæ præcesserint continuatæ.

Retulit nobis venerandus *Rolfincius*, se aliquando collegæ suo medico, Dn. D. Zachariæ Brendelio, Lipsiâ reduci,

duci, ubi per plures noctes infomnis commoratus erat, & hinc aliquo modo sensibus perturbatus, propinasse laudani opiatu gr. vj. cujus usu cum indormiisset, 24. horas & amplius, evigilans sanitati redditus fuit integerrimæ.

Plures cautelæ, eæque elegantes videri possunt apud sæpe citatum *Septalium l. 3. animadvers. 43. & seqq. Nestler. Consil. antidysenter. c. 11. p. 248. Grubium de med. simpl. cognosc. p. 147. Crollium Basil. chim. p. 235. & alios.*

*Aliæ cautelæ omit-
tuntur.*

CAPUT IV.

Invektivæ in opium deciduntur.

Nihil tam bonum est, quod non in contrarium vertat culpa, vulgata est parœmia. Valet id de opio eò magis, quò circumspectiori usu indiget, & facilè culpa in eo committi potest. Cum verò primus gradus sit sanitatis, ut libenter medicamentum accipias, elogio *Quintiliani declamat. 14.* Hinc cum non solùm olim, antequam illud divinum medicamentum à *Platero, Gesnero, Horstio*, aliisque quasi ex altis tenebris protractum, & hodiè chimiatriis superbâ sede locatum fuit, communi quasi medicorum vulgarium calculo ex usu medico deturbatum ferè fuerit, sed & hodiènum adhuc tam doctis quàm plebeiis quamplurimis malè audiat, necesse est, has inculpationes declinare.

*Opium heroicum medicamen
accusatur.*

Optandum sanè cum *Platero*, ut medici temerè hanc introductam & malè inveteratam de pernicioso opii usu opinionem deponant, cum sine eo sapissimè se turpiter dent, nec quicquam fermè laude dignum destituti tantum heroico medicamento efficere possint.

*inveteratâ
opinione,*

Mirum est, quod opium sit quasi lapis offensionis, illis, qui sequuntur puram medicinam Galenicam, quiq; noluerunt immittere pedem in sanctuarium chemicum, uti lo-

*praesertim
à chemicis,
ignavis,*

quitur

quitur *Febure, Traitte de la chymie p. 614.* cum tamen in quamplurimis veterum antidotis, hodiernum adhuc multis in locis receptis, opium primariam obtineat basin, & reverâ nec crudum opium ex oriente adlatum, nec lege artis chemicæ præparatum quicquam in se habeat, de quo timendum sit.

quod sit venenum,

Venenum esse opium, adeoque æternæ requiei & dispensatorem & promotorem, communissima multorum est invectiona, per traditionem plerumque, vel quod hoc vel illo loco legatur infamatum, inducta.

ab auctoritatibus.

Evincere illud satagunt auctoritatibus. Has largè congregit *Sennertus l. 6. pract. part. 7. cap. 1. p. 286. & Zacut. Lusit. med. Princip. Histor. l. 1. Hist. 60. quest. 29. p. 428.* aliique.

cum aliorum, tum ipsius Galeni,

Galenus ipse valdè timidus fuit in adhibendo opio, quod ex pluribus locis à *Zacuto* consignatis patet. In unâquâque affectione proprio potius pharmaco utendum exemplo suo suadet, semperque opium fugit, neque nisi urgente necessitate ad ejus usum pervenit. *l. 3. de compos. med. κ. 7. c. 10.* idque quia corpora viventium ab omnium ex opio, hyoscyamo & mandragorâ compositorum medicamentorum usu mortificationi simile quippiam patiuntur *l. 8. κ. 7. c. 4.*

Limitat hunc usum, seu noxam potius, prout vel solitariam, vel cum aliis mixtum adsumitur opium. Sic *l. de theriac. ad Pison. c. 13.* ὁ δὲ ὀπὸς, inquit, τῆς μήκωνος, ὅτι μὲν ἴσθιν ἀναρκετικὸς μόνος ποθεῖς, ἔδεις ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ. ἔπος δὲ μετ' ἄλλων λινῶν σκευαθεῖς, τοῖς νοσῶσι βοηθεῖ πολλάκις, ὡς σωτηριώδες τὸν αὐτοῖς εἶναι φάρμακον. *Quod opium per se potum exitiale sit, neminem latere existimo; sin autem cum aliis nonnullis sit præparatum, egrotos ita subinde juvat, ut maximè salutiferum ipsis medicamentum esse videatur.*

Ratio-

Rationes largo modio disseminant opii osiores.

Et rationi-
bus:
1. ab odore,

Odor adest teter, *insurgunt*, virosus. Sed falsum est, venenata esse odore tetro; benè odorata venenis adver-
sari. Exempla contraria vide apud *Scalig. exerc. 347.*

Venena alia necant primis, alia secundis, alia tertiis qualitatibus, autore laudato *Scaligero Exerc. 33.* Opium necare potest qualitate primâ, caliditate nimîâ, licet olim à frigidâ manifestâ, sed tamen violentâ & excellenti qualitate id deductum fuerit, *Fernel. l. 4. M. M. c. 5. p. 200.* Potest necare qualitate secundâ, dum obtundit & incrassat spiritus, poterit tertiâ, sudorem movendo adeò fortem, ut sæpe odorem opii referat, ut suprâ ex *Dioscoride & Æginetâ* adductum fuit.

2. qualita-
tibus no-
xiis,

Et distinguendo inter venena *propriè & impropiè* dicta. Illa peculiari vi cordi sunt infensa, vitæ omni impetu, omnibus modis insidiantur; hæc per accidens, quatenus nimîâ copiâ adsumuntur, internecioni hominem dare nonnunquam possunt, ut *aqua gelida*, æstuante corpore assumpta, *crocus, cantbarides, &c.*

Rz.
distinguen-
do

Nonnulli modestiores inter ea venena solùm referunt, quæ non genere, sed copiâ seu quantitate nocent. Sed si legitimo detur tempore, legitimo modo, nunquam mortem induxisse visum. Sudor ille, odorem opii referens, est lenis, blandus, roscidus.

Opium & venenum esse, & malignis illis qualitatibus, quæ ut plurimum à medicis ipsi affinguntur verius quàm attribuuntur, præditum esse, constanter negamus, neque adeò terrorum plena est opiatorum exhibitio, quod vult *Thomson. epilogism. cbim. 130.* unde rarò id usurpandum suadet, imò apud se pene exolescere scribit. *p. 76.*

Et negan-
do;

Experimentis idem probare conantur specialibus. Notabile est exemplum à *Tralliano l. 3. c. 5.* memoriæ consigna-

ab experi-
mentis:
1.

tum, ἐγὼ γὰρ οἶδα, inquit, πινε μόνω τῷ ὀπίω χρησάμενον καὶ ἀφώλονον, καὶ ἀναίδητον ποιήσαντα τὴν κάμνοντα, ὡς μηκέτι μηδὲ ὀποβαλσίμω, μηδὲ ἄλλων ἕντων ἐμβληθέντων θερμῶν ἀσθεῖσαι δύνησθαι τὸν αὐθροπον. Ego enim novi quendam solo usum opio, & vocem & sensum agro ademisse, ut ne opobalsamo quidem, aut aliis quibusdam calidis injectis, homo amplius restitui potuerit.

Dionysius filius ante diem patrios inquirens in annos, cum pater ipsius morbo graviter conflictaretur, ipsi soporem medicos dare coegit. Hoc æger sumpto, somno sopitus, diem obiit supremum. Vid. *Corn. Nepos in Dionie*. Nihil hoc aliud fuit, quàm opium.

Licinius Cæcinnæ pater se interfecit opio, cum valetudo impatibilis odium vitæ fecisset, observante *Plinio N. H. l. 20. c. 18.* ubi addit, calorem nativum opprimere & extinguere.

Cardanus l. 18. de subtilit. p. 930. recenset historiam Patavini cujusdam, qui cum victor in certamine equestri extitisset, galeamque, quò liberius respiraret, deposuisset, eâ copioso intus opio ab æmulis perlitâ capiti rursus impositâ (venarum videlicet osculis calore patentibus receptoque intra penetralia pernicioso halitu) statim suffocatus est.

Servi Avicennæ, cum ob comminationes, quod non rectè in suis rebus se gessissent, odio ipsum prosequerentur, ut mortem ipsius procurarent, mithridaticæ confectiōni, quam pro symptomatibus epilepticis adsumere vellet, clam notabilem quantitatem opii admiscuerunt, quod legitur in vitâ ejusdem, operibus ejus præfixâ.

Opium pro apio exhibitum notat *Salmuth. cent. 1. obs. 90.*
apio. compos. 126. Scribonii Largi p. 200.

Plura exempla lethalitatis ex opio apud *Forestum obs. 47. l. 28.*

l. 28. p. 698 & l. 30. obs. 10. p. 34. ubi ex variis autoribus varia ex opii usu producta incommoda congeffit. *Hildan. de gangran. & spbacel. c. 24. p. 826.* & alios videri queunt.

Sed ut data non apto tempore vina nocent, sic & opium. ^{abufum} Idem valet de *croco*, & aliis. Dicendum cum *Bontio loco* ^{non tollere} *supr. cit. in not. Garc. p. 9.* Profectò insignis est oscitantia ^{ufum.}

ifta, quæ in abufum medicamenti ac minus benè præparati dicuntur, in ufum nobiliffimi inter omnia pharmaca velle referre; sine fundamento sæpe, ac in scholis sine experientiâ. Similia repetit *metb. med. Indic. c. 2.*

Venenum esse, communis est muliercularum confensus. ^{Mulieris} ^{objectio} Moriatur, dicunt, quia opium accepit. Viaticum erit ad mortem.

Sed vanus timor muliebris cordatum non terret medicum, ex lege artis & methodi medendi opiata præscribentem. ^{non attendenda.}

Memoriæ proditum est à *Plutarcho in sympos. l. 3. quest. 1.* ^{Noxa in} ^{collectione} ^{opii.} p. m. 648. solo halitu & odoris effluvio aliquando concidisse, & subverfos esse, qui id incautius colligerent. Verba sunt: τὸ τῆς μήκωνος ἀπὸ ῥέον πνέμα μὴ φυλαξαμένοις τοῖς τὸν ὀπὸν τρυγῶσι, συνέβη καταπεσεῖν, *spiritus à papavere defluens non cautè observantibus iis, qui succum colligunt, subvertit homines.* Si solum effluviu id præstat, solus odor, quid fiet eo assumpto?

Observarunt botanici, in collectione baccarum ^{tanti non} ^{est;} *paridis* stuporem sæpe quendam tentasse rhizotomos, nemo tamen venenatam in illis agnoscit vim.

Præterquam, quòd *excretiones urine & fecum suppri-* ^{nec sinistra} ^{eventus à} ^{minus cau-} ^{tè porrecto} *mat*, licet magis animalibus quàm naturalibus actionibus officere dicantur, *malignitatis opiata* accusantur à quibusdam, quâ livorem artuum, frigidos sudores, respirationem parvam & difficilem, mentis alienationem inducant. Porrecta

recta minus cautè caput valdè replent, nervos resolvunt, sensum & motum adimunt, & sæpe χάλκεον τὸν ὕπνον inducunt.

contingen-
tes

*Sapphica illa adfumentis contingunt: Φωνῆς ὀπίχθεσις, ἐξυ-
θημα πρῶδες, ὄψεων ὑποδείξεις, ἰδρωτῆς ὀξείας, ἀταξία καὶ θόρυ-
βος ἐν τοῖς σφυγμοῖς, τέλει δὲ, τῆς ψυχῆς καὶ κράτους ἡθωμῶν
ἀπορία καὶ θάμβος, καὶ ὀχρεῖαισι. Vocis suppressio, rubor in-
gneus, oculorum significationes, sudores acres, incompositus &
turbulentus motus in pulsibus; tandem verò, cum animus ma-
gnis viribus expugnatur, hesitatio & stupor & expallescentia.*

peritos ter-
rent.

Et Imperitia hominum sæpe efficit, ut multæ herbæ immodicè sumptæ noceant, quæ tamen suum in medicinâ exhibent commodum, quod exemplo *doronici, solani, croci, cicuta, aconiti, hyoscyami, colocynthidis, bellebori utriusque* patet.

Nil prodest, quod non ledere possit idem.

Nos, ait *Bellonius l. c.* opium experti sumus, verum nullum symptoma animadvertimus, nisi quod excalesceret pectus, & nonnihil turbaret caput & insomnia pareret.

Neq; aqua
hypnotica,
licet tutio-
res,

Tutius, *alii inquiunt*, esse uti aquis hypnoticis exrefrigerantibus & humectantibus compositis, quàm aliis formulis, quas opium ingreditur. Nam licet hæc citius, ac illæ, somnum inducant, tamen non citra periculum gravioris mali eas propinari posse, ob opii & similium venenosam, malignam, & nimis soporiferam qualitatem. Modum, quo agat, dicunt esse somnum altum & lethalem. Vid. *Dorncrell. dispensat. p. 6. VVikis de febb. cap. 12. p. 216.*

efficaciores
sunt sine
accessu o-
pii.

Et Tutò quidem, citò & jucundè curandum est; exempla tamen dantur quamplurima, ubi aquæ istiusmodi nil proficiunt. Ad heroica hæc tunc confugiendum, tanquam ad sacram anchoram. Neque minus tutò opiata adhibentur, ceu ex infinitis practicorum accuratiorum claret observationibus, quàm aquæ istæ soporiferæ.

Adul.

Adulterium multi accusant. Opium, vel potiùs meconium, ait *Plantius comm. in l. 7. MM. Fernel.* quod ad nos conuehitur, adulteratum planè est, & occultâ quâdam vi nobis infensum, ideoque minimè eo utendum, quâcunque id arte corrigatur. Institores, qui compendium & lucrum quærunt, opium adulterant, aut pro eo meconium ex Apuliâ vel Hispaniâ comportant.

*Adulterii
accusatum
opium.*

Quomodo in Natoliâ compacto dimidium à mercatoribus addatur, dictum jam suprâ fuit ex *Bellonio.*

R. Notæ Electionis observandæ. Afferatur opium ex Apuliâ vel Hispaniâ. Eodem modo confieri & ibi potest, quo in Turciâ.

*Seligendum est &
probandum*

Speciosum argumentum est eorum, qui palliativam solum præbere curam, nec tollere morbi causam objiciunt. Nec remedia doloris, sed impedimenta sunt. Omnia illa ad exiguum momentum profunt. Ego autem illum malo desinere, quàm decipi, ut verbis utamur *Seneca l. de consol. ad Helv.*

*Palliati-
vum medi-
camentum*

Sed Respondemus cum *Galeno l. 10. Meth. med. c. 10.* satius esse symptomatibus occurrendo ad causæ continentis ablationem roborare naturam, quàm cum morbo ægrum de medio tollere. Non solis oberrandum est opiatis, stultum tamen est, semper causæ ablationi ipsius morbi intentum esse, neglecto urgentiori symptomate. Quî potest natura sub hoc onere se liberare à causâ? Redit sæpe dolor, redit excretio, simul ac evanuit medicamenti vis, interim verò natura inducias hæc arripit, confortatur, & promptius dehinc contrâ causam ipsam insurgit. Quin nec symptomatibus solis tollendis profunt opiata, sæpe causam simul tollunt, per supra dicta.

*non simpli-
citer est o-
pium,*

Concludimus verbis *Plateri Tom. II. prax. c. 13. p. 547.* Si dextrè opiatis utamur, ea minimè lædere, sed dolores

*nec dextrè
usurpatum
ullatenus*

componendo, somnum inducendo, viresque sic conser-
vando magna ægro solatium, utilitatemque, medico
verò ob id existimationem afferre. Hic ipse *Platerus*, re-
ferente id nobis *B. Rolfincio*, dixit aliquando, se posse suo
opio in vitâ servare rotâ contractum, ex quo magna ejus-
dem patet confidentia. Interrogatus verò quomodo o-
pium præpararet, respondit, in castaneam inclusum, pro-
cul dubio leni calore illud hoc modo maturando & cor-
rigendo, qui ipse etiam modus superioribus addi potest
est.

CAPUT V.

Vis opii ἀνασφωτική.

Opium a.
perire ori-
ficia vaso-
rum,

Indicta abire nequit opio adscripta dica, quod sit ἀνασφω-
μωλικὸν τῶν φλεβῶν, *orificia vasorum aperiendi vi polleat*,
magna sanè, & quæ vel sola satis esset, suspectum reddere
opium & ex numero medicamentorum exturbare, tantò
magis, quia totus orbis medicus contrarium tuetur & cre-
dit, opium esse κολλητικὸν τῶν φλεβῶν, adeoque sanguinem
sistere, ut mane altero à prægresso ipsius usu visus fuerit
consistere & exitum recusare sanguis.

affirmatur
ab

Bini prodeant incusatores & testes, *Hoffmannus* & *Bo-
reus* alter medicamento, alter medico infensus.

Hoffman-
no, ob mi-
stum cru-
entium

Hoffmannus cum disseruisset de laudani opiatu *Paracel-
si* incertitudine, illudque ferè adscripsisset non-entibus,
experimentum citat, quod cepit. Adactus, ait, clamori-
bus colici cujusdam, dedi gr. ij. (extracti opiatu *Nori-
bergensis*) in sir. de chamæmelo, unde nihil lucri mihi
præter mictionem cruentam. *l. 2. de medic. officin. c. 169.
p. 420.*

à calculo
potius,
quàm ab
opio

Sed tantus vir vix ausus est semel in usum vocare opium,
& malum inde credens effectum ortum abstinuit, quod
ipse

ipse ibidem fatetur. Quî verò ex unico hoc experimento fallaci damnandum opium? Nec una hirundo ver facit, nec unum experimentum consequentiam. Pluribus opus est. Sed nondum hoc ipso absolvi potest, sed objici ipsi debet illud sibi familiare: μὴ παρὰ τὸ. Non ortus est mictus cruentus ab opio, cujus tertia pars vix ingressa est dubio procul in grana duo, sicut superius de laudanis monuimus, sed quia error procul dubio fuit commissus in diagnosi, ægerque ille non tam laboravit colicâ verâ, quàm symptomaticâ, ab abscessu vel calculo renum dependente, quo lancinante renum vascula læsa stillarunt cruorem. Vid. *Rolsincius chim. 1. A. F. R. l. 4. s. 4. c. 7. p. 250.* & *Simon Pauli quadrip. botan. Class. 3. p. 422.*

Mutantur sæpe & variant circumstantiæ, unde variare simul non nequit medicamentorum effectus. Nec, licet verum hoc fuisset à solo opio productum symptoma, à particulari ad universale valet consequentia, nec experientia ipsa est singularium, sed ex pluribus eodem modo & iisdem circumstantiis præsentibus colligitur.

Distinguendum & hîc inter effectum univocum & æ-^{per accidens ortum} per accidens ortum, per se qui fit, & qui per accidens, cum aliàs notissimum sit, in mictione cruentâ sedandâ apprimè convenire opium.

Borellus centur 4. obs. 57. p. 318. annotat, à laudani opiati ^{Borelli experimentum pro effectu eodem citatum} nimîâ dosi veram apertam, cum enim medicus, (cum quo invidia ipsi intercessit, qui asterismus esse potest, quid de ipsius historiæ judicio sentiendum sit,) viro cuidam somni conciliandi gratiâ laudani duplicem dedisset dosin, immemor ei venam nuperrimè sectam fuisse, hinc dum membra languentia & ferè insensibilia hoc somno reddita essent, effluxit sanguis è brachio adeò, ut ejus effluvio nocturno perierit.

Sed

Facillat.

Sed novum non est, sectam venam vel indecenti positu, vel motu intempestivo, vel deligatione minus sollicita, sæpius recludi, & exire sanguinem. Si opium reddidit membra languentia & ferè insensibilia, quomodo invitare potuit solum sanguinem ad exitum? Quomodo potuit fluxiliorem reddere, quem quàm maximè concentrat? Certum itaque est, culpam hanc minimè imputandam esse opio; Certum est, utrumque hunc recensitum opii effectum opio fuisse accidentarium. Vitium vulgi est, si dato medicamento novum ingravescat symptoma, ortum adscribi medicinæ, culpam redundare in medicum, hunc accusandum esse. Absolvendum omninò ab hoc crimine opium, & illud Pindaricum ingeminandum: μέμνασθ' ἀπὸ τῆς ὀπιοῦ.

πῆσθ' ἀπὸ τῆς ὀπιοῦ.

LIBRI II. SECTIO IV.

CAPUT UNICUM.

An opium sit maslach Turcarum, disquirat.

*Maslach,
Turcarum*

Decantatissimum apud Barbaros medicamentum est *MASLACH*, atris tamen dubitationum nebulis involutum, sive nominis ipsius originationem spectes, sive rei.

*familiaris
medica-
menti,*

Quis non inaudiit Turcas ad prælia se armantes, quos Hungari etiam non rarò imitantur, præbibere Maslach, ut forti animo præsentibusque viribus sese opponant hostilibus armis? Periculorum & timoris hæc antidotus, audaciæ stimulus, fortitudinis incitamentum, quin philtum quasi cladium & cædium ipsis habetur. Quotusquisque verò est, qui quid sit, quod assumant, calleat?

Ut ut verò latius hæc omnia explanari postulent, & in-
apri-

apricum sisti, breviter tamen ea solum libabimus, tum quod hujus loci id non sit, nisi quantum ad opium pertinet, tum præcipue, quod id operis sibi sumpserit feliciori auspicio *Excellentissimus D.D. Fogelius*, cujus opus *de Turcarum Nepenthe* propediem expectamus, in quo, uti & coramante biennium & per literas nobiscum humanissime communicavit, primò Testimoniis fide dignis ostendit, non unum esse medicamentum, quod Maslag dicatur, deinde singulorum Euphrosynorum Turcis usitatorum historiam subjungit. Tum conatur in operationum causas inquirere, & denique vocis Maslag originem à se excogitatam asserit.

Plures equidem novimus hinc inde præferri derivatio- *Etymologia*
nes, prout cuique id visum fuit, sed vix eæ satisfaciunt desi- *dubia,*
derio, cum ipsa varietate & copiâ à veritate remotius scopum assequi videantur.

Hebraicam esse plurimis placuit, hinc juxta *Oberndorf* *pluribus*
fer. in apolog. chimico med. p. 71. derivatur à מָרָו *erravit,* *Hebraica*
ignoravit, oblitus est, quod inducat curarum & præsentium
imminentiumve periculorum oblivionem, licet obliviscendi, ignorandive significatum minus habeat. Et posset quis hoc pacto potius juxta magis usitatam notionem in Kal exponere, *tranquillus fuit, quievit.*

Aliis à מָרָו quasi *Maschlach*, res ad quam manus extenditur, qua solet esse ad manum, in promptu, & sic scribitur expressè *Wierol. 3. de prestig. dæm. c. 17. p. 279,*

Tburnbeuserus, cujus in orientalibus linguis peritia ex variis ejus scriptis nota est, *berbar. l. 1. cap. 29 p. 117.* derivat à מָרָו , vel Chald. מָרָו . Cui consentiens exquisitus satis Philologus affirmat dici quasi מָרָו à מָרָו *fudit, liquavit,* & מָר *amarus,* & sic esset *amara liquatio, liquor amarus,* cum quo convenit dictum מָרָו ex eadem radice, amaror. (N pro מָרָו Chaldæorum more.)

Aliis dictum creditur quasi מצליח *prosperans, utilitate afferens*. Verum hæc omnia allusiones quidem sunt, quæ ad opium in specie, vel maslach applicari queant, sed tamen rem non exhauriunt, quod partim literarum disconvenientia, partim alia evincunt, unde nec *Magnifico Polyhistori LUDOLFO*, nec *Excellentissimo Frischmutbio* nostris, nec aliis *Rabbinis* hæc arrident, qui omnes unanimiter statuunt, fatius esse nullam adducere derivationem, quàm minus convenientem.

*Sic Turcica
vel Arabi
ca,* Ut ut autem Maslac vox Turcis notissima sit, vix tamen Turcicam esse, neque Arabicam, neque Indicam à *Pl. Reverendo & Excellentissimo Dn. Andrea Mullero*, Philologo celeberrimo didicimus, cujus hæc in partem auctoritatè maximè veneramur.

*probabilius
Hungarica
habetur.* Ungaricam esse persuadere posset, quod, cum necesse sit inde nomina derivare & accersere, unde res ipsæ ducunt originem, illis priores, Turcica lingua licet non habeat id ex se, non pauca tamen habet Ungarica, unde vir celebris, quem prælaudatum *Dn. D. Fogelium* esse credimus, cujus pace etiam hæc recensere liceat, ad eundem *Dn. Mullerum*, Maslag derivat à *Masolom* seu *Masalom*, altero, immutato, q. d. *alterativum*, scilicet medicamentum, quia totum hominem immutat; ceu illa analogia in aliis etiam Hungaricis pateat, ut ab *orvoslom*, *medeor*, fit *orvossag*, medicamentum, *tannulom disco*, *tannussag doctrina* &c. Sed licet ex hæc analogiâ *Massag* dicendum esse videatur, non obstat tamen, quin, donec meliora luci exponantur, hanc præ aliis eligere queamus radicem, præcipuè cum diversimodè *Mazlach*, *Maslac*, *Matslag* &c. scriptum extet, & nisi id typhothetæ vitio factum fuit, apud *Höchsteterum*, *forfan* & alios, *decad. 3. obs. 1. p. 197.* *Massac* orientalium dicitur. Et testati nobis sunt Ungari, illam derivationem linguæ ipsorum non esse alienam.

Turcis

Turcis scribitur *مصالح*.

Quoad rem ipsam, tres autorum classes statui queunt, una, quæ statuit maslach ipsummet esse opium; altera, alia & quidem varia pro eodem venditans. Tertia verò, quæ priorem sententiam conciliat.

Diversæ de ipsâ opioniones:

Licet enim *Nonnulli* dubii de existentiâ Mazlach, causam tam furiosi animi in bello Turcarum esse velint capitalem pœnam, quâ ad pugnandum incitantur, vel prædestinationem impiam, quâ occœcati nullum timent periculum, certi scilicet de evasione, si Diis placet, sin minus, prædestinati ad interitum, vid. *Höfer. Herc. med. p. m. 48.* præcipuè cum feratur, *Bucretio* apud *Sennert. l. i. Prax. part. 2. c. 6. p. 326.* referente, gravissimè prohibitum esse apud eosdem, ne quis prælium accessurus quicquam earum rerum vel degustet, quæ mentem quocunque modo turbare queunt, illud ipsum tamen Maslach apud ipsos & in bello & extra id usitatum esse vix licet contra experientiam negare.

Alii furorem Turcicum aliusde derivant;

Scaliger exerc. 154. de Turcarum *Asseral* hoc sibi comperit scribit: prælium inituros ex eo vorare aliquantum, quò alacres & periculorum evadant contemptores. Paulò post: Turcarum quatuor sunt religiones. Quarum una dicitur, *Dervisi*. In conventibus annuis post cerimonias & epulum esitant *Asseral*: quò in lætitiâ, atque exultationem conjiciuntur. Apud alios autores invenio, non *Asseral*, sed *Matslach*. Inclinat esse opium. Vid. etiam *exerc. 175. s. i.*

Opium esse statuunt Scaliger,

Idem attestatur *Verulamius Histor. vit. & mort. pag. 223.* *Turcæ, inquit,* opium experiuntur, etiam in bonâ quantitate, innoxium, & confortativum: adeò, ut etiam ante prælia, ad fortitudinem illud sumant; & p. 236. Sic & pulvis pyrius perhibetur epotus conducere ad fortitudinem,

Verulamius,

& usurpari à nautis sæpenumerò, & militibus ante prælia, quemadmodum à Turcis opium.

Sennertus, Unde & *Sennertus l.c.* concludit, etsi vox Maslach non omnibus nota, nec ubique obvia sit; tamen medicamentum, quod eo nomine circumfertur, ex opio esse.

Febure, *Febure* his pollicem premens Maslac scribit opium esse optimum & per incisionem paratum. Non potest haberi, ait, nisi rarò admodum & magnis sumptibus verum Maslac Turcarum, quod odoris est gravis & ingrati, coloris flavescens, instar flavo-rufescentium pilorum leonorum, valde amarum, acre, os & linguam incendens, uturi videantur. *Traité de la chimie l. 2. s. 8. p. 624.*

ab familia-
riorem u-
sum in &
extra bel-
lum,

Facit huc, quod constat, experienciâ illorum, qui apud Turcas vixerunt, rationemq; vitæ & mores eorum perviderunt, ipsis in quotidiano usu opium, & vix aliquid hoc ipso esse familiarius, ut nemo adeò egenus feratur, si vel unicum solum asperum habeat reliquum, qui illum non libenter in illud impendat, præsertim verò cum militatum proficiscuntur. Vid. *Bellon. l. 3. c. 15. p. 179. Erastus Disp. de sapor. p. 65. & alii.* Quin feruntur usui huic ita assueti, ut abstinentes aliquando periculum vitæ incurrant, quo de elegantem historiam extare apud *Christoph à Costâ* supra jam pag. 51. adduximus. Hinc in proverbium ferè abiit, vulgatumque apud ipsos est objicere: *opium edisti*, quod idem est, ac si aliquis apud nos dicat: temulentus es. Et bellum gesturus Turcarum Imperator, dum militum delectum facit, tota provincia opio quasi spoliatur, ut testantur scriptores rerum Turcicarum varii.

& experi-
entiam,

Accedit & experientia, quam *Febure* & *Sennertus citati* allegant, quod illi qui Maslach in Turciâ emant, nihil aliud quàm opium monstrent.

An

An verò in opio consistant seu resideant vires animum ^{ratione} confortandi, seu robur addendi, non immeritò hâc occa- ^{fundatam,} sione hâc memorandum est. Si calidum nostrum innatum de ☿ participat, & ab opio huic aliqua energia accedere potest, sanè, vix negari id poterit. Liceat nobis statuere, nullum dari calidum innatum, nullum humidum primigenium, quàm ☿ & ☿ sanguinis, quorum activitas calorem & vitam conservat; dissolutio, frigus obitumque infert.

Serenissima persona sapissime, cum seria aliqua & ma- ^{opium ani-} gni momenti negotia obeunda ipsi essent, præsumebat ma- ^{num red-} ximo cum usu & fructu opium, & sic omnes sensus dehinc ^{dere, & a-} alacres & melius dispositos, viresque oneri ferendo magis ^{iorum,} pares inveniebat. Adeoque reverà dum spirituum diffluentiam seu dissipationem impedit & concentrat, suoque ☿ resolubili eosdem maçtat, opium ad augendum animi robur multum conferre vero est simillimum.

De officio seu opio idem hoc affirmant rerum indicarum ^{& Indo-} scriptores, quod ad mortem destinati soleant hoc sumere ^{rum expe-} priùs, quàm adeant supplicium, idque eâ præditum esse ^{rimento.} virtute, ut homines quasi ebrios reddat, & tantam conciliet audaciam, ut unus non dubitet viginti aliis se opponere. Vid. *Georg. Andree Itinerar. Ind. l. 1. c. 9. p. 12.*

Alii verò secluso opio aliter sentiunt, vel saltim, præter ^{Alii vel ne-} id aliis quoque Turcas uti. Sic *Oberndorffer. l. c.* longè ^{gant hoc,} aliud id esse necessum ait, quàm opium, quod Turcas ad ^{vel præter} pugnam faciat alacriores, ut tanquam ebrii vel amentes ^{opium alia} ad pericula quævis minus fo midulosè subeunda, sese præ- ^{nominant:} cipitent, inque medio hostium agmine, ut viros strenuos decet, sese animosè præstent. Et *Camerarius Oper. subcis. l. 1. c. 93. p. 437.* scribit Turcos præter opium alio pulvere uti, qui sit Maslach &c. &c. Sic & *Thomas Erastus disput. de*

marcot. nominat *pulverem*, quem vorent Turcæ prælium
 inituri, & fieri, quod nonnullis visum sit, ex *Strychno mani-*
co, cujus & *Scaliger. l. c.* ex sententiâ aliorum meminit.
 Hoc ipsum verò solanum statuitur foetidum pomo spino-
 so, femine nigro Bauhini, unde & *C. Hoffmannus M. O. l. 2.*
c. 169. §. 22. statuit esse semen strammonia vulgaris, quæ
 Tatula vel Datura Turcarum sit, allegans ibidem & alio-
 rum sententias.

Thurnbeuserus l. c. p. 120. singularem sibi & secretam
 de præparatione Matzlach vendicat scientiam, statuens ex
cervariam, cervariâ, certis temporibus, certo astrorum influxu, illud
 parari in monte Traconithide à sacrificulis, semel tantum
 quibuslibet duodecim annis. Asserit singulariter com-
 mendari ad *paralyfin*, excitare iram & furorem in homi-
 ne, ut mortis timore omni abjecto, crudelis neque homi-
 num neque brutorum capiatur commiseratione.

rutam syl- *Quidam*, quo nomine *Hoffmannus l. c.* citat, sed falsò,
vestrem, Bellonium, inclinant in *rutam sylvestrem* seu *Harmalam*
 dictam, cujus femine Turcæ palam vescantur.

extractum *Philipp. Harsdörfferus Theatr. rerum amœnar. cent. 2.*
flicis & *p. 38.* tria genera Maslach facit: 1. quod fortes, 2. quod
succum audaces, 3. quod furiosos reddat. Compositum item esse
mandra- affirmat, & in collectione herbarum & radicum furiosas
gora, gestulationes adhiberi. Refert etiam statui præcipuum
 ingrediens *radicem flicis & extractam*, mistam cum *succo*
mandragora.

aliaque. Nolumus conquirere huc plura testimonia, brevibus
 jam, quid statuendum sit probabilius, delibaturi, cum
 quot capita, tot reperias sententias, ut quò plures consu-
 lueris autores, eò evadas incertior, nisi medium quod-
 dam inveniatur, quò conciliari inter se possint.

Certior enim est istorum opinio, qui Turcas opio fa-
 milia-

miliariter uti, & , ut Maslach quoque dicatur, nil vetare statuunt, sed illud solum, exclusis reliquis omnibus, non pro eodem habendum, adeoque.

1. Indi Beng (quod aliàs etiam Meng Arabibus dicitur) *Bangue in-*
Bengi & Bangue *دنگ* vocant, quod Turcæ Maslac. *dorum,*

2. Maslach non notat unam certam rem, plantam vel *Maslach*
medicamentum. *latior vox*

3. Non certam formulam remedii, externam scilicet, *notat plu-*
ut pulverem v. g. præcisè, aut electuarium, vel vice versâ *ra,*
significet.

4. Notat verò unum finem habentia & herbas lymphaticas, seu ea omnia potiùs ex iis parata, quæ affinitatem inter se aliquam habent ratione virtutis seu effectus, idque saltim & ad minimum à nostratibus, ut sicut juleb seu julapium in genere, recepto apud medicos more, notat medicamentum confortativum, sic etiam Maslach, omne id quod alacritatem, hilaritatem conciliat, curas expungit &c. An verò Turcæ, ut verbis utamur *laudatiss. Dn. Mülleri*, cœterique orientales, Botanici maximè & pharmacia peritiores idem faciant, non æquè certum est. *inter se convenientia tamen, èνφρῆσιν, σιννα,*

5. Beng tamen magis ad plantarum seminumque catalogum referendum est; Maslac verò ad eorum, quæ Beng parantur sive pulverum, sive electuariorum. *maxime preparata.*

Præcipuè tamen præter opium in usu est pulvis usualis, sub Maslach, seu Maslagæ nomine veniens, quæ nihil aliud est, quàm pulvis herbæ cujusdam, *Asrar Turcis dictæ*, hoc est *cannabis*, ut cursor Turcicus *Nobilissimo DD. Jungio nostro* retulit, ceu plerosque etiam rogatos, quidnam sit Heiram-luc (quod nomen huic medicamento in specie, ceu Maschlach opio tribuit) *Wierus* idem respondisse refert *l.c.* *striktius notat medicamentum,*

Dubium jam emergit, utrum quæ ad id recipitur cannabis

nabis sit vulgaris notitiæ, five fativa, seu erratica, an alia species, seu cannabi similis exotica, *Bangue Gartie, & Aconista*, cujus & folia cum cannabe conveniunt, & cortex in fila etiam deduci potest.

Vulgaris quidem, præsertim largius sumpta, caput ferit & gravat, quod ipsius *Galen*i est testimonium *l. 1. de alim. facult. c. 41.* & ob halituosa hæc effluvia somnia turbulenta efficit, sed venereos stimulos reprimit, ac, *Dioscoridis* elogio, extinguit, & quoad semen biliosi sanguinis & seri acrimoniam coërcet, quâ de causâ in emulsionibus ad gonorrhœam in usum venit, qualis est *cannabina emulsiō Mysichtbi*, aliaque id generis, vel in jusculis assumitur idem, ceu id apud plebejos alicubi usitatum est. Illa verò Turcarum instar vini ebrietatem inducit, ac venerem stimulat.

Hinc alteri jure merito deferenda est palma, quam sub titulo: *Bangue cannabi simile* describit *Baubinus l. 30. bistor. plantar. universal. c. 71. p. 449.* Quod etiam confirmat *Acosta*, dum plantam hanc Turcis *Asrar*, cum quo *Asserai Scaligeri & Asaratb Clusii* coincidit, plurimarum verò aliarum regionum incolis *Bange* vocari scribit; Imò *Clusius not. ad Acostam cap. 54. pag. 290.* *Bangue* hoc plurimam affinitatem habere cum Turcarum Constantinopoli degentium *Maslac* tradit. Sunt tamen, qui medicamentum dictum volunt *أسرار* q. d. Arcana, eò quod magnificat tam ab Ascetis Turcicis, quàm Jeniczariis.

Ejusdem verò præparandi ac sumendi modum ex Turcis Viennæ commorantibus per interpretem Cæsareum didicit, & nobiscum per literas humanissimè communicavit prælaudatus Excellentissimus Collega noster *D. D. Jungius* talem; Accipiunt, verba ejus sunt, herbam illam *Asrar*,

rar, (eligunt autem maximique æstimant eam, quæ unicum tantum habet stolonem, nec in alas aut ramusculos laterales dividitur) hanc ollæ figulinæ, in quâ butyrum aservabatur, immittunt, ollamque repletam post panis extractionem furno imponunt, exsiccatamque hâc ratione herbam in pulverem redigunt: Dum verò hilares esse volunt, pulvere hoc vini loco utuntur.

Porrigunt autem incipienti primâ vice quantum cultri cuspide capere possunt, ascendendo dein ad quatuor, sex, octo cuspides, etiam ultrâ, quem pulverem ita siccum deglutunt, serbet aut alia dulcia desuper bibendo, vel eundem pulverem cum melle in electuarii formam redactam

*in pulve-
rem,*

*dosi majori
vel minori
sumendum,
vel electuarii,*

devorant, quod **بنگيلك** Bengilik (quod compositioni nomen est) vocant: Unde & *Olearius Itineris Persici l. 5. cap. 8. p. 594.* ait, apud Persas semen & folia cannabis ad venerem exhiberi sub nomine Bengi, hinc & illos, qui illud devorant, Kidibengi vocari, ubi & parandi modum, paulò aliter describit.

*Bengilick,
cujus*

Effectus illius sicuti vini pro temperamenti & sanguinis diversitate varii sunt: Alios enim reddit hilares, cantantes, salientes, ridentes, petulantes ac venereos: alios iracundos, litigantes, audaces, pugnaces, furiosos ac insanos: alios taciturnos, tristes, melancholicos, imaginarios, lacrymantes, languidos & somnolentos &c.

*effectus va-
riant.*

Solent etiam, concludit, frequenter uti opio, sed hoc esse quasi instar veneni, hominesque inde maximè lædi ac enervari, ipsi Turcæ fatentur, adeoque prius tutius adhiberi. Misit *idem* Maslach, seu modò dictum pulverem ad nos, qui ut ovum ovo similis est ipsi illi, quem Hamburgi in Bibliothecâ publicâ, benevolentia sæpe laudati *D.D. Fogelii*, Constantinopoli ad *D. Schlegelium* missum vidimus.

Dubium de
hyoscyamo
diluitur.

Unicum adhuc illud dubium restat, quod Beng, seu Bengi & Banguë, (eadem enim sunt literæ, quibus utrumque in oriente scribitur) per Arabum, Coptitarum & Avicennæ lexica sit hyoscyamus, nisi dicamus hanc ipsam vocem hyoscyamum quidem notare, simul verò & huic plantæ competere, vel ab aliis ad hyoscyami species, ob effectum congenerem, illam ipsam plantam relatam, ut à similitudine extrinsecâ cannabi, ab effectu verò & virtute hyoscyamo magis conveniat.

Maslag
minoris &
majoris
apparatus, &c.

Maslag hæc, sive opium sive Banguë pro basi agnoscatur, duplicis generis est, vel *minoris* vel *majoris apparatus*, &c.

Prioris exemplum est opium erudum, pulvis Aserath crudus, vel electuarium simplex. Posterioris varia extant, quæ cum philonio officinarum, Persico, & Romano conveniunt, quæ quidem vulgo nota sunt, de quatuor tamen Maslagi è Bengo generibus videri potest *Paludanus ad Linschotanium Ind. or. l. 4. c. 35.* Ita addunt arecam, opium, camphoram, caryophyllos, nucem moschatam & macim; Imò si hilares esse volunt & faceti, & præsertim in venerem procliviores, ambram quoque & moschum. Vid. *Baubin. l. c. p. 450.*

Sed tùm de compositione ipsâ, tum de usu & abusu pluribus differet *DD. Fogelius*, quò Lectoris cupidi desiderium differemus, non aliter ac Socrates apud *Xenophontem l. de admin. domest. p. 651.* Si quis, ait, ignis vel aquæ petendæ ad me veniat causâ, atque illis quidem carerem, aliò tamen ducerem, unde petere posset.

Incisi

LNeisi fundunt capitella papaveris ex se
somniaferas lachrymas, Opii sub nomine
claras:

Illud restituit lapsas in pristina vires
exhibitum cautè, & cluet anchora sacra Me-
dentum :

Sin minus, est gladius, quem gestat dextra furentis.

Hic μήκων & ἰπὸς doctissima pectora torfit
hactenus: an caleat, vel frigeat, ardua lis est:

Afflictis tutò num sumi possit ab ægris?

An calidum exstinguat vitale? vel irritatum

sopiat Archæum, rabidum mulcendo furorem?

More venenorum num lædat corpora? vel quâ

parte suæ massæ narcotica munia præstet?

An agat occultis virtutibus, an manifestis?

His insudatum est tot secula perpete nisu:

Nemo tamen certâ potuit ratione docere

mansurum & concors circa meconia verum.

Eruit è latebris æternò nomine dignus

omnia VVEDELIUS: præclaris ejus Apollo

ausibus adplaudit: Medicorum splendidus Ordo

debet ei multum, & victricem porrigit herbam.

Te DEUS incolumem servet, precor, inclute Fautor,

Ut commune bonum, multi curentur & ægri.

Nobilissimo & Excellentissimo

DN. D. G. W. WEDELIO, in illustri Salanâ
Professori P. famigeratissimo, S. Rom. Imp. Acad.
Naturæ Curiosorum Collegæ gravissimo, Fau-
tori suo plurimum honorando, Opiologiam
cum adplausu edenti, paucis hisce raptim gra-
tulabatur Erfordiæ d. 27. Septembr. An. 1674.

*Georgius Christophorus Petri, D. Med. Electoral.
Mog. & Erfurtens. Ordin. Fac. Med. p. t. Decanus.*

T 2

Ad

Ad Excellentissimum

DN. D. VVEDELIUM,

Amicum & Collegam pl. hono-
randum,

Vid sit, quâ fiat methodo, quem præbeat usum
Sal, quod vocant *volatile*
Plantarum, tenus hac scito meletemate mon-
stras

Pro more, Fautor Optime.

Quæ natura *Opii*, quæ concinnatio, & usus

Qui sit, labor nunc hic probat.

Ingenium redolet, cum *Opio Sal* jungere nosse

Ut artis est, *volatile*.

Judicium sapit, in praxi usurpare remissa,

Ægris & hinc mederier.

Utroque excellis. Sic laudem fama parabit,

Ægrotus & solstrum dabit.

Festinab. scrib. Gorlicij Lusat.

Ehrenfridus Hagedornius,

Med. D. Acad. Curios.

F I N I S.

